

ПАКЕТ ОТ СПЕЦИФИЧНИ ПРОЦЕДУРИ И СТАНДАРТИ ЗА НАСОЧВАНЕ, ПРИЕМАНЕ, ГРИЖА И НАСТОЙНИЧЕСТВО/ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО НА НЕПРИДРУЖЕНИ МАЛОЛЕТНИ И НЕПЪЛНОЛЕТНИ

Пакетът е създаден в рамките на изпълнение на Дейност 11 от проект „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014 – 2021 г.

Бенефициер по проекта е Сдружение Български Червен кръст, а Сдружение Евроклуб Жена и Държавната агенция за бежанците при Министерски Съвет са партньори по проекта.

Този Пакет е създаден в рамките на проект „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014-2021 г. Цялата отговорност за съдържанието на материала се носи от Държавната Агенция за Бежанците при Министерски Съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този материал отразява официалното становище на Норвежкия финансов механизъм и Програмния оператор.

ДОКЛАД

ПО ПРОЕКТ „НА ФОКУС“

РАЗРАБОТВАНЕ НА ПАКЕТ ОТ СПЕЦИФИЧНИ ПРОЦЕДУРИ И СТАНДАРТИ ЗА НАСОЧВАНЕ, ПРИЕМАНЕ, ГРИЖА И НАСТОЙНИЧЕСТВО/ ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО НА НЕПРИДРУЖЕНИ МАЛОЛЕТНИ И НЕПЪЛНОЛЕТНИ ДЕЦА

ПРОЕКТ „НА ФОКУС – ПОДОБРЯВАНЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ В ОБЛАСТТА НА УБЕЖИЩЕТО И МИГРАЦИЯТА“, ФИНАНСИРАН В РАМКИТЕ НА НОРВЕЖКИ ФИНАНСОВ МЕХАНИЗЪМ 2014-2021 Г. СЪГЛАСНО ДОГОВОР NO 812108-11/27.01.2023 Г.

ПАРТНЬОР ПО ПРОЕКТА – ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА БЕЖАНЦИТЕ ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

ОСНОВЕН БЕНЕФИЦИЕНТ – БЪЛГАРСКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪКРАЩЕНИЯ	5
УВОД	6
ВЪВЕДЕНИЕ	8
ПЪРВИ РАЗДЕЛ	
АНАЛИЗ	
1. Методика на анализа	10
2. Методика за оценка на добри практики	13
3. Преглед	14
3.1. Национално законодателство	14
3.2. Координационен механизъм	19
3.3. Идентификация на възрастта на НМНДБ	26
3.4. Попечителство представителство на НМНДБ	31
3.5. Институции, служби, НПО, които работят с НМНДБ	39
3.6. Финансиране на дейностите и работата с НМНДБ	48
3.7. Видове услуги – социални, образователни, здравни и други	52
3.8. Насочване за ползване на услуги за НМНДБ	61
3.9. Настаняване на НМНДБ	67
3.10. Грижа за НМНДБ	72
3.11. Оборудване и наличие на зони за образователни и занимателни дейности	77
3.12. Добри практики	83
ВТОРИ РАЗДЕЛ	
Анализ на профила на НМНДБ преминали/ останали на територията на РБългария	87
ТРЕТИ РАЗДЕЛ	
1. Обосновка	90
2. Принципи на стандартизиране на работата с НМНДБ	91
СТАНДАРТИ ЗА РАБОТА	
1. Посрещане	93

Norway grants

2. Идентификация и оценка на индивидуалните потребности на непридружените деца бежанци	95
3. Насочване за ползване на услуги, отговарящи в най-голяма степен на индивидуалните потребности на непридружените деца	98
4. Ежедневни грижи	99
5. Персонал	101
6. Медицински грижи	103
7. Образование/ обучение	105
8. Храна, облекло, предмети от първа необходимост, помощи	106
9. Жилищно настаняване и местоположение	108
ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ	
- Изводи	115
- Препоръки	116
- Заключение	118
БИБЛИОГРАФИЯ	
	120

СЪКРАЩЕНИЯ

НМНДБ	Непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци
ЕС	Европейски съюз
ЕП	Европарламент
ДАБ към МС	Държавна агенция за бежанците към Министерски съвет
EASO	Европейска служба за подкрепа в областта на убежището
НБД	Национална база данни
ВКБООН/ UNHCR	Върховен комисариат за бежанците на ООН
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕКПЧ	Европейска конвенция за правата на човека
ЕСПЧ	Европейски съд по правата на човека
КООНПД	Конвенцията на ООН за правата на детето
ЗУБ	Закона за убежището и бежанците
НПО	Неправителствена организация
ЗЗД	Закон за закрила на детето
ЗСУ	Закон за социалните услуги
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МОМ	Международната организация за миграция
ВАМФ	Държавния орган за миграционно и бежанско дело в Германия
БЧК	Български червен кръста
РПЦ	Регистрационно приемателен център
ДАБ към МС	Държавна агенция за бежанците към Министерски съвет
NIDOS	Организация за настойничество и прием на непридружени непълнолетни в Нидерландия
НБПП	Националното бюро за правна помощ
DGMM	Управление на бежанците и мигрантите в Турция
AMV	Непридружени непълнолетни в Нидерландия (AMV - координатор)
СОА	Център за подслон за Непридружени Деца в Нидерландия
АСП	Агенцията за социално подпомагане
БХК	Български хелзинкски комитет

УВОД

Миграцията е процес, който съществува от край време по целия свят. Това е процесът, при който един човек или група хора се преселват от една страна в друга, с цел да се установят постоянно в нея.

Причините биха могли да бъдат различни, за да напусне даден човек своята родна страна:

За да се отдалечат от зони на конфликт. За да запазят физическата си цялост и в търсене на сигурност, далеч от държави, опустошени от войната.

Поради фактори, свързани с околната среда. В резултат на внезапни бури, земетресения, наводнения, цунами и много други природни бедствия, хората бягат в търсене на подслон и относително сигурна среда.

Бягство поради бедност. Много от развитите страни предлагат услуги от социалната си система, която е по-привлекателна за жителите от по-бавно развиващите се държави. Освен това, много хора „бягат“ от безработицата и липсата на перспективи в родините си.

В търсене на по-добър стандарт на живот. Когато човек се премести в чужда държава, той търси по-висок стандарт. Не само от финансова гледна точка, но що се отнася до по-здравословен и по-пълноценен начин на живот.

По лични причини. Някои хора наистина вярват, че принадлежат към култура от друга държава. Често пъти, уязвими групи от населението на дадена държава, виждат нуждата да отпътуват от родните си страни към по-толерантни общества, за да започнат да живеят живота, който винаги са искали.

Идеята за по-добър живот в дадена страна. В хода на историята, различните държави са предлагали и предлагат отлични условия и първоначална подкрепа на имигранти, които отговарят на определени изисквания, като владееене на езика, подходяща възраст или живот в определена зона в държавата-приемник.

По политически причини. Съществуват и емигранти от държави с рестриктивни режими, които търсят политическа свобода. Някои от тях променят гражданството си с цел нова идентичност, за да получат права, с които не са разполагали в родината си.

Колкото и да са различни причините за преместване, всеки се решава на тази стъпка, за да запази и подобри живота си. Това е процес, който може да представлява огромен стрес и/ или дори опасност за живота и здравето на хората, предприели тази решителна стъпка.

В световен план, непридружените непълнолетни мигранти (деца и юноши под 18 години, които мигрират без техните законни настойници) се увеличава. Тъй като данните не се събират систематично в нито един регион (с изключение на Германия, в нито една от обследваните държави не е налична национална база данни за непридружени малолетни и непълнолетни мигранти), малко се знае за тази разнообразна група млади хора.

В сравнение с възрастните мигранти, непридружени непълнолетни са изложени на по-голям риск от увреждане на тяхното здраве и неприкосновеност, тъй като не разполагат със защитата, осигурена от семейство, което може да повлияе на тяхното здраве в краткосрочен и дългосрочен план. Непридружените непълнолетни имат право на защита, която трябва да следва най-добрия интерес като основно съображение.

Конвенцията на ООН за правата на детето (КООНПД)¹ определя непридружено непълнолетно като дете или юноша по-млад от 18 години, който е „отделен и от двамата родители и други роднини и за него не се полагат грижи от друг възрастен, който по закон или обичай е отговорен за това“.

Съгласно българското законодателство, Закона за убежището и бежанците, в параграф 1 към Допълнителните разпоредби на Закона, т. 4 (изм. - ДВ, бр. 89 от 2020 г.) гласи “непридружен” е този малолетен или непълнолетен чужденец, който се намира на територията на Република България и не е придружен от свой родител, настойник или попечител“.

Въпреки това, тъй като маршрутите за пътуване остават рискови и опасни, миграцията може да застраши физическата и емоционална неприкосновеност на непридружените непълнолетни.

---

¹ Конвенция на ООН за правата на детето, чл. 1

ВЪВЕДЕНИЕ

Ситуацията в различни точки по света към настоящия исторически момент съдейства явлението непридружени малолетни и непълнолетни лица, търсещи убежище в Европа да става все по-предизвикателно за държавите от ЕС. Броят на молбите от непридружени малолетни и непълнолетни лица за убежище и международна закрила в Европа расте прогресивно.

Целта на доклада по проекта е да формулира пакет от основни професионални стандарти при подкрепа за непридружени деца бежанци от момента на стъпването им на територията на РБългария, до момента на предприемане на трайно решение за бъдещето им.

В него е поставен фокус върху моментната картина на предоставяните услуги (социални, здравни, образователни и други) в Европа и в частност в България. Процесът на миграция е свръх динамичен, което е предпоставка усилията да са максимално гъвкави и адаптивни. Но съществуват минимални изисквания заложи в редица международни документи и очертаващи стандарти за работа с непридружени деца и юноши.

Правен контекст

Правата на непридружените малолетни и непълнолетни деца, търсещи убежище в Европа, са залегнали в Конвенцията на ООН за правата на детето, в която се казва, че децата имат право на закрила, грижи и помощ независимо от правния им статут или националност. Въпреки залегналите в международното право принципи и правила, практика показва, че тези права не винаги се зачитат, а непридружените малолетни и непълнолетни деца се сблъскват с безбройни предизвикателства при преминаването си през сложните и фрагментирани правни системи в Европа.

Сред основните предизвикателства, пред които са изправени непридружените непълнолетни лица, е липсата на ясни и последователни правни рамки в цяла Европа. Всяка страна има свои собствени политики за убежище и имиграция, което може да доведе до доста разнородни стандарти за грижи и закрила на непридружените непълнолетни. В резултат на това е възможно да има ситуация, при която на някои деца се предоставя убежище и достъп до необходимите услуги, а други получават отказ и трябва сами да се справят със сложните правни системи.

Друг проблем е преценката на възрастта на детето/ младежа. Висок е процентът на непридружени малолетни и непълнолетни лица пристигащи в Европа без документи за самоличност. Някои от тях са принудени да минат през медицински прегледи за установяване на възрастта им. Тези прегледи често са неточни и могат да са причина непълнолетните лица да бъдат определени за пълнолетни, което пък може да има сериозни последици за техния правен статут и достъп до услуги.

Социални и икономически предизвикателства

Непридружените непълнолетни лица, търсеци убежище в Европа, срещат редица социални и икономически предизвикателства, които могат да се отразят на тяхното благополучие и бъдещи перспективи. Възможно е например да се сблъскат със социална изолация, дискриминация и стигма, което може да влоши съществуващите травматични преживявания и проблеми с психичното здраве. Могат да срещнат трудности с достъпа до възможности за образование, здравеопазване и трудова заетост, което пък ще затрудни тяхната интеграция и изграждане на устойчиво бъдеще.

Освен това непридружените непълнолетни лица са особено уязвими от възможна експлоатация и злоупотреба. Много от тях са принудени да разчитат на контрабандисти и трафиканти, за да стигнат до Европа, а впоследствие някои от тях стават жертви на трудова или сексуална експлоатация. Заради липсата на правен статут и подкрепа могат да се окажат и в риск от бездомност, бедност и други форми на експлоатация.

Политики и практики

На национално и европейско равнище съществуват редица политики и практики, които отговарят на предизвикателствата пред непридружените непълнолетни лица, търсеци убежище в Европа. Те обхващат мерки за подобро установяване на самоличността и закрила на непридружените непълнолетни, както и усилия за предоставяне на достъп до основни услуги.

Един от примерите е Директивата на ЕС относно условията на приемане, в която са определени минималните стандарти за приемането и третирането на търсещите убежище лица, в т.ч. непридружените непълнолетни лица. Директивата задължава държавите — членки на ЕС да осигурят достъп до здравеопазване, образование и правна помощ, както и подходящо жилищно настаняване и закрила срещу експлоатация и злоупотреба.

Друга важна мярка е създаването на специализирани услуги за непридружени непълнолетни: екипи за закрила на децата, бюра за правна помощ и специални центрове за настаняване. Тези услуги са разработени с цел да предоставят помощ, съобразена с индивидуалните потребности и грижи за непридружените непълнолетни, като отчитат техните специфични нужди и уязвимости.

Но въпреки тези усилия остават много предизвикателства. Липсата на синхронизирани правни рамки и координация между държавите — членки на ЕС може да затрудни усилията да се гарантира, че непридружените непълнолетни лица ще получат подходяща помощ и закрила. Освен това ефективността на съществуващите политики и практики може да бъде ограничена от финансови и бюрократични пречки, както и други обективни и субективни фактори.

ПЪРВИ РАЗДЕЛ

АНАЛИЗ

Кабинетно проучване на международни, европейски и национални стандарти и добри практики в различни държави от ЕС относно насочване, настаняване, грижа и попечителство или представителство на непридружени малолетни и непълнолетни лица, като условия за настаняване (оборудване, наличие на зони за извършване на образователни и занимателни дейности), видове услуги и начини за предоставянето им.

1. МЕТОДИКА НА АНАЛИЗА

Кабинетното проучване бе насочено към националните политики, стандарти, методики и практики на държави от ЕС и Европа, като бяха идентифицирани няколко индикатора за подбор:

- Ратифицирала ли е държавата Конвенцията на ООН за правата на детето;
- Опит в практиките за защита правата на децата;
- Координация и партньорство с НПО сектора като равнопоставена заинтересована страна при работа с уязвими групи деца
- Брой регистрирани непридружени непълнолетни лица, които търсят международна закрила

ЦЕЛ

Да се обобщи и систематизира практическа информация за международни, европейски и национални стандарти и добри практики в различни държави от ЕС относно насочване, настаняване, грижа и попечителство или представителство на непридружени малолетни и непълнолетни лица, като условия за настаняване (оборудване, наличие на зони за извършване на образователни и занимателни дейности), видове услуги и начини за предоставянето им.

ОБХВАТ

В проучването бяха включени следните държави²: Румъния, Турция, Германия, Норвегия, Нидерландия и България.

Румъния

Отношението на Румъния към мигрантите е разнородно и може да варира в зависимост от конкретните обстоятелства и индивидуалните възгледи на хората. Въпреки това, в последните години Румъния е станала дом на значителен брой мигранти, особено от страни като Сирия, Ирак и Афганистан. Някои румънци изразяват подкрепа и солидарност към мигрантите, предлагайки им помощ и подкрепа за интеграцията им в обществото. Други обаче изразяват отрицателни гледни точки и се противопоставят на пристигането на мигранти, твърдейки, че те могат да представляват заплаха за сигурността и стабилността на страната.

---

² За целите на доклада, в изследването е включена и информация за РБългария по идентични аспекти от обхвата на проучването.

Въпреки това румънското правителство е ангажирано с усилия за улесняване на интеграцията на мигрантите и предоставяне на подкрепа за тяхното социално и икономическо включване в обществото. Това включва предоставяне на образователни и обучителни възможности, подпомагане при търсенето на работа и насърчаване на взаимодействието и разбирателството между различните общности.

Турция

През последните 6 години Турция е приемник на най-голям брой бежанци, търсещи убежище. Турция определя мигрантите едновременно като заплаха и потенциал. През 2020 г. нарастващото напрежение в отношенията между Турция и ЕС до заплахата на турските власти да „отворят гръцко-турска граница“, докато от другата страна на нейната територия, по границата със Сирия, 764 км дълга бетонна бодлива тел покритата защитна стена е завършена до 2018 г. Уязвимостта на непридружените непълнолетни се признава и предоставянето на грижи се споделя между международни и местни закони за закрила на детето, ръководени от турското министерство на семейството, труда, и социални услуги.

Германия

Германия има сложни отношения към мигрантите. От една страна, държавата е била отворена към приемането на много бежанци през последните години, особено по време на европейската криза с бежанците през 2015 г. и 2016 г. Това е основно поради историческата си отговорност за войните в миналото и желанието да предостави убежище на онези, които се нуждаят от него.

От друга страна, има и значителна част от населението в Германия, която е против приемането на мигранти и бежанци. Те изразяват загриженост относно икономическите и културни последици от пристигането на голям брой мигранти, както и относно въпросите за сигурността на останалата част от населението. Това води до разделение в обществото и възникването на дебати относно миграцията и интеграцията на чуждестранни граждани в Германия.

Общо казано, Германия се опитва да намери баланс между хуманитарните ценности и закрилата на бежанците, и сигурността и охраната на своите граници.

Норвегия

Норвегия е страна, която е известна с доброто си отношение към мигрантите. Страната предлага различни програми за интеграция на мигрантите в обществото, като им предоставя обучение, здравеопазване и социална подкрепа. Норвегия също така е позната с добрата си работа в областта на бежанските права и често приема бежанци от конфликтни региони. Въпреки това, има и критици, които твърдят, че Норвегия трябва да направи повече, за да подобри обстоятелствата на мигрантите и бежанците, които пристигат в страната.

Нидерландия

Нидерландия е известна с отворен и толерантен подход към мигрантите. Страната има дълга история на имиграция и приема голям брой мигранти от различни части на света. Нидерландия има строги закони и програми за интеграция на мигрантите, които целят да им помогнат да се адаптират към нидерландското общество и култура.

Въпреки това, има и критици на миграционната политика на Нидерландия, които твърдят, че страната трябва да бъде по-строга по отношение на контрола на имиграцията и адаптацията на мигрантите. Например, има случаи на напрежение и конфликти между различни общности и култури в страната.

Общественото мнение по въпроса за миграцията в Нидерландия е разнообразно и се променя в зависимост от политическата обстановка и събитията в страната и по света. Все пак, Нидерландия продължава да бъде известна като страна, която посреща мигрантите с отворени обекти и предоставя възможности за интеграция и участие в обществото.

България

Отношението на България към мигрантите е разнородно, полярно и сложно. В последните години страната бе изправена пред значителен прилив на мигранти, особено по време на миграционната криза в Европа през 2015 година. Много от тях са били бежанци, бягащи от конфликти и бедност в родните си страни.

България е приела значителен брой мигранти, особено в рамките на Европейската солидарност и защита на външните граници на Европейския съюз. Въпреки това, има и части от обществото, които са скептични и враждебни към мигрантите. Има случаи на дискриминация, расизъм и насилие срещу мигрантите в страната.

Българското правителство предприема различни мерки за управление на миграционните потоци, като строи погранични огради и зони за бежанци, което е предмет на критика от някои организации за правата на човека. В същото време, има и инициативи за интеграция на мигрантите в обществото и на пазара на труда.

Общо казано, отношението на България към мигрантите е двойствено и се нуждае от по-нататъшно развитие и съобразяване с международните стандарти за правата на човека.

Подборът на изследваните държави цели да разгледа практики, както на държави крайна дестинация, така и на транзитни държави (подобно на България) за НМНДБ.

Държава	Членство в ЕС	Ратифицирана КООНПД	Национално законодателство	Дестинация
Румъния	Да	Да	Да	Транзит
Турция	Не	Да	Да	Транзит
Германия	Да	Да	Да	Крайна
Норвегия	Не, асоцииран член	Да	Да	Транзит и крайна
Нидерландия	Да	Да	Да	Транзит и крайна

Обхватът на изследването, свързано със събирането на информация за работа с непридружени деца бежанци, включва следните аспекти:

- **Законодателство и политики:** Изследването може да анализира законодателството и политиките, свързани с работата с непридружени деца бежанци, включително законите за убежището, процедурите за признаване на убежище и политиките за грижа и подпомагане;

- **Координационен механизъм;**
- **Идентификация** и начини за определяне на възрастта на непридружените малолетни и непълнолетни деца бежанци;
- **Попечителство;**
- **Институции**, които работят с непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци – държавни, НПО, образователни, социални, здравни, културни, други;
- **Видове услуги** - социални, образователни, здравни, други;
- **Насочване** и достъп до услуги и подкрепа: Изследването проучва достъпа на непридружените деца бежанци до различни услуги и подкрепа, като устройство в публични училища, здравни грижи, психологическа подкрепа, правна помощ и образователни възможности;
- **Настаняване;**
- **Грижа;**
- **Оборудване и наличието на зони за образователни и занимателни дейности;**
- **Финансиране** на дейностите за работа с непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци;
- **Добри практики:** Изследването идентифицира и проучва добри практики и успешни модели за работа с непридружени деца бежанци, както в страната на приемане, така и в други страни.

МЕТОДИ, ПОЛЗВАНИ ЗА АНАЛИЗА³ :

- Кабинетно проучване (Desk research);
- Полуструктурирано интервю – индивидуални срещи и по телефон – с експерти от институции и НПО – доставчици на социални услуги, работещи с целевата група деца;
- Анализ на статистически данни;

2. МЕТОДИКА ЗА ОЦЕНКА НА ДОБРИ ПРАКТИКИ

За анализа на добрите практики бяха ползвани няколко критерия, които гарантират висока функционалност, приложимост и адаптивност на практиката:

- доколко практиката посреща индивидуалните нужди на всяко дете;
- защитава ли правата на децата и в частност на непридружените деца бежанци;
- отговаря ли на международни и европейски стандарти за работа с уязвими групи деца;
- подкрепя ли адаптацията, интеграцията и овластяването на непридружените деца;
- приложимост на практиката в различните държави съобразно национално и местно законодателство;
- доколко практиката гарантира постигането на крайната цел – благосъстоянието на всяко дете и бъдещата му реализация като независим възрастен.

Наличието и изпълнението на поне 4 от така набелязаните критерии е сигурен знак за определянето на една практика като „ДОБРА“.

---

³ В ситуационния анализ са ползвани общодостъпни документи, наръчници, стандарти, доклади, национални стратегии, отчетни документи, методически указания и др.

3. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗ НА НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ДОБРИ ПРАКТИКИ

3.1. НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	
СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ	
<p>Румъния</p>	<p>За непридружените и непълнолетни лица бежанци в РУМЪНИЯ се прилага Националният закон за убежището и миграцията, който е в сила от 2013 година, както и други свързани закони и разпоредби. Също така, в Румъния са в сила следните закони, които се отнасят за работата с непридружените и непълнолетни лица бежанци:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Закон за убежището и имиграцията - този закон определя процедурите за посрещане, регистрацията и предоставяне на права на бежанците в Румъния, включително непридружените и непълнолетни деца. Законът гарантира достъпа до образование, здравеопазване и социални услуги за тези деца. • Закон за защита на децата - този закон осигурява правна защита и предпазване на правата на децата, включително непридружените и непълнолетни деца бежанци. Възстановяването на основните права на тези деца, както и подкрепата и грижата за тях, се осъществяват в съответствие със закона. • Закон за образованието - законът гарантира правото на образование за всички деца, включително непридружените и непълнолетни деца бежанци. Те имат правото да се регистрират в училище, да получават образование в съответствие със своите възможности и интереси, и да бъдат интегрирани в образователната система на Румъния. • Закон за социалното осигуряване - гарантира социална подкрепа и услуги за непридружените и непълнолетните деца бежанци, включително здравеопазване, социални услуги и финансови помощи. Те имат правото да получават необходимата помощ и подкрепа за физическото, психическото и социалното си благополучие.
<p>Турция</p>	<p>Няколко закона и регламента третират работа с непридружени и непълнолетни деца бежанци.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Закон за бежанците и лицата, нуждаещи се от защита: Този закон определя правата и задълженията на бежанците и лицата, нуждаещи се от защита в Турция. Съгласно този закон, непълнолетните бежанци имат право на образование и достъп до здравни грижи. Те трябва да получават подкрепа и защита от държавните институции. • Регламент за дейностите на Временните Приемни Центрове за Бежанци: Този регламент регулира условията за настаняване и грижи за непълнолетните бежанци във Временните Приемни Центрове. Съгласно този регламент, децата трябва да бъдат настанени в специално предназначени за тях обекти и да им се осигурява образование, здравни грижи и психологическа подкрепа. • Закон за задължителното осигуряване на образование в държавните училища: Този закон гарантира правото на всички деца, включително и бежанците, да получат образование в държавните

	<p>училища без каквато и да е допълнителна такса или изисквания. Непълнолетните бежанци имат право да бъдат вписани в училищата и да получават същото образование като гражданите на Турция.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Закон за защита на децата: Този закон осигурява обща защита на децата в Турция, независимо от тяхната националност или статут. Законът забранява труда на непълнолетните, осигурява им право на образование, здравна грижа и закрила от насилие, както и им предоставя социални и психологически услуги.
Германия	<ul style="list-style-type: none"> • Закон за защита на правата на детето: Урежда въпросите на социалната грижа за децата и младежите. Той обхваща различни аспекти на подкрепата за децата, включително настаняването и грижата за непридружените непълнолетни. • Закон за заетостта на чужденците: Задава правилата за наемане и работа на чуждестранни работници в Германия, включително и за непълнолетни лица. • Закон за социалното осигуряване: Предоставя правна рамка за социалната помощ, здравеопазването, болничните осигуровки и др. и определя правата и задълженията на непълнолетните и пълнолетните лица. • Закон за закрила на младежта: Този закон регулира достъпа и употребата на определени продукти или услуги от страна на непълнолетните лица, като алкохол, цигари, филми и игри. • Закон за убежище и миграция: Регулира процедурите и правата на лицата, търсещи убежище, включително непридружени непълнолетни. Той предвижда специфични мерки за защита на децата, включително настаняване и социална грижа. <p>Освен тези нормативни документи, съществуват и допълнителни закони, наредби и указания, които могат да бъдат приложени в конкретни случаи или сфери на дейност. Всички описани стандарти осигуряват правата и защитата на непълнолетните и пълнолетните лица в Германия и гарантират тяхната безопасност и добър бит.</p>
Норвегия	<ul style="list-style-type: none"> • Законът за миграцията осигурява рамка за влизане и пребиваване на чужденци в Норвегия, включително непридружените деца бежанци. Законът предвижда процедури и условия за подаване на молби за убежище и регламентира дължината на пребиваване на непридружените деца в страната. • Законът за бежанците и мигрантите от 1988 година определя правата и задълженията на бежанците и мигрантите, включително непридружените малолетни и непълнолетни деца. Той гарантира на децата правото им на образование, здравеопазване, социални услуги и притежание на лични документи. • "Закон за дете и младеж във възраст до 20 години" е приет през 1981 година и е основен правен инструмент за защитата на правата на децата и младежите в страната.

	<ul style="list-style-type: none"> • Законът за социалните услуги от 2009 година осигурява социални услуги и подкрепа на непридружените деца бежанци в Норвегия. Законът предвижда, че децата имат право на образование, медицинска помощ, настаняване и подкрепа за интеграцията им в обществото. • Законът за опекунство и грижа регламентира опеката и грижата за непридружените деца бежанци. Законът предвижда назначаването на ментори/ настойници, които да представляват интересите на децата и да им помагат при решаване на проблемите, свързани със законодателството, предоставяйки юридическа подкрепа, съвети и помощ. • Правилникът за приемане на бежанци от 2017 година - този правилник определя процедурите за приемане на бежанци в Норвегия и включва разпоредби за непридружените малолетни и непълнолетни деца. Той определя критерии за квалифициране на децата за статут на бежанци и правила за тяхното настаняване и грижа. <p>Тези закони и регулации са изградени въз основа на принципите на Женевската конвенция от 1951 г. и протоколите към нея, както и на други международни съглашения и норми за защита на правата на децата и бежанците, които Норвегия е подписала и ратифицирала.</p>
<p>Нидерландия</p>	<p>В Нидерландия законодателството свързано с непридружени деца бежанци, се нарича "Закон за случаите на притежание и онези, които пребивават самостоятелно от чуждестранни граждани", познат и като "Закон по инкорпорация". Този закон има за цел регулирането на положението на непридружените деца бежанци и защитата им.</p> <p>Още в три закона в Нидерландия се третират работа с непридружените и непълнолетни деца бежанци:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Закон за младежите: регулира подкрепата за деца и младежи, включително непълнолетни бежанци. Законът гарантира, че всички деца получават подходяща грижа и се осигурява достъп до образование, медицинска помощ и социални услуги. • Закон за миграцията: определя процедурите и правата на мигрантите, включително непридружените и непълнолетни деца бежанци. Законът предоставя правна рамка за решаване на миграционни казуси, включително презаселването и предоставянето на убежище на деца. • Закон за социалните услуги и помощите: регулира социалните услуги и помощите, предоставяни на хората в Нидерландия. Законът включва мерки за грижа и подкрепа за непълнолетни бежанци, включително психологическа помощ, придружаващо обучение и закрила.

<p>България</p>	<p>Всеки чужденец може да поиска предоставяне на международна закрила в Република България в съответствие с разпоредбите на Закон за убежището и бежанците (ЗУБ), като искането за предоставяне на закрила се осъществява лично и по собствена воля. Режимът се прилага и по отношение на малолетните и непълнолетните чужденци, като спрямо тях са налице особености предвид спецификата на сочената група субекти.</p> <p>С приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за убежището и бежанците, обн. в ДВ, бр. 89 от 16.10.2020 г., се въвеждат изменения в бежанското законодателство, касаещи производството по предоставяне на международна закрила на непридружени малолетни или непълнолетни лица. Едно от съществените изменения, които се внасят с приетите законодателни промени, е свързано с представителството на непридружени малолетни или непълнолетни лица.</p> <p>Положението на децата, търсещи закрила, основно се урежда от Закона за убежището и бежанците (ЗУБ).</p> <p>Принципът за съобразяване с най-добрия интерес на детето намира самостоятелно отражение в член 6а: “Преценката на най-добрия интерес на детето се извършва в съответствие с разпоредбите на Закона за закрила на детето”.</p> <p>Член 25 от ЗУБ урежда правото на представителство на непридружаваното непълнолетно или малолетно дете. Член 25а урежда осигуряването на необходимите условия за децата при настаняването им в териториалните подразделения на ДАБ.</p> <p>Чл. 29, ал. 10 и 11 обхващат детайли относно самото настаняване.</p> <p>Чл. 34 урежда правото на получилите международна закрила на събиране със семейството си на територията на Република България.</p> <p>Най-добрият интерес на детето като термин се разглежда в Закона за закрила на детето. В Допълнителните разпоредби на закона, § 1, т. 5 е дефиниран като преценка на: желанията и чувствата на детето; физическите, психическите и емоционалните потребности на детето; възрастта, пола, миналото и други характеристики на детето; опасността или вредата, която е причинена на детето или има вероятност да му бъде причинена; способността на родителите да се грижат за детето; последиците, които ще настъпят за детето при промяна на обстоятелствата; други обстоятелства, имащи отношение към детето. Също така чл. 15, ал. 6 на закона обвързва институциите по закрила на детето да издават задължително становища при преценка на най-добрия интерес на детето в рамките на дела.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Закон за социалните услуги: Този закон урежда предоставянето на социални услуги на деца в нужда и определя правата и задълженията на детето и държавата. Законът осигурява на децата достъп до подходящо образование, здравеопазване и социална подкрепа. • Национален план за действие за децата в риск: Този план определя стратегията и мерките, които трябва да се предприемат за защитата на децата в риск, включително непридружените деца бежанци. Планът включва разпоредби за образователна, здравна и
------------------------	--

	<p>психологическа подкрепа, както и за предоставяне на подслон и осигуряване на закрила.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Националният стандарт за предоставяне на услуги на малолетни, като външен наблюдател: Този стандарт определя критериите и стандартите за предоставяне на услуги на малолетните без придружител и гарантира, че те получават подходяща закрила и грижа от страна на държавата. • Нормативни актове, издадени от Министерството на труда и социалната политика: Министерството издава нормативни актове, които уреждат детската социална грижа и подкрепа за деца в нужда, включително за непридружените деца бежанци. <p>Тези са само някои от важните закони и нормативни уредби, на които се придържа България при регулиране на положението на непридружените деца бежанци в страната. Всички те имат за цел осигуряване на подходяща закрила, грижа и интеграцията им в обществото.</p>
--	--

АНАЛИЗ

Закрилата на непридружените деца е обхваната от редица права на международно, регионално и национално равнище. Законодателството и нормативната уредба с поднормативните актове на всяка изследвана държава са съобразени с европейските нормативни документи, както и с националните такива. Стандартите и практиките за насочване, приемане, грижа и настойничество/ представителство на непридружени малолетни и непълнолетни деца се фокусират върху правата на децата съобразно КООНПД, като основополагащ международен регулатор за защита правата на децата. Във всяка държава има въведени специфични правила, които се съотнасят към характерни особености на държавата, приемаща мигранти и непридружени малолетни и непълнолетни деца.

Във всички изследвани страни от ключово значение са законите за закрила на детето и младежите, които регулират осигуряването на базови услуги и защита на непълнолетните лица.

Други закони, на които се основава работата с малолетни и непълнолетни деца бежанци са:

- Закон за социалното осигуряване/ подпомагане/ осигуряване/ социални помощи/ услуги;
- Закон за образованието;
- Закон за убежището и миграцията
- Законът за убежище и предоставяне на международна закрила;
- Закон за бежанците и годни за убежище лица;
- В Германия действа “Закон за социално общуване на деца и младежи. Той урежда различните аспекти на грижата за децата и младежите в Германия, включително и настаняването на непълнолетни бежанци;

В България липсва ясна обвързаност между отделните закони. Като че ли проблемът е единствено социален. Всяко министерство е допълнило законодателната рамка с допълнителни разпоредби и/ или разширяване обхвата на дадени членове и алинеи, но липсва координация между отделните министерства и съответните законови рамки.

От една страна е добре, че казусът “непридружените деца” става част от цялото национално законодателство, от друга – спецификата на работа с тази уязвима група деца изисква

отделни законодателни и нормативни актове. Те трябва да са взаимосвързани и да е налична комуникация между тях. Само по този начин ще бъдат посрещнати индивидуалните и специфични потребности на непридружените деца мигранти.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Общото в нормативната уредба на изследваните държави е, че целта и предназначението им е да осигуряват специална защита и подкрепа. Те имат право на задължителен регистрационен процес, осигуряване на подходяща настаняване и грижи, достъп до образование и здравеопазване, както и възможност за преустановяване на детска трудова експлоатация.

3.2. КООРДИНАЦИОНЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА НЕПРИДРУЖЕНИ ДЕЦА БЕЖАНЦИ

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

Румъния

В РУМЪНИЯ координационният механизъм за непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци се основава на закони и политики, които обхващат следните аспекти:

- **Законодателство и правила за защита на децата** - Румъния има закони и правила, които гарантират специфични права и защита за децата бежанци, включително непридружени малолетни и непълнолетни лица. Законът за закрила на децата и Законът за убежището и миграцията регулират тази област от гледна точка на осигуряването на базови услуги и защита на непълнолетните лица.
- **Национална структура за координация** - В Румъния е създадена национална структура за координация на дейностите, свързани с миграцията и убежището, която включва сътрудничество между различни институции и организации, включително министерства, недържавни организации и неправителствени организации. Националната структура за координация по мигрантските въпроси в Румъния е на пряко подчинение на Министерството на вътрешните работи. То е отговорно за управлението на миграционните въпроси, включително контрола на границите, регистрацията и управлението на мигрантите. Тази структура има за цел да осигури оптимална защита и подкрепа за непридружените малолетни и непълнолетни лица бежанци.
- **Програми за рехабилитация и социално приобщаване** - Румъния предлага различни програми, които са насочени към рехабилитация и социално приобщаване на непридружените малолетни и непълнолетни лица бежанци. Това включва програми за образование, професионална подготовка, медицинска помощ и социални услуги, както и насочени усилия за осигуряване на подходящ жилищен фонд.
- **Мрежа от приемни защитени домове** - В Румъния има мрежа от приемни защитни домове, които предоставят временно настаняване на непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци. Те са оборудвани със съответните услуги, които отговарят на жизнените

	<p>нужди на децата и им осигуряват подходящите условия за развитие и интеграция.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Също така, неправителствени организации, като например Червеният кръст и Международната организация за миграция (МОМ), имат съществена роля в предоставянето на подкрепа и помощ на непридружените малолетни и непълнолетни лица бежанци в Румъния. <p>Тези координационни механизми създават рамка, в която се осигурява подходяща помощ и защита на непридружените малолетни и непълнолетни лица бежанци в Румъния.</p>
<p>Турция</p>	<p>Координационният механизъм за непридружени деца бежанци в ТУРЦИЯ се осъществява чрез сътрудничество и координация между различни институции и организации, които се занимават с проблемите на децата бежанци.</p> <p>Една от ключовите институции, отговаряща за координацията, е Министерството на вътрешните работи на Турция. То играе ролята на основен координатор и има правомощия за наблюдение и управление на дейността на другите организации във връзка с непридружените деца бежанци.</p> <p>Прилагат се няколко важни начини за координация на дейностите, свързани с предоставянето на подкрепа на непридружените деца бежанци.</p> <p>Един от тях е формирането на Работна група за непридружени деца бежанци, която събира представители от различни регионални и национални институции и организации. Работната група решава важни въпроси, свързани с политиката и практиките за защита на непридружените деца бежанци.</p> <p>Освен това, съществува и мрежа от неправителствени организации, които се занимават с предоставяне на помощ и подкрепа на непридружените деца бежанци. Тази мрежа работи съвместно с правителствените институции, за да осигури непрекъснатата подкрепа и защита на децата.</p> <p>В рамките на координационния механизъм⁴ се предоставя цялостна подкрепа на непридружените деца бежанци, включително въвеждане на процедури за идентификация на децата, предоставяне на психологическа помощ, образователни услуги и здравни грижи. Тези услуги се предоставят в сътрудничество с различни специализирани организации и се организират в специализирани центрове и училища за непридружени деца бежанци.</p>

⁴<https://data.unhcr.org/en/working-group/370?sv=54&geo=10782>

<p>Германия</p>	<p>В ГЕРМАНИЯ съществува координационен механизъм, насочен към непридружените деца бежанци. Този механизъм включва редица организации и институции, които работят за сигурно и ефективно настаняване, грижа и интеграция на тези деца в обществото.</p> <p>Това се осъществява от Държавния орган за миграционно и бежанско дело (BAMF), който отговаря за устройството и предоставянето на подкрепа на непридружени деца бежанци. BAMF работи в сътрудничество с регионалните органи за младежката и социалната защита, които осигуряват подкрепа и помощ на непридружените деца. Тези органи са отговорни за настаняването и осигуряването на необходимите грижи за децата, а също така се грижат и за точното прилагане на действащото законодателство във връзка с тях. Координационният механизъм за работа с непридружени деца бежанци в Германия се регламентира от различни документи и закони.</p> <p>Един от основните документи, които регламентират тази работа, е Законът за миграцията и убежището, който включва специфични разпоредби за непридружените деца бежанци. Този закон определя правата и съдържа разпоредби за грижи, които трябва да се осигурят за тях, включително образование, здравеопазване и психологическо подпомагане.</p> <p>Ето някои от ключовите институции на координационния механизъм:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Федерална агенция за миграция и бежанско дело: Този орган е отговорен за обработването на заявленията за убежище и разпределянето на бежанците по различните региони в Германия. BAMF работи в тясно сътрудничество с други агенции и организации, за да координира грижите за непридружените деца. • Младежки офиси: Тези офиси са част от системата за социална грижа и са отговорни за защитата и грижата за децата и младежите. В случай на непридружени деца бежанци, те предоставят различни услуги, включително настаняване, образование и медицинска грижа. • Доставчици на социални услуги и НПО: Множество нестопански организации (НПО) и доставчици на социални услуги съдействат в настаняването и подпомагането на непридружените деца. Те предоставят психосоциална подкрепа, образование, професионална подготовка и други услуги. • Школи и образователни институции: Образователните институции играят ключова роля в интеграцията на непридружените деца в системата на образование в Германия. Често се предоставят специални уроци по немски език и други мерки за подпомагане на образователния процес. • Мрежи за координация и сътрудничество: В различните региони на Германия съществуват мрежи и форуми за координация и сътрудничество между различните институции и организации, работещи с непридружени деца. Тези структури се стремят да подобрят обмена на информация и оптимизират подкрепата за тези деца. <p>Този координационен механизъм е от съществено значение, за да се гарантира, че непридружените деца бежанци получават подходяща грижа,</p>
-----------------	--

	<p>образование и възможности за интеграция в обществото. Той подлежи на редовни промени и актуализации в съответствие с развитието на ситуацията и законодателството.</p> <p>Освен това, има разпоредби и на равнището на федералните държави в Германия. Всяка федерална държава има собствени управленски и оперативни структури, които са отговорни за изпълнението на законодателството в областта на миграцията и убежището. Тези структури съставят оперативни планове и документи, които регламентират работата с непридружените деца бежанци в съответната федерална държава.</p>
<p>Норвегия</p>	<p>В Норвегия също има законово регламентиран координационен механизъм за работа с непридружени деца бежанци. Основното законодателство, което регулира тази област, е Законът за социални услуги. Координационният механизъм има за цел да гарантира, че непридружените деца бежанци получават подходяща грижа, образование, медицинска помощ и други необходими услуги. Организацията работят заедно, за да осигурят, че децата са на сигурно място и получават подкрепа, която отговаря на техните индивидуални нужди и права.</p> <p>Координационният механизъм по отношение на непридружените деца бежанци в Норвегия включва различни организации и институции, които работят за осигуряване на подходяща подкрепа и грижа за тези деца. Тези организации работят в тясно сътрудничество, за да гарантират подходящо отношение и помощ на тези деца.</p> <p>Документът, който регламентира координационния механизъм за работа с непридружени деца бежанци в Норвегия, е Законът за убежището и чужденците. В рамките на този закон съществуват конкретни разпоредби, свързани с приемането, защитата и осигуряването на грижи за непридружени деца бежанци в страната. Освен това, Норвегия е ратифицирала международни конвенции и споразумения, които също регулират правата и нуждите на непридружените деца бежанци, като например Конвенцията на ООН за правата на детето.</p> <p>В Норвегия отговорностите на отделните институции, включени в координационния механизъм за работа с непридружени деца бежанци, варират в зависимост от тяхната роля и задачи.</p> <p>Една от основните организации, отговарящи за координацията на работата с непридружените деца бежанци, е Норвежката миграционна служба. Тя играе централна роля в процеса на приемане и разпределение на непридружените деца бежанци в страната. Те се грижат за записването и регистрирането на децата, установяването на техните нужди и определянето на подходящи места за настаняване и обучение.</p> <p>В рамките на координационния механизъм, Норвежката миграционна служба работи с други организации като Министерството на труда и социалните въпроси, Министерството на образованието и интеграцията, Местните самоуправления и други, за да гарантират всеобхватната подкрепа и грижа за непридружените деца бежанци.</p>

	<p>Освен това, в рамките на междуправителственото сътрудничество, Норвегия се ангажира с Европейската мрежа за непридружени деца бежанци, която има за цел подобряване на сътрудничеството и споделянето на добри практики между различните европейски страни за грижата за непридружените деца бежанци.</p>
<p>Нидерландия</p>	<p>Съществува координиращ механизъм за непридружени деца бежанци, наричан "AMV-координатор". Това е професионален служител, който осигурява централизирана координация и подкрепя за непридружените деца бежанци в различни аспекти на техния живот.</p> <p>AMV-координаторът осигурява информация и съвети на непридружените деца бежанци относно достъпа до образование, здравеопазване, правни услуги и социално-икономическа подкрепа. Те се грижат за това децата да бъдат представяни в съответните процеси и начинания, свързани с техни права и нужди.</p> <p>AMV-координаторът има за цел да създаде ефективна комуникация между различните структури и организации, които работят с непридружените деца бежанци. Те подпомагат сътрудничеството между социални работници, учители, медицински специалисти, адвокати и други професионалисти, за да се гарантира най-доброто предоставяне на подкрепа и услуги за тези деца. Освен това, AMV-координаторът работи и с членовете на семействата на децата, за да се осигури подкрепа и на тях в новата среда. Те предоставят информация и съвети за различните аспекти на живота в Нидерландия, включително културни и социални аспекти, легализация и поддържане на контакт с роднините.</p> <p>AMV-координаторите работят в тясно сътрудничество с обществени и частни организации, за да гарантират и подобрят качеството на подкрепата и грижите за непридружените деца бежанци в Нидерландия. Те имат ролята да събират информация, да проследяват процеси и да предлагат съвети за подобряване на услугите, предоставяни на децата.</p>

<p>България</p>	<p>Координационен механизъм за взаимодействие между институциите и организациите при случаи на непридружени деца или разделени от семействата си деца чужденци, намиращи се на територията на република България, включително децата, търсеци и/или получили международна или временна закрила е финализиран и приет на 18 април 2022 год, след като по него се работи от 2016 година.</p> <p>Създаден е с цел да осигури ефективна координация и съгласуваност при изпълнението на конкретните задължения на всички ангажирани субекти при обгрижването и работата с непридружени малолетни и непълнолетни лица чужденци, установени на територията на страната, с оглед гарантиране спазването на правата на децата.</p> <p>На следващо място с него се цели да се постигне изясняване и разпределяне на отговорностите, процедурите и подходите на всички заинтересовани институции и организации при прилагането на Координационния механизъм.</p> <p>На трето място прилагането на тази система на междуинституционален подход, която се въвежда с Координационния механизъм, улеснява комплексното, бързо и ефективно проследяване на всеки конкретен случай на непридружени деца чужденци и разделени от семействата си деца, пребиваващи в страната ни, включително търсеци и/или получили международна или временна закрила.</p> <p>При разработването на Координационния механизъм са отчетени и взети предвид действащото национално законодателство; Регламент 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца, Хагската конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата от 19 октомври 1996 г., Общ коментар № 6 (2005) Третиране на непридружените и отделени от семействата си деца извън държавата им по произход на Комитета на ООН за правата на детето и Общ коментар 14 (2013) Най-добрият интерес на детето – първостепенно съображение; препоръките на Комитета на ООН за правата на детето от 2016 г. след защитата на консолидираните трети, четвърти и пети периодичен доклад за България по прилагането на Конвенцията на ООН за правата на детето; отчетени са и съществуващите международни актове, инструменти, регламенти в областта на правата на човека за закрила на детето, както и редица анализи на международни организации и изследвания и проучвания на неправителствения сектор.</p> <p>Този Координационен механизъм кореспондира и се прилага паралелно с Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на</p>
------------------------	--

непридружени деца и деца жертви на трафик, завръщащи се от чужбина, създаден в изпълнение на чл. 6а, ал. 3 от Закона за закрила на детето.

В България координирането на дейностите за непридружените деца бежанци се извършва от различни институции и организации, включително Министерство на вътрешните работи, Министерство на труда и социалната политика, Български червен кръст, Международна организация за миграция и неправителствени организации като Хелзинкски комитет и Амнести интернешънъл.

Координационният механизъм включва редица фази и стъпки, които включват регистрация и идентификация на непридружените деца бежанци, предоставяне на подходящи условия за живот (например здравна и социална подкрепа, настаняване в домове за деца или приемници), определяне и осигуряване на достъп до образование, медицинска помощ и социални услуги.

Координирането също така **включва сътрудничество и комуникация между различни институции и организации, както и споделяне на информация и най-добри практики. Важна роля имат и преценките на непридружените деца бежанци за тяхното добро благополучие и включване.**

АНАЛИЗ

Целта на координационния механизъм е да осигури съгласуван и ефективен подход към защитата и подпомагането на непридружените деца бежанци, като се гарантира достъп до основни права и услуги, се предотвратява изоставянето и злоупотребите, и се осигурява подходящо съпровождане и подкрепа през целия преходен процес.

Силни страни са разписаните задължения за уведомяване на системата за закрила на детето във всички случаи, въвеждане на режим на работа 24/7 и предвидената система за проследяване на прилагането на механизма.

Слаби страни са оставената възможност сами деца да бъдат настанявани в Регистрационно приемателни центрове (РПЦ). Всички деца без родител или друг възрастен, отговорен за тях, следва да се предават на Дирекция „Социално подпомагане“ и към тях следва да се приложат мерки за закрила по чл. 4 от Закона за закрила на детето, а именно, при изчерпване на възможностите за настаняване при роднини и близки, приоритетно настаняване в приемно семейство и, по изключение, настаняване в социална услуга за резидентна грижа. На второ място, необходимо е унифициране на прилагането на определението за непридружени деца така, че то да обхване всички деца чужденци на територията на България, непридружени или разделени от родител или отговорен възрастен. Необходимо е въвеждане на допълнителен механизъм за установяване на статута на детето, който да гарантира, че дори при липса на нотариално заверени документи, детето няма да бъде разделяно при реално придружаване от близък или роднина. И не на последно място, необходимо е допълнително прецизиране на механизма за гарантиране на участието на всички подкрепящи, включително социалните услуги с включване на задължително насочване на всички случаи на непридружени деца към социална услуга в общността, която да осигурява необходимата подкрепа на детето.

Не е съвсем ясно как точно ще се случва на практика координационния механизъм след март 2024. Така, както е разписан, е достатъчно детайлен и конкретен, но в практиката има критични зони, които пречат на ефективната координация.

За изпълнението на Координационния механизъм в България основните отговорни институции и органи са: МВР, АСП към МТСП, МВНР, МЗ, МО, ДАЗД, ДАБ към МС, Националното бюро за правна помощ, Националната комисия за борба с трафика на хора, Националната здравноосигурителна каса, Националното сдружение на общините в Република България. При изпълнение на правомощията си, страните по Координационния механизъм се осъществяват в партньорско сътрудничество с международните и неправителствените организации, работещи по проблемите на непридружените деца чужденци.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

За да има работещ координационен механизъм, е необходимо да бъдат разписани ясни отговорности и ангажименти на всяка една от заинтересованите страни. Добрите практики показват, че ясната и открита комуникация, регулярното предоставяне на информация и партньорското сътрудничество са в основата на ефективния координационен механизъм. Не е достатъчно координационният механизъм да е добре разписан само на хартия. Необходимо е да се разработи Координационен механизъм за работа с децата бежанци, в който да бъдат заложи конкретните ангажименти на институциите в процеса на предоставяне на закрила и интеграция на непридружените деца-чужди граждани в страната.

- Необходимо е да се провеждат поредица от обучения на представители от всички институции участващи в координационния механизъм.
- Да е налична ясно разписана процедура за организиране и провеждане на регулярни срещи и срещи в кризисни ситуации.
- Координационният механизъм трябва да се характеризира с гъвкавост, за да посреща динамиката в миграционните процеси.

3.3. ИДЕНТИФИКАЦИЯ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВЪЗРАСТТА НА НЕПРИДРУЖЕНИ МАЛОЛЕТНИ И НЕПЪЛНОЛЕТНИ БЕЖАНЦИ

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

<p>Румъния</p>	<p>Идентификацията на непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци в РУМЪНИЯ се извършва според няколко основни принципа и процедури⁵.</p> <p>Обикновено, когато непридружените малолетни и непълнолетни лица бягат от страната си и пристигат в Румъния първоначално се подлага на процедура за регистрация в Миграционната полиция. Тя включва вземане на биометрични данни, като отпечатъци на пръстите, подробна информация за семейното и образователното им положение, религиозни вярвания и други</p>
-----------------------	---

⁵ Румънската агенция за бежанците (RAN) - <http://www.iras.ro/> ; Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) в Румъния - <http://www.osce.org/ro/romania> Червения кръст в Румъния - <http://www.crucearosie.ro/>

	<p>идентификационни данни. Първоначалната оценка от миграционните органи и предварителната оценка на възрастта се извършва на основата на документи и доказателства, които бежанецът предоставя - паспорт, свидетелство за раждане, документи от агенция за грижи за деца и други подобни доказателства.</p> <p>Следва настаняване в специализирани приемни центрове или други подобни, които са с временен или постоянен характер.</p> <p>Ако предоставените документи са недостатъчни или ако съществува съмнение относно верността им, може да се проведат допълнителни процедури за определяне на възрастта. Това включва физически преглед на основата на развитието на тялото, като размери на костите, ръст и пубертетни признаци. Допълнителни тестове могат да се използват, като например рентгенография на ръката и устната рентгенограма за изследване на развитието на зъбите. В случай че определена възраст не може да бъде установена с достатъчна сигурност, миграционните органи могат да се консултират с експерти, като лекари, зъболекари и психолози. Тези експерти извършват различни проучвания, за да получат възможно най-точната информация относно възрастта на бежанеца.</p> <p>Лични документи за идентификация карти се издават на лицата, предоставяйки индивидуални идентификационни данни, като име, роднини, адрес на настаняване и други информации. С цел защита на личните данни на малолетните и непълнолетните бежанци, картите не включват снимки и автоматично се преиздават на всеки шест месеца, за да се актуализират данните.</p>
<p>Турция</p>	<p>Идентификацията на непридружени малолетни и непълнолетни бежанци в ТУРЦИЯ е процес, който се извършва от турските органи за миграция и бежански въпроси съвместно с други заинтересовани организации като Организацията на обединените нации, фондации за подкрепа на децата и др.</p> <p>За да се докаже възрастта на непридружено дете бежанец в Турция, следва да се следват определени стъпки:</p> <p>Оценка от страна на държавните органи: Първата стъпка е, че държавните органи в Турция провеждат оценка на документите и информацията, предоставена от детето, което твърди, че е непридружено. Тази оценка може да включва интервю и медицински преглед.</p> <p>Отдели за деца: Ако децата са приети като непридружени деца бежанци, те се насочват към отделите за деца (Child Unit), където им се осигурява специално внимание и подкрепа. Социални работници и други представители на детето, като адвокати или представители на неправителствени организации, са отговорни за осигуряване на защита на правата на детето и помощ при установяване на възрастта му. Те могат да предоставят свидетелства и информация за детето, които са от значение за определяне на неговата възраст. В много случаи се извършва медицински преглед, който може да включва изследвания на зъбите, кости и ръста. Тази информация може да се използва за определяне на възрастта. Ако възрастта на детето все още не е ясна след провеждане на горните стъпки, тогава може</p>

	<p>да бъде наложено съдебно решение. Съдебната система обикновено обръща внимание на всички достъпни доказателства, за да определи възрастта на детето.</p>
Германия	<p>Идентификацията на непридружени малолетни и непълнолетни бежанци в ГЕРМАНИЯ е важен процес, който има за цел да осигури подходяща грижа и защита за тези лица. Процедурата включва няколко ключови етапа⁶:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Регистрация при миграционните служби: Непридружените малолетни, когато стъпят на територията на Германия, трябва да бъдат регистрирани при местните миграционни офиси или други компетентни служби. Този етап включва вземане на базова информация за тях. • Медицинска оценка: Непридружените малолетни могат да бъдат подложени на медицинска оценка, която включва проверка на техните здравословни състояния и може да се използва за приблизително определение на възрастта. • Събиране на сведения за историята и опита: Специализирани работници, като социални работници и представители на организации за правата на детето, провеждат интервюта с непридружените малолетни, с цел събиране на информация за тяхната история, нужди и преживявания. • Образователни записи и документи: Ако непридружените малолетни разполагат с образователни записи или други документи, те могат да бъдат използвани като източник на допълнителна информация. • Проверка на телесните характеристики и структура: Физическите характеристики и структурата на лицата могат да бъдат използвани за приблизителна оценка на възрастта. • Оценка на психологически и социални нужди: Процедурата може да включва и оценка на психологическите и социалните нужди на непридружените малолетни. • Определение на възрастта: Въз основа на събраната информация, оценки и процедури, компетентните органи определят възрастта на непридружените малолетни. В случаи, когато точната възраст не може да бъде установена с голяма степен на сигурност, предпочита се да се приеме по-млада възраст, като се гарантират по-голяма защита и грижа.
Норвегия	<p>В НОРВЕГИЯ процедурата за установяване на възрастта на непридружени деца бежанци е следната⁷:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Първоначално, когато децата пристигнат в Норвегия, те се регистрират като бежанци в Миграционната и полицейска служба.

⁶ <https://www.bamf.de/DE/Service/Left/gesetzestextwml/gesetzestext-wml-node.html>, Федералната служба за миграция и бежанство (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge),

⁷ <https://www.udi.no/en/want-to-apply/asylum-seeker/children-and-asylum/>. Емиграционната служба на Норвегия (UDI)

	<p>Тази регистрация включва събиране на информация относно самоличността на децата и произхода им.</p> <ul style="list-style-type: none"> • След това, децата се преглеждат медицински. Подрастващите могат да бъдат подложени на процедура за рентгеново снимане на зъбите (в Норвегия тази методология е предмет на критика от страна на някои организации за правата на човека и медицинската общност. Те твърдят, че методът не е научно доказан и че може да доведе до неточни резултати.) или рентгеново снимане на костите на ръката, за да се определи приблизителна възраст. Съществуват и други методи за установяване на възраст, като анализ на ДНК или оценка на зрелостта на скелета. • След медицинското преглеждане децата се интервюират от служители на Миграционната и полицейска служба. Целта на интервюто е да се проверят твърденията на децата относно тяхната възраст и произход. • След като се приключи събирането и анализът на информацията, включително медицинските изследвания и интервютата, се взема решение относно възрастта на децата бежанци. Това се прави от компетентна комисия, включваща медицински специалисти и представители на Миграционната служба. • Индивидуалното решение относно възрастта се предоставя на децата бежанци и има правно значение. • В случаите, в които възрастта не може да бъде определена със сигурност, дава се предимство на детските интереси и се смята, че детето е несъмнено непълнолетно.
<p>Нидерландия</p>	<p>В Нидерландия се следват конкретни процедури за идентификация и защита на непридружените малолетни и непълнолетни бежанци. Всъщност, Нидерландия има специализиран орган, наречен Център за международна координация на малолетни и разделени деца (NIDOS), който е отговорен за грижата и защитата на непридружените малолетни бежанци.</p> <p>Процедурата за идентификация се извършва от NIDOS при постъпване на непридружено дете в Нидерландия.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Първоначално, се проверява възрастта и идентичността на детето. Тази проверка се извършва на базата на предоставените документи и информация от самото дете, за да се установи неговата история и ситуация. Този процес включва разговор с детето от страна на специализиран екип, съставен от психиатри, социални работници и медицински специалисти. Те ще анализират физическите и емоционалните характеристики на детето, както и неговата история и други документи. • Ако детето не може да предостави достатъчно доказателства за своята възраст и идентичност, то се подлага на възрастова оценка от страна на специализиран медицински екип. Тази оценка се основава на различни фактори и тествания, като физически преглед, оценка на остаряването на костите чрез рентген и психологически интервюта.

	<p>Съществува и опция за обсъждане на възрастта на детето от страна на неговия лекар или социален работник</p> <p>При извършването на оценката влизат в сила правата на детето и е необходимо то да бъде информирано за процеса и екипът, който ще го оценява</p>
<p>България</p>	<p>Във всички регистрационно – приемателни центрове на ДАБ се спазва установената нормативно процедура по международна закрила на лицата, търсеци закрила.</p> <p>Специалният закон – ЗУБ, не предвижда отделна, специална процедура, по която да се извършва регистрацията на непридружено дете, търсецо закрила. При регистрацията на детето присъства преводач и социален работник от центъра, като служителят, извършващ регистрацията, записва посочените данни за възраст, съобщени от детето. В редки случаи се прави медицинска експертиза за определяне на възрастта.</p> <p>След регистрацията се оформя първоначалното досие на детето, като върху него се поставя гриф „непридружен непълнолетен“.</p> <p>В чл. 58, ал. 9 (нова) от ЗУБ, непридружен непълнолетен или малолетен чужденец се уведомява незабавно за възможността да му бъде извършена експертиза за определяне на възрастта.</p> <p>Властите в България продължават да разчитат основно на рентгенова снимка на китката, зъбите или ключицата, за да оборят твърдението, че търсещият закрила е дете. Дори след промените от октомври 2020 г., процедурата за определяне на възрастта остава същата - рентгеновото облъчване е инвазивно, не следва да се прилага без медицински показания и дава грешка до 2 години.</p> <p>Член 61а, ал.3 от ЗУБ гласи, че в случай на съмнение и след експертизата, лицето се определя като непълнолетно.</p> <p>Според добрите международни практики отговорните институции следва да разчитат основно на психо-социална оценка, която взема предвид и културните особености на търсещия закрила.</p> <p>От 1-ви март 2024 год. влиза в сила нова инструкция за определяне на възрастта на непридружени непълнолетни и малолетни деца бежанци, търсеци закрила в България по така наречения неинвазивен път. Страната ни се оказва и една от няколкото в Европейския съюз, които са приели такава инструкция. Една от целите на новия документ, който е плод на дейността на междуведомствена работна група с широко участие, е да се намали броят на хората, които се представят за непълнолетни и по този начин се възползват от привилегиите, които имат всички деца по Закона за закрила на детето.</p> <p>Инструкция за определяне на възрастта по неинвазивен път на непридружените деца-бежанци е резултат от работата на междуведомствена работна група с представителството на Министерството на вътрешните работи, Медицинския институт, Националното бюро за правна помощ, Върховният комисарят за бежанците, УНИЦЕФ, Българският хелзинкски комитет, Агенцията за социално подпомагане, Агенцията за бежанците и Държавната агенция за закрила на детето.</p> <p>Процесът на идентификация обикновено се извършва от компетентни органи, като например полиция, социални услуги и организации,</p>

специализирани в работата с бежанци и мигранти. Тези органи обикновено прилагат специални процедури и методи за проверка на идентичността и възрастта на непридружените малолетни и непълнолетни лица, като например интервюта, проучвания на документи, определяне на зряла възраст и други.

Идентификацията се извършва с оглед осигуряване на най-добрите грижи и условия за живот на непридружените бежанци. След това се предоставят подходящи мерки за закрила и подкрепа, включително обучение, медицинска помощ, психологическа подкрепа, социални услуги и др. Много страни имат законодателство и програми за специална закрила на непридружените малолетни и непълнолетни бежанци, които им помагат да се адаптират към новата си среда и да изградят устойчиво бъдеще.

АНАЛИЗ

Важно е да се отбележи, че определянето на възрастта на непридружено дете бежанец може да бъде сложен процес и често се изисква комбинация от методи и доказателства, за да се достигне до справедливо решение.

Възрастовата оценка не е 100% точна и може да бъде предмет на критика. Това се дължи на факта, че физическите характеристики и развитието на децата могат да варират значително и да се различават в зависимост от индивидуалните обстоятелства.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Като обща препоръка следва да се отбележи, че трябва да се положат усилия във връзка с идентифицирането на непридружените малолетни и непълнолетни лица на възможно най-ранен етап. Това трябва да бъде обща грижа на всички институции, които имат функции по първоначален прием. Това може да гарантира сигурност и защита на децата, както и да се планират и предоставят грижи, спрямо потребностите им.

Ролите и функциите на различните институции, имащи отговорности на различни етапи от движението на детето, трябва да бъдат регламентирани в общ документ, какъвто проект е подготвен под ръководството на ДАЗД още преди година и половина.

ДА СЕ ИЗПОЛЗВАТ ПОВЕЧЕ НЕИНВАЗИВНИ И ЩЯДАЩИ ПСИХИКАТА И ЕМОЦИИТЕ НА ДЕТЕТО МЕТОДИ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЯ.

3.4. ПОПЕЧИТЕЛСТВО/ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО ЗА НЕПРИДРУЖЕНИ ДЕЦА БЕЖАНЦИ

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

Румъния

В РУМЪНИЯ⁸ съществуват законови разпоредби, които регулират попечителството и представителството на непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци. **Законът за бежанците и за режима на предоставяне на убежище предвижда, че когато непридружено малолетно или непълнолетно лице търси убежище на територията на**

⁸ Законът, който регулира попечителството на непридружени деца бежанци в Румъния, е "Legea pentru protecția și promovarea drepturilor copilului" (Закон за защитата и насърчаването на правата на детето). Този закон включва разпоредби, които обхващат и попечителството на непридружени деца бежанци. Основната цел на закона е да гарантира правата и благосъстоянието на всички деца, включително и бежанците, особено ако са непридружени. Законът предоставя рамката и механизмите за определяне на попечители и защита на интересите на децата.

	<p>Румъния или е предоставено убежище, се назначава попечител, наречен "репрезентант", който има право и задължение да представлява и защитава интересите на това лице.</p> <p>Репрезентантът трябва да бъде румънски гражданин или лице с постоянно местоживееене в Румъния, което е на възраст над 23 години. Той се назначава от управлението за бежанците, като изборът му трябва да бъде съобразен с най-добрите интереси на непридруженото малолетно или непълнолетно лице.</p> <p>Репрезентантът има няколко основни функции, включително:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Защита на правата и интересите на непридруженото малолетно или непълнолетно лице бежанец; • Оказване на необходимата помощ и подкрепа на това лице при установяването и уреждането на неговия статут като бежанец; • Предоставяне на необходимата информация и съвети на непридруженото малолетно или непълнолетно лице относно неговите права и отговорности; • Оказване на правна и практическа помощ по въпроси, свързани с образование, здравеопазване, социални услуги, заетост, настаняване и други; • При осъществяването на своите функции репрезентантът трябва да спазва принципите на независимост, неутралност и доверителност.
<p>Турция</p>	<p>Попечителството/Представителството за непридружени деца бежанци в ТУРЦИЯ⁹ се осъществява от различни организации и институции, както на национално, така и на международно ниво. Ето някои от тях:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Управление на бежанците и мигрантите в Турция (DGMM) - DGMM е главната институция, отговаряща за управлението на бежанците и мигрантите в Турция. Тя осигурява правна и практическа помощ на непридружените деца бежанци, включително предоставяне на попечителски услуги и представителство. • UNICEF Турция - UNICEF работи в Турция, за да защитава правата на децата, включително бежанци и мигранти. Организацията осигурява подкрепа за непридружените деца бежанци, като предоставя образователни възможности, медицинска помощ и други услуги. • Неправителствени организации (НПО) - В Турция има различни НПО, които се занимават с попечителството и представителството на непридружените деца бежанци. Тези организации предоставят правна помощ, психологическа подкрепа и различни социални

⁹ Попечителството на непридружени деца бежанци в Турция е уредено от Закона за попечителството и грижата за населението, избягало от чуждестранна война, който беше приет на 22 март 2018 година. Според този закон, децата бежанци, които са непридружени от родители или други законни опекуни, са предмет на специален режим на попечителство от страна на турските органи. Законът определя процедури и механизми за идентификация, регистрация и попечителство върху тези деца, както и за предоставяне на социални, психологически и здравни услуги. Освен това, законът предвижда и създаване на специални центрове за приемане и настаняване на тези деца.

	<p>услуги, за да помогнат на децата да се адаптират и да се интегрират в обществото.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Организации на ООН - Различни организации на ООН, като например Върховният комисариат на ООН за бежанците (ВКБ ООН) и Международната организация за миграция (МОМ), предоставят също подкрепа за непридружените деца бежанци в Турция. Те работят в партньорство с местните органи и НПО, за да осигурят помощ и защита на децата. <p>Тези институции и организации са отговорни за предоставянето на попечителство и защита на непридружените деца бежанци в Турция.</p>
Германия	<p>ГЕРМАНИЯ¹⁰</p> <p>Бежанците под 18-годишна възраст, които са пътували до Германия без придружител, се наричат непридружени малолетни чужденци. Тези младежи се докладват на Службата за социално подпомагане на младежи. Службата за социално подпомагане на младежи разговаря с младежите и установява възрастта им. Възрастта е определяща за това, дали Службата за социално подпомагане на младежи ще се погрижи за малолетното лице (по-малко от 18 години) и ще го настани в специално средство за настаняване за младежи („Закрила“). Ако службата за социално подпомагане на младежи заяви, че лицето е „пълнолетно“ (18 години или повече), то получава уведомление за отказ и се третира като пълнолетно лице. На разговора Службата за социално подпомагане на младежи осигурява и преводач.¹¹</p> <p>Някои непълнолетни (лица под 18 години) пътуват без родителите си, но с роднини (напр. чичо или леля, братовчеди или по-големи братя и сестри). Службата за социално подпомагане на младежи разговаря с малолетното лице и неговия пълнолетен роднина и проверява дали малолетният може да остане при роднината си. Освен това Службата за социално подпомагане на младежи решава, дали да назначи настойник или попечител. Пълнолетните роднини могат сами да подадат заявление</p>

¹⁰ Законът, който регулира попечителството на непридружени деца бежанци в Германия, е Законът за притежателите на международна закрила и интернационални защитници (Asylbewerberleistungsgesetz). Този закон определя правата и задълженията на бежанците, включително непридружените деца, които търсят убежище в Германия. Той предоставя на бежанците достъп до жилище, здравеопазване, образование и социални услуги. Попечителският режим за непридружени деца бежанци се прилага в съответствие с този закон и другите съответни закони и наръчници, които регулират условията за приемане и закрила на бежанците в Германия.

¹¹

<https://integreat.app/hagen/bg/%D0%B4%D0%B5%D1%86%D0%B0-%D0%BC%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%B6%D0%B8-%D0%B8-%D1%81%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE/%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8-%D0%B1%D0%B5%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B8>

за попечителство в семейния съд. С попечителството роднината носи пълната отговорност за малолетното лице вместо родителите.

В **ГЕРМАНИЯ** съществуват **две форми на попечителство** или **представителство** на непридружени малолетни и непълнолетни лица:

- **Обществено попечителство** (öffentliche Vormundschaft) - при тази форма на попечителство местната **попечителска служба на града или общината** поема ролята на попечители на малолетното или непълнолетното лице. Обществените попечители осигуряват грижи за децата, представляват ги в съдебни процеси, сключват сделки и вземат решения относно тяхното образование и здраве. Те също така контролират и ръководят домовете за деца и младежи.
- **Частно (индивидуално) попечителство** (private Vormundschaft) - в случаите, когато децата или непълнолетните лица нямат биологични родители или родителите не са в състояние или не желаят да се грижат за тях, се налага да се назначи частен (индивидуален) попечител. **Частният попечител може да бъде роднина на децата или личност, която изпълнява ролята на попечител по задание на германския съд.**

В Германия попечител на непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци може да станат представители на различни организации и институции. Най-често това са следните:

- Юридическият представител на бежанците - това е лице или организация, което има правомощията да представлява правата и интересите на непридружените малолетни и непълнолетни лица. Това може да бъде адвокат, административен упълномощен, представител на Неправителствената организация (НПО) и други подобни лица.
- Социалните служби - социалните служби в Германия също могат да бъдат определени като попечители на непридружени малолетни и непълнолетни бежанци. Те разполагат със специализирани отделения, които се грижат за различните аспекти на грижата и закрилата на тези лица.
- Неправителствени организации - множество неправителствени организации в Германия се занимават с подпомагането и защитата на бежанците, включително на непридружените малолетни и непълнолетни лица. Тези организации могат да предоставят образователни, психологически и социални услуги, както и да бъдат определени като попечители.

По отношение на непридружените деца бежанци в Германия се прилага и настойничество. Според германското законодателство, непридружените малолетни и непълнолетни бежанци се поставят под особен режим на закрила и може да им се назначи настойник.

Настойникът е отговорно лице, което се грижи за интересите и нуждите на непридруженото лице. Те се грижат за осигуряване на подходящо жилище, образование, медицинска грижа и други услуги. Настойникът

също така има задължението да представлява лицето в правни и административни процедури.

Германските органи за закрила на малолетни бежанци (Jugendamt) са отговорни за назначаването на настойници. Те оценяват индивидуалните нужди на непридружените малолетни и непълнолетни лица и вземат решение за назначаването на настойник според интересите и доброто им. Настойничество на непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци в Германия е мярка за защита на техните права и интереси и има за цел да гарантира подходящи условия за тяхното интегриране в обществото.

В крайна сметка, съдържанието и обхвата на ролята на попечител на непридружени малолетни и непълнолетни бежанци в Германия може да варира в зависимост от конкретната ситуация и решението на компетентните органи.

Попечителството и настойничеството на непридружени деца бежанци в Германия са две различни форми на закрила и грижа за тези деца. Ето някои от основните различия между двете:

- **Попечителството** е формата на закрила, в която се назначава **определено лице (попечител) да се грижи за детето**. Това може да бъде бивш член на семейството на детето, роднина, приятел или някой друг, който има подходящи условия и способности да се грижи за него. Попечителството може да бъде временно или постоянно.
- **Настойничество** е формата на закрила, в която се назначава **специално обучено лице, което се грижи за детето**. Това може да бъде професионален настойник от специализиран център или институция, който има опит в грижата за бежански деца. Настойническата грижа е обикновено предназначена за деца, които не могат да бъдат представлявани от роднини или познати лица.

И попечителството, и настойничеството се регулират от законодателство, което определя правата и задълженията на попечителите и настойниците, както и защитата и грижата за децата. В Германия, попечителството се регулира от Гражданския кодекс (Bürgerliches Gesetzbuch), докато настойничеството се регулира от Закона за настойниците на деца (Gesetz über die Vormundschaft bei Minderjährigen).

В Германия съдът назначава настойник на детето, който става и негов законен представител. Непридружените деца и юноши не могат да кандидатстват за убежище сами. Преди да навършат пълнолетие, молбата за убежище може да бъде подадена само от настойника или службата за социални грижи за младите хора.

<p>Норвегия</p>	<p>Попечителството или представителството на непридружени малолетни и непълнолетни лица в НОРВЕГИЯ¹² се осъществява от държавни органи и организации. Главната отговорност за закрила на тези лица пада върху Бюрото за представителство (Barnevernet), което е част от централния управленски орган на приютите и услугите за децата в Норвегия.</p> <p>Съгласно норвежкото законодателство, ако непридружено или непълнолетно лице, което не може да се грижи за своите интереси, се намира на територията на Норвегия, Бюрото за представителство може да бъде назначено като временен или постоянен попечител/представител на това лице. Такъв попечител/представител иска информация от населените места и допълнителни документи относно непридруженото или непълнолетното лице и неговото семейство. След това Бюрото за представителство взема решение дали да поеме отговорности и вземе мерки за защита на интересите на това лице.</p> <p>Системата за уреждане на попечителството на непридружени деца бежанци в Норвегия е основана на норвежкото законодателство и практики. Когато непридружено дете бежанец пристигне в Норвегия, то трябва да се регистрира в най-близкия имиграционен офис и да подаде молба за международна закрила. Докато заявката се разглежда, детето може да бъде настанено в специален приют за непридружени деца. Имиграционните органи провеждат подробен процес на оценка и проверка, за да определят дали детето отговаря на критериите за международна закрила. Този процес включва интервюта с детето, събиране на информация от технически експерти, разглеждане на документи и други фактори. След като детето получи статут на бежанец или друг вид международна закрила, се определя неговото попечителство. Обикновено се избират квалифицирани попечители или организации, които имат опит в грижата за непридружени деца.</p> <p>В Норвегия, попечител на непридружено дете бежанец може да бъде назначен от Child Welfare Services (Социална грижа за деца). Най-често тези деца се помещават в специализирани приемни семейства или в детски домове. Попечител може да бъде лице, което има опит в работата с деца или защита на правата на децата, и което притежава необходимите качества за предоставяне на грижи и подкрепа на детето. Важно е попечителите да са в съответствие с правилата и регламентите на Child Welfare Services и да бъдат одобрени от властите.</p>
<p>Нидерландия</p>	<p>В Нидерландия всички непълнолетни лица трябва да бъдат поставени под ръководството на пълнолетно или юридическо лице; непридружените непълнолетни се представляват от Nidos - фондация, която подава молба за представителство до съда на възможно най-ранен етап. До</p>

¹² В Норвегия, законът, регулиращ попечителството на непридружени деца бежанци, е Законът за социална и децентрализирана грижа (Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen). Специфичните разпоредби за закрила, грижа и попечителство на непридружени деца бежанци са съдържани в различни наредби и указания, издадени от Норвежката агенция за социални услуги (Bufetat) и Дирекцията за патология и попечителство (Direktoratet for barne- og ungdomssaker).

официалното назначение на представител от съда, Nidos има правомощието да подаде молба за убежище от името на непридруженото непълнолетно лице, като често това се осъществява от специално назначен адвокат.

Попечителството за непридружени деца бежанци в Нидерландия се осъществява от **Министерството на правосъдието** и се базира на закона за имиграция и убежище. Съдържанието и процедурите за попечителство могат да се различават в зависимост от възрастта на децата и техните нужди.

Обезпечаването на попечителство за непридружени деца бежанци започва с регистриране на детето като бежанец и определяне на неговия статут. **В случай че детето получи статут на бежанец**, то може да бъде представявано от **специализирани организации и институции, които осигуряват социална подкрепа, образование и медицински грижи.**

За децата, които не получават статут на бежанци, но имат нужда от попечителство, се определят различни **алтернативни предложения**. Те **могат да бъдат представявани от различни специализирани организации и центрове за закрила и отделни лица, които получават обучение и подкрепа от държавата.**

В зависимост от индивидуалните обстоятелства, попечителството може да се осигури на основата на родство, или близка връзка, или чрез настойническо семейство. В редки случаи децата могат да бъдат представявани **от държавни органи**. По време на попечителството, децата получават правна подкрепа и съвет от адвокат или адвокатска организация по детски права. В някои случаи, когато по-добри алтернативи не са достъпни, децата могат да бъдат преместени в жилищни центрове.

Попечителството за непридружени деца бежанци е организирано от различни институции, които работят заедно, за да осигурят сигурността и благосъстоянието на тези деца. Ето някои от основните организации и процедури, които се използват:

- Докато децата все още се намират на границата на Нидерландия, те се поставят **под грижите на граничната полиция**. Тези деца биват препратени към Център за подслон за Непридружени Децата (**СОА**), където те могат да получат незабавна подкрепа и защита.
- От **СОА** децата се преместват в **специализирани центрове за непридружени деца**, където им се осигурява подслон, храна, медицинска грижа и психосоциална подкрепа. Те също така могат да ходят на училище и да получават образование.
- След това детето се прехвърля към **Областния Доставчик на услуги за Младежи (RvdK)**, който играе централна роля в решаването на юридическия статут на детето и определя къде и как детето трябва да бъде представявано.

Нидерландия работи в сътрудничество с други държави и организации, като например Европейския съюз и Организацията на обединените нации,

	за да гарантира съгласуваност в попечителството за непридружени деца бежанци.
България	<p>С измененията от края на 2020 г. и в българското законодателство бе премахната възможността, когато малолетен или непълнолетен чужденец, търсещ или получил международна закрила, е придружен от пълнолетно лице, което отговаря за него по силата на закон или обичай, това пълнолетно лице да бъде назначавано за негов представител. Между другото в тази насока е променена и легалната дефиниция за „непридружен“ малолетен или непълнолетен чужденец, като от понятието отпада „или друго пълнолетно лице, което отговаря за него по силата на закон или обичай.“ Всичко изложено води до засилване на гаранциите за ефективна защита на уязвимите лица. Извън това са предвидени и изисквания към адвоката – представител на децата – да притежава необходимите познания, въвежда се и забрана за назначаване на представител, чиито интереси са или могат да бъдат в конфликт с интересите на непридружения пълнолетен или непълнолетен. Това е от особено значение в случаите на влизане в страната на непълнолетни лица заедно с трафикант.</p> <p>Едновременно с това и с оглед качеството на представителя – а именно качеството на адвокат, българският законодател предвижда правомощия за представителство пред всички административни и съдебни органи. Именно с това се разрешава проблемът с ползването на правна помощ, когато като представител на лицето е назначен служител от общинската администрация, а не адвокат.</p> <p>Предвидена е възможност за присъствие на представителя по време на провеждане на интервюто, на когото се предоставя възможност да задава въпроси и да излага съображения, свързани с молбата за предоставяне на международна закрила.</p>

АНАЛИЗ

С приемането на законодателните промени в България, правната уредба, свързана с предоставянето на международна закрила на непридружени малолетни и непълнолетни чужденци все повече се доближава до възприетите в развитите европейски държави модели. Въпреки това обаче следва да се има предвид, че представителството от адвокат от Националното бюро за правна помощ не винаги би могло да предостави пълна и ефективна защита на детето, доколкото към бюрото не е налице обособяване на група от адвокати, тясно профилирани в областта на бежанското право. Това създава опасност на детето да бъде назначен представител, който не е достатъчно запознат с механизмите за предоставяне на закрила, което да доведе до пренебрегване принципа за съблюдаване на най-добрия интерес на детето. Ето защо би могло да се помисли за създаване на такова специализирано звено към бюрото за правна помощ или създаване на отделна организация, която изцяло да поеме грижата за непридружени малолетни или непълнолетни чужденци, като по този начин се осигури в пълна степен защитата на уязвимите деца.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Попечителството и настойничеството на непридружени деца бежанци са от решаващо значение за техния добър живот и защита. Тези деца са изложени на различни опасности и нуждаят се от специално внимание и грижи. Попечителите и настойниците трябва да подкрепят децата в различни ситуации и в тяхното развитие, както и да ги подпомагат в процеса на адаптация към новата им среда.

Добрите практики при представителство на непридружени деца мигранти се свързват с възможностите на децата да имат пряк и непрекъснат контакт с представителя си. Представителя трябва да изгради здрава доверителна връзка с детето, което изисква технологично време и лична ангажираност. По тези причини, би било добре представителят да бъде платен.

Добрата практика гарантира подходящо попечителство и настойничество за непридружените деца бежанци на индивидуален принцип. Затова е необходимо да се осигури професионална подкрепа и обучение за тези лица. Те трябва да бъдат запознати със специфичните нужди и проблеми на непридружените деца, както и да бъдат в състояние да им предоставят необходимата помощ и подкрепа. Попечителите и настойниците трябва да имат добри комуникационни умения и да бъдат в състояние да установят доверителен и емпатичен контакт с децата.

Освен това, необходимо е и сътрудничеството с различни организации и институции, които могат да помогнат за осигуряване на подходящи условия за живот и развитие на непридружените деца бежанци. Това включва организации за правата на човека, медицински и образователни институции, както и други социални служби.

Попечителството и настойничеството на непридружени деца бежанци се плаща в различни държави по света. Някои от държавите, които осигуряват подкрепа за непридружени деца бежанци, включват САЩ, Канада, Австралия, Швеция, Германия, Франция и много други. Конкретните програми и услуги, предлагани на непридружени деца бежанци, могат да варират в зависимост от конкретната държава и нейните закони и институционални рамки.

Непридружените деца бежанци са уязвима група, която изисква специални грижи и внимание. Попечителството и настойничеството на тези деца трябва да бъде осигурено с максимално внимание и отговорност, за да се гарантира техният добър живот и защита.

3.5. ИНСТИТУЦИИ, СЛУЖБИ, НПО, КОИТО РАБОТЯТ С НЕПРИДРУЖЕНИ ДЕЦА БЕЖАНЦИ¹³

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

Румъния	В Румъния с непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци работят, както държавни институции и служби, така и международни и национални НПО:
----------------	---

¹³ Представената информация по държави е колектирана през Интернет.

Държавни институции, ангажирани със защита правата на непридружени деца бежанци:

- Министерство на вътрешните работи - отговаря за имиграцията и бежанците в Румъния;
- Министерство на труда и социалната политика - предоставя социална подкрепа и услуги на мигранти и бежанци, в това число и на непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци;
- Министерство на образованието и науката - отговаря за образованието на непълнолетните лица, включително и бежанци;
- Министерството на здравеопазването - предоставя здравни грижи и услуги на бежанци и мигранти, в това число и на непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци.

Образователни институции:

- Дирекция на регионалното образование - отговаря за образованието на непридружените малолетни и непълнолетни бежанци;
- Училища и университети - предоставят образователни услуги на бежанци и мигранти.

Социални институции:

- Дирекция на социалната работа - предоставя социални услуги и подкрепа на бежанци и мигранти;
- Дирекции за социално осигуряване - предоставят социална помощ и осигуряване на бежанци и мигранти.

Здравни институции:

- Болници и здравни центрове - предоставят здравни грижи и услуги на бежанци и мигранти;
- Неправителствени организации за здравеопазване - например Доктори без граници - предоставят медицинска помощ и подкрепа.

Културни институции:

- Библиотеки - предоставят културни и образователни ресурси на бежанци и мигранти;
- Музеи и галерии - организират културни събития и изложби за бежанци и мигранти.

Неправителствени организации:

- Комитет за международна помощ към бежанците в Румъния (CARITAS) - предоставя помощ и подкрепа на бежанци и мигранти;
- „Даун спектрум“ е асоциация за подкрепа на деца със специални нужди, която е надградила практиките си, предоставяйки помощ и подкрепа и за непридружени малолетни бежанци.

Фондация за развитие на гражданското общество (FDSC) - подпомага социалната интеграция на бежанци и мигранти, в това число и на непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци;

Румънски червен кръст - предоставя подкрепа и хуманитарна помощ на бежанци и мигранти;

Всяка от тези организации работи заедно с останалите, както и с местната общност, за осигуряване на подкрепа и интеграция на бежанците и

	<p>мигрантите, в това число и на непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци.</p>
<p>Турция</p>	<p>Предвид характеристиките на Турция като географско местоположение (дестинация на пътя между Азия и Европа), налични са множество институции и организации, които работят с непридружени деца бежанци. Някои от тези институции са:</p> <p>Държавни органи и учреждения:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Министерство на външните работи на Турция: координира политиките и програмите за подпомагане на бежанците, включително непридружените деца; • Министерство на семейството, труда и социалната политика: осигурява социални услуги и подкрепа за непридружените деца и техните семейства, в това число здравеопазване, образование и социални услуги; • Министерство на вътрешните работи: осигурява закрила и подкрепа на непридружените деца, които се намират в центровете за настаняване за бежанци; • Министерство на образованието: осигурява възможности за образование на непридружените деца бежанци, включително училищни програми и учебни материали. <p>Образователни институции:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Училища и учебни заведения: турската образователна система предоставя възможности за приемане на непридружени деца бежанци в образователните заведения; • Университети и висши училища: предоставят образователни възможности на непридружените деца бежанци, които са достигнали училищна възраст. <p>Здравни институции:</p> <p>Болници и здравни центрове: предоставят медицинска помощ на непридружените деца бежанци, включително прегледи, лечение и ваксини.</p> <p>Културни институции:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Музеи: предоставят различни образователни и културни активности за непридружените деца бежанци; • Библиотеки: гарантират достъп до литература и образователни материали за непридружените деца бежанци. <p>Неправителствени организации (НПО):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Данише Дер: НПО, което осигурява закрила и подкрепа на непридружените деца и младежи бежанци, включително настаняване, храна, медицинска помощ и образование; • Турски червен полумесец (ТЧП): осигурява подкрепа на непридружените деца бежанци в различни аспекти на техния живот, включително настаняване, храна, медицинска помощ, социални и психологически услуги;

	<ul style="list-style-type: none"> • Шелтер Турс: НПО, която предоставя настаняване, храна, медицинска и психологическа помощ на непридружените деца бежанци. <p>Има и други, които предоставят различни видове подкрепа и услуги, с цел подобряване на живота на тези деца и подпомагането на интегрирането в турското общество.</p>
Германия	<p>В Германия, предвид факта, че е една от най-желаните крайни дестинации, съществуват множество институции и организации, които работят с непридружени деца-бежанци. Някои от тях включват:</p> <p>Федерална служба за миграция и бежанци (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, BAMF) - отговаря за регистрацията и управлението на бежанци и мигранти в Германия, включително и деца.</p> <p>Германски червен кръст (Deutsches Rotes Kreuz, DRK) - предоставя помощ и подкрепа за непридружените деца-бежанци, осигурява убежища, храна, медицинска грижа и социални услуги.</p> <p>Социални служби и младежки приюти - местни органи и организации, които осигуряват подкрепа и грижи за непридружените деца бежанци, включително и устройство на подходящо жилище и предоставяне на образователни възможности.</p> <p>Интеграционни организации и неправителствени организации (НПО) - множество НПО работят в Германия, за да подпомогнат непридружените деца бежанци, като осигуряват образование, услуги за психологическа подкрепа, културна интеграция и подобрене на условията за живот.</p> <p>Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF) - Федерална служба за миграция и бежанци: BAMF играе изключителна роля в процедурите за убежище и предоставяне на статута на бежанец. Те обработват заявленията за убежище и осигуряват различни ресурси за мигрантите и бежанците.</p> <p>Jugendämter – Социални служби за грижи за младежта:</p> <p>Социалните служби за грижи за младежта на местните общини са отговорни за грижите и подкрепата за децата и младежите, включително непридружените бежанци. Вие работите в тясно сътрудничество с други организации и институции.</p> <p>Deutsches Rotes Kreuz (DRK) - Германски Червен кръст:</p> <p>DRK предоставя различни услуги за бежанци и мигранти, включително подкрепа за непридружени деца. Работите в сферата на здравеопазването, социалната подкрепа и образованието.</p> <p>Каритас:</p> <p>Католическата служба Caritas е една от най-големите социални организации в Германия. Те предоставят широка гама услуги за бежанците и мигрантите, включително непридружените деца.</p> <p>Дякония:</p> <p>Дяконията е протестантска социална служба, която предоставя подкрепа на бежанци и мигранти, включително работа с непридружени деца.</p> <p>УНИЦЕФ Германия:</p>

	<p>УНИЦЕФ има представителство в Германия и работи за защита на правата на децата, включително непридружените бежанци.</p> <p>Тези организации и държавата работят съвместно, за да предоставят необходимата подкрепа и грижи за непридружените деца бежанци. Те винаги съчетават социални, образователни, медицински и правни услуги, за да помогнат на тези деца при интегрирането им в германското общество.</p>
<p>Норвегия</p>	<p>Норвегия е развила добре работеща мрежа от различни институции и организации, които работят с непридружени деца бежанци. Някои от тях са създадени специално, за да посрещат конкретните нужди на миграционната вълна, други са интегрирали проблематиката на непридружените малолетни и непълнолетни деца бежанци в практиките си.</p> <p>UDI (Управление на имиграционните въпроси) - Това е организация, отговорна за приемането и обработката на заявленията за убежище в Норвегия. Те предлагат подкрепа и услуги за непридружени бежански деца, такива като настаняване и образование.</p> <p>Различни домове за деца (barneverntjenesten) - Домовете за деца в Норвегия предоставят временно настаняване и грижи за непридружени деца бежанци, докато техният статус и бъдещето им се определят.</p> <p>Специализирани организации за помощ на мигранти и бежанци, като NaKuHel (National Contact Point for Unaccompanied Minors), Red Cross, Save the Children и други. Тези организации осигуряват информация, консултации, психологическа помощ, юридическо представителство и други видове подкрепа за непридружени деца бежанци.</p> <p>Образователни институции - В Норвегия образователните институции играят важна роля за непридружените деца бежанци, като предлагат образователни програми и услуги, които им помагат да се интегрират в обществото.</p> <p>Агенцията за краткосрочни премествания: Това е отговорната институция за установяване на грижи за непридружени малолетни лица в Норвегия. Те организират подслон, образование и медицинска помощ за децата.</p> <p>Норвежкият Съвет за бежанци (NRC): NRC предоставя подкрепа на бежанци, включително на непридружени малолетни и непълнолетни деца. Те предлагат здравни грижи, образование, помощ при търсене на работа и други услуги.</p> <p>Център за защита на децата: Тази организация осигурява подслон, образование и социална подкрепа на непридружени малолетни и непълнолетни бежанци. Целта им е да защитават правата на децата и да им предоставят безопасна среда.</p> <p>Норвежкото Дружество на Save the Children (Redd Barna): Redd Barna е част от международната организация <i>Save the Children</i>, която има над 24 000 служители в 116 страни по света. На територията на Норвегия, тази детска организация работи с непридружени малолетни и непълнолетни бежанци, осигурявайки им психологическа подкрепа, образование и защита на правата им.</p>

Бежанския съвет на Норвегия (Norsk Folkehjelp): Това е организация, която се занимава с решаването на проблемите, свързани с мигрантите и бежанците, включително на непридружени малолетни и непълнолетни деца.

Норвежките служби за защита правата на децата (barnevernet) - предлагат приют и грижи за непридружените деца, включително настаняване, подкрепа и образование.

Неправителствени организации (НПО) - като пример можем да споменем:

- **"Save the Children Norway"** и **"The Norwegian Refugee Council"**, които осигуряват помощ и подкрепа на бежанците, включително и на непридружените деца.
- **The Norwegian Refugee Council (NRC)** - Това НПО предлага подкрепа, закрила и образователни възможности за непридружените деца бежанци.
- **Red Cross Norway** - Червеният кръст в Норвегия работи с непридружените деца бежанци, осигурявайки им социална подкрепа, помощ при здравни проблеми и основно образование.
- **The Oslo Crisis Center (Oktoberbarna)** - Това НПО има специализирани услуги за непридружените деца бежанци в Осло. Предлагат подкрепа, свързана с травмите, настаняване, образование и интеграция.

Образователните институции - публичните училища в Норвегия работят с непридружените деца, предлагайки им образование и подкрепа.

В Норвегия има няколко образователни институции и програми, които работят с непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци. Някои от тях включват:

- **Системата на образованието в Норвегия:** Непридружени малолетни и непълнолетни бежанци имат право на безплатно образование в Норвегия. Те се включват в общата система на образованието, като се записват в местното училище и получават образователни услуги в рамките на този бъдещи. Училищата предлагат разнообразие от програми и класове за чуждоезикови ученици, за да им помогнат да се адаптират към новата среда и да учат на норвежки език.
- **Център за интеркултурно образование (CICERO):** CICERO предоставя специализирана образователна подкрепа за чуждоезикови ученици, включително непридружени малолетни и непълнолетни бежанци. Отделенията на CICERO работят в цялата страна, осигурявайки индивидуални и групови образователни услуги.

Социалните служби - на различни нива, като местни и регионални власти, социалните служби предоставят социална подкрепа на непридружените деца и помагат в процеса им на интеграция в обществото.

Друга специфична за Норвегия служба е **"Бежанско сътрудничество и прием на деца"** (Refugee Cooperation and Reception of Children), която

осигурява временно настаняване и закрила за непридружени деца бежанци. Тази служба работи в партньорство с местните власти и неправителствени организации, за да предостави подходящи места за живеене, образование, медицинска помощ и психологическа подкрепа на децата.

Друга важна служба е "**Секретариатът на Осигуряването и Приема на Деца**" (The Directorate for Children, Adolescents and Families), който осигурява политика, насоки и финансова подкрепа за приемните семейства и институции, които предоставят грижи за непридружените деца бежанци. Тази служба улеснява процеса на настаняване и идентифициране на подходящи семейства за прием на децата и осигурява финансова помощ за тях.

Здравните институции - насочени към физическото и психическото здраве на непридружените деца, тези институции осигуряват медицинска помощ и лицензиран персонал, за да се грижат за тяхното благополучие. В Норвегия, непридружени деца бежанци могат да получат различни видове здравни услуги и подкрепа. Някои от тези услуги включват:

- **Медицински прегледи и лечение:** Непридружени деца бежанци могат да ползват безплатни медицински прегледи и лечение в обществените здравни центрове и болници. Те могат да получат основна медицинска помощ, ваксини, лекарства и спешно медицинско вмешателство.

- **Психологическа подкрепа:** Децата могат да се консултират с психолози и други специалисти, които ще им помогнат да се адаптират към новата среда, да се справят с травми и стрес, които са преживели от бягството и присъствие на себеприятелския език в новата страна.

- **Предоставяне на достъп до хигиенни услуги:** Децата бежанци могат да ползват обществени бани и места за почистване.

- **Информационна подкрепа:** Здравните служби и неправителствени организации предоставят информация и насоки на децата бежанци относно здравни услуги, превод на неправителствени организации и това къде да намерят нужната медицинска помощ.

Културни институции

В Норвегия няколко културни институции и организации, които работят с непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци. Някои от тях включват:

Норвежката народна библиотека (Norwegian National Library) - Тази институция предоставя специални услуги и ресурси за непълнолетни бежанци, включително книги, филми и други материали на различни езици.

Детски и младежки театър (Child and Youth Theatre) - Театърът предлага различни творчески програми и работилници за непълнолетните бежанци и им помага да се интегрират в обществото посредством изкуството и културата.

Детска и младежка кинопалата (Children and Youth Cinema) - Тази културна институция предлага специални събития и прожекции на филми

	<p>за непълнолетни бежанци. Те също така работят активно за повишаване на филмовата грамотност и разбирането на различни култури.</p> <p>Всяка от тези организационни структури има своя подход и услуги според специфичните нужди и цели на децата.</p>
<p>Нидерландия</p>	<p>Нидерландия винаги се е отличавала с отлично развита социална система. Непридружените деца бежанци са приемани като неразделна част от децата, нуждаещи се от закрила. Някои от основните структури, поели ангажимент към непридружените деца са:</p> <p>Център за Прием на Мигранти (СОА) - Това е държавна институция, която се грижи за подслон, храна и медицинско обслужване на бежанските деца. Те осигуряват и психологическа подкрепа и образование на децата.</p> <p>"УНИЦЕФ" - НПО, което работи с непридружени деца бежанци и предлага услуги като образование, здравна грижа и правна помощ.</p> <p>Различни училища - Една от основните задачи на държавата е да осигури образование на всички деца. В Нидерландия има наличие на училища, които са специализирани в приемането и образованието на непридружени деца бежанци.</p> <p>Детски центрове и домове - Много държавни и НПО институции предлагат подслон и грижа на непридружени деца бежанци в специализирани детски центрове или домове.</p> <p>Дружества за физическо и психологическо здраве - Различни организации и неправителствени организации предлагат помощ за здраве и терапевтична подкрепа на децата бежанци.</p> <p>Ситуацията в Нидерландия не е много по различна от останалите държави, които работят с непридружени деца бежанци. В подкрепата към тази уязвима група деца се включват държавни и неправителствени организации.</p>
<p>България</p>	<p>В България институциите и организациите, които работят с непридружени деца бежанци. Някои от тях са:</p> <p>Дирекция "Миграция" към МВР - грижи се за регистрацията, настаняването и закрилата на непридружени деца бежанци в страната.</p> <p>Центрове за настаняване от семеен тип - предлагат настаняване, храна, медицинска помощ и образование на непридружените деца бежанци.</p> <p>Неправителствени организации (НПО) като Каритас, Съвет за бежанци и Миграция, Българска Асоциация за Защита на Правата на Детето, Детска правна линия, Български Червен Кръст и др. - предоставят закрила, образование, медицинска помощ, социална подкрепа и други услуги за непридружени деца бежанци.</p> <p>Образователни институции като детски градини, училища и учебни центрове, предоставят образование и езикова подкрепа на непридружените деца бежанци.</p> <p>Социални и здравни институции, като детски социални служби, детска психология, центрове за социална подкрепа и други, предоставят социална и здравна помощ на непридружените деца бежанци.</p>

Културни институции, като музеи, библиотеки, центрове за изкуство и други, предлагат културни и изобразителни дейности и програми за непридружените деца бежанци.

УНИЦЕФ България

По данни на УНИЦЕФ България, през последните години се увеличава броят на непридружените деца бежанци, които пристигат в страната. Тези деца често са изложени на риск от експлоатация, насилие и злоупотреба.

УНИЦЕФ работи активно за подпомагане на непридружените деца бежанци в България, като предоставя необходимата подкрепа и защита. Основните цели на УНИЦЕФ в този контекст са осигуряване на образование, здравеопазване, социални услуги и защита на правата на децата.

Организацията работи с партньори от правителството, НПО и други организации, за да се гарантира, че непридружените деца бежанци получават необходимата подкрепа и грижи. УНИЦЕФ също така подпомага дейностите за семейно съединение и интеграция на децата бежанци в обществото.

С усилията си, УНИЦЕФ България се стреми да осигури по-добро бъдеще за непридружените деца бежанци и да им помогне да намерят сигурно и устойчиво място за живот в България.

ВКБООН България е агенция на ООН, която се занимава с подпомагането на бежанците в България, включително и непридружените деца. Тя се стреми да осигури подходящи условия за безопасност и добро благосъстояние на тези деца, като осигурява необходимата хуманитарна помощ и защита. ВКБООН България работи с местни партньори и организации, за да гарантира, че непридружените деца бежанци получават необходимата подкрепа и грижи за своето физическо и емоционално благосъстояние.

Всички тези служби и организации имат за цел да предоставят необходимата помощ и подкрепа на децата, за да им помогнат в адаптацията към новата среда и защита на техните права.

АНАЛИЗ

Няма съществени различия в обследваните държави относно видовете институции и служби, работещи с непридружени деца. Във всички държави основната отговорност е на определени министерства и държавни агенции като:

- Министерство на външните работи
- Министерство на вътрешните работи
- Социалното министерство
- Образователно министерство
- Здравеопазване

Държавните институции и служби работят в партньорство с НПО сектора и други организации. Има ясно разпределение на роли и отговорности. Държавата е ангажирана с първоначалния прием, оценка и идентификация на непридруженото дете.

Разпределението на ролите при последваща работа с непридружени деца е съобразно експертността и спецификата на работа на всяка организация.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Добрите практики са свързани с добре работеща партньорска мрежа между всички държавни структури, институции, служби и НПО. Добрата комуникация е гаранция за високо качество на услугите към непридружените деца.

3.6. ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ И РАБОТАТА С НЕПРИДРУЖЕНИ ДЕЦА МИГРАНТИ

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

Румъния

Финансирането на услугите за непридружени деца бежанци в Румъния се осъществява чрез различни източници и механизми.

Европейски фондове: Румъния получава финансиране от Европейския съюз чрез различни програми като Фонд за бежанците, Европейския фонд за регионално развитие и други. Тези фондове подпомагат интеграцията, социализацията и осигуряването на услуги за непридружени деца бежанци.

Държавни дотации: Румъния предоставя държавни дотации и стипендии на непридружените деца бежанци, които покриват основни нужди като настаняване, храна и образование.

Публични организации и неправителствени организации: Много публични и неправителствени организации се занимават с подпомагането и финансирането на услугите за непридружени деца бежанци. Те осигуряват домове, психологическа помощ, образование, здравни грижи и други необходими услуги.

Международни донори: Румъния получава финансиране от международни донори като Върховен комисариат на ООН за бежанците (UNHCR), Европейската комисия и други. Тези донори подпомагат проекти и програми за подпомагане на непридружените деца бежанци.

Разпределението на финансовите ресурси и механизмите за финансиране може да варира в зависимост от временните условия и политическата воля на различните заинтересовани страни.

Турция

Финансирането на услугите за непридружени деца бежанци в Турция се осъществява от различни източници, включително правителствени организации, международни донори и неправителствени организации.

Турското правителство има различни програми и услуги за подпомагане на непридружените деца бежанци. Те включват образователни и здравни услуги, защитени жилища, социални услуги и юридическа помощ.

Финансирането на тези услуги и програми на местно ниво се осъществява от различни министерства и правителствени агенции.

Международните донори също играят роля във финансирането на услугите за непридружените деца бежанци в Турция. Те могат да предоставят финансова помощ посредством хуманитарни организации и агенции, като например Организацията на обединените нации за бежанците (UNHCR) и Международната организация по миграция (IOM).

	<p>Тези организации осигуряват средства за поддържане на услугите за непридружените деца бежанци, както и за развитието на общностните услуги и системи за защита.</p> <p>Неправителствените организации (НПО) също имат важна роля при финансирането на услугите за непридружените деца бежанци в Турция. Те могат да бъдат финансирани чрез дарения от частни лица, бизнеси и фондации.</p> <p>Още една възможност за финансиране на услугите за непридружените деца бежанци в Турция е през международни програми и инициативи. <i>Например:</i></p> <p>Европейският съюз предоставя финансова помощ на Турция за подпомагане на бежанците, включително и децата. Средствата се използват за подпомагане на местните органи, НПО и други партньори в различни програми и проекти за подпомагане на непридружените деца бежанци.</p> <p>Всички тези източници на финансиране имат за цел осигуряването на достъпни, качествени и достатъчни услуги за непридружените деца бежанци в Турция. Финансирането помага да се подобри животът на децата и да се осигури тяхното закрила, развитие и възможности за бъдеще.</p>
<p>Германия</p>	<p>Финансирането на услугите за непридружени деца бежанци в Германия се осъществява от различни източници.</p> <p>Една от основните форми на финансиране е от държавния бюджет. Германското правителство осигурява средства за издържане и подкрепа на децата, които са бежанци без родители или непридружени деца.</p> <p>Финансиране от Европейския съюз – ЕС осигурява финансиране за различни програми и проекти, свързани с подкрепа и грижи за непридружени деца бежанци в Германия.</p> <p>Освен държавния бюджет и финансирането от ЕС, финансирането на услугите за непридружени деца бежанци може да включва и финансова подкрепа от неправителствени организации и частни дарители. Много неправителствени организации работят в Германия, за да предоставят помощ и подкрепа на непридружените деца бежанци и те могат да осигурят финансиране за тези услуги.</p> <p>В общи линии, финансирането на услугите за непридружени деца бежанци в Германия се осъществява през комбинация от държавни средства, финансиране от ЕС, помощ от неправителствени организации и частни дарители. Тези източници на финансиране осигуряват необходимите ресурси за поддържане на програми и услуги, които помагат на непридружените деца бежанци да получат подходящо грижи и подкрепа.</p> <p>Финансирането на попечителството и настойничеството може да се различава. При попечителството, попечителят получава заплата за детето или други финансови помощи, които се използват за покриване на разходите за грижите за детето. При настойничеството, настойникът може</p>

	<p>да бъде заплатен от държавната или общинска институция за своята работа.</p>
Норвегия	<p>Финансирането на услугите за непридружени деца бежанци в Норвегия се осъществява от няколко източника.</p> <p>Държавният бюджет, през министерството на децата, юношеството и равноправието на половете е отговорно за осигуряването на финансиране за тези услуги.</p> <p>Друг източник на финансиране са различни местни инициативи и неправителствени организации, които предлагат помощ и подкрепа на непридружените деца бежанци. Тези организации често имат собствени финансови източници, включително дарения от граждани, компании и фондации.</p> <p>Освен финансовите средства, правителството на Норвегия също предоставя законодателна рамка и регулация, за да гарантира правата и защитата на непридружените деца бежанци. Това включва осигуряване на място за настаняване, образование, медицинска помощ, психологическа подкрепа и други необходими услуги.</p> <p>Общественото внимание и подкрепа също играят важна роля при финансирането на услугите за непридружени деца бежанци в Норвегия. Гражданите и групите за защита на правата на човека активно насърчават правителството да отдели повече ресурси за тези деца и да им предостави подходяща защита и подкрепа.</p>
Нидерландия	<p>Услугите за непридружени деца бежанци във Нидерландия се финансират от правителството. Правительство отделя значителни средства за осигуряване на подходящо настаняване, медицинско обслужване, образование и социални услуги за тези деца.</p> <p>Нидерландия се ръководи от редица закони и международни конвенции, които задължават държавата да гарантира, че непридружените деца бежанци получават подходящо обслужване и грижи. Тези закони и конвенции включват Женевската конвенция, Конвенцията на ООН за правата на детето и Европейската конвенция за правата на човека.</p> <p>Министерството на вътрешните работи във Нидерландия е отговорно за предоставяне на финансиране и координация на услугите за непридружени деца бежанци. Финансирането на тези услуги включва разходи за настаняване, образование, медицинско обслужване, включително психологическа подкрепа, и други необходими услуги.</p> <p>Освен правителственото финансиране, Нидерландия получава и подкрепа от различни неправителствени организации (НПО) и международни институции, които предоставят финансови средства и помощ за подпомагане на услугите за непридружени деца бежанци.</p> <p>Като член на Европейския съюз, Нидерландия може също така да получава финансиране от Европейския съюз в рамките на различни програми и фондове за подпомагане на бежанците и защита на децата.</p>
България	<p>Финансирането на услугите за непридружени деца бежанци в България се осъществява чрез различни източници.</p>

Един от основните източници на **финансиране е Европейският съюз**, който предоставя големи суми за подпомагане на бежанците в България. Финансовата програмата за България за непридружени деца бежанци има за цел да осигури необходимата подкрепа и грижи за децата, които са бежанци и са останали без придружителите си. Финансирането на програмата, се осъществява през Държавния механизъм за бежанците (ДМП) и средствата, предоставени по национални фондове за миграцията (НФМ). Чрез сътрудничеството между различни международни и национални организации, програмата предоставя подкрепа за прехрана, здравеопазване, образование и психологическа подкрепа на непридружените деца бежанци. Също така се осигурява и социална интеграция за тях, като се помага за намиране на подходящи места за престой и обучение.

Финансирането за програмата идва от различни източници, като главните са ДМП и НФМ. ДМП предоставя финансова подкрепа за основните нужди на децата, като храна, дрехи и медицинска грижа. Средствата по НФМ се използват за образователни програми, психологическа подкрепа и социална интеграция на децата.

Програмата за непридружени деца бежанци в България е от голямо значение, защото осигурява необходимата подкрепа и защита за най-уязвимите бежанци. Съществуването на такива програми е от съществено значение за гарантиране на правата и благополучието на децата, които са останали без родителска подкрепа в страната на убежището.

Освен това, **правителството на България** също финансира различни програми и услуги за непридружени деца бежанци. Те могат да получават финансова помощ за образование, медицинско обслужване, настаняване и храна, също и за психологическа помощ и социално подпомагане.

Неправителствени организации, които работят в сферата на бежанските услуги, също играят важна роля във финансирането на услугите за непридружени деца бежанци. Те могат да получават финансова помощ от различни донори и фондации, както и да се ползват **от програми на ЕС**.

Въпреки тези финансови усилия, финансирането на услугите за непридружени деца бежанци в България все още среща предизвикателства. Недостатъчното финансиране и ограниченият достъп до ресурси са основни проблеми, които се нуждаят от допълнително внимание и решения, за да се повиши качеството на услугите и да се гарантира по-добра защита за непридружените деца бежанци.

АНАЛИЗ

Всички обследвани държави разчитат на смесено финансиране относно обезпечаването на финансови ресурси за непридружени деца. Финансовите източници са държавен бюджет, ЕС, различни програми и проекти, частни дарители.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Добрите практики на финансиране са свързани със смесения принцип на финансиране по различните етапи от процесите на подкрепа и интегриране на непридружените деца. За прозрачността и целевото разходване на финансовите ресурси и необходимо да е налична ясна методика за отпускане на средствата и регулярен механизъм за финансов мониторинг.

3.7. ВИДОВЕ УСЛУГИ – СОЦИАЛНИ, ОБРАЗОВАТЕЛНИ, ЗДРАВНИ, ДРУГИ

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

Румъния

В Румъния се предоставят различни видове услуги за непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци. Ето някои от основните **социални услуги**, които непридружените малолетни и непълнолетни бежанци могат да използват в Румъния:

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ: Тези услуги включват предоставяне на безопасно място за настаняване и храна, осигуряване на финансови средства, психологическа подкрепа и консултации, полагане на грижи за хигиената и здравето, занимателни и образователни дейности. Месечните финансови помощи за непридружени деца бежанци в Румъния обикновено се осигуряват чрез различни програми и инициативи, както от правителството, така и от неправителствени организации и международни организации за подпомагане на бежанците. Тези финансови помощи могат да бъдат предоставени във формата на налични средства, хранителни продукти, здравни грижи, облекло и други жизнено важни неща, които са необходими за доброто и благополучието на децата. Конкретните условия и начините за получаване на финансови помощи за непридружени деца бежанци в Румъния обаче могат да варират в зависимост от програмата или организацията, която ги предоставя.

Психологическа подкрепа и социална рехабилитация: Психологическата подкрепа и социалната рехабилитация са съществени услуги за непридружените малолетни и непълнолетни бежанци. Организации, които работят с мигранти и бежанци, могат да осигурят професионална подкрепа и помощ в тази област.

Подкрепа при събиране на семейството: Ако има семейство или роднини в Румъния, непридружените малолетни и непълнолетни бежанци могат да получат подкрепа за семейно възстановяване. Това може да включва помощ за връщане при семейството или за контакт с роднини.

Услуги за осигуряване на жилище: Непридружените малолетни и непълнолетни бежанци могат да получат помощ при осигуряване на жилище. Организацията и институциите, отговарящи за мигранти, предоставят информация и съдействие за намиране на подходящо място за живеене.

ОБРАЗОВАНИЕ: Тези деца имат право на образование в публичните училища в Румъния. Отговорните органи трябва да гарантират, че те имат достъп до образование и осигуряват подкрепа за успешно завършване на учебната програма.

	<p>Образователни услуги: Те включват осигуряване на образование на непълнолетните бежанци, включване в училище и подкрепа от страна на учителите и съответните организации. Образователните услуги са насочени към подобряване на езиковите умения, математиката и други учебни дейности.</p> <p>МЕДИЦИНСКО ОБСЛУЖВАНЕ: Непридружените малолетни и непълнолетни бежанци имат право на безплатно медицинско обслужване в публичните здравни заведения. Те могат да се консултират и лекуват при необходимост.</p> <p>Здравни услуги: Включват предоставяне на медицинска помощ и здравна грижа за непридружени малолетни и непълнолетни бежанци. Това включва консултации с лекари, осигуряване на медикаменти, ваксини и необходими прегледи.</p> <p>ДРУГИ УСЛУГИ: Освен социални, образователни и здравни услуги, се предоставят и някои други услуги за непридружени малолетни и непълнолетни бежанци.</p> <p>Такива услуги могат да включват:</p> <ul style="list-style-type: none"> - юридическа подкрепа и консултации - професионална подготовка и заетост - социално включване - културна и религиозна подкрепа <p>Всички тези услуги се предлагат от държавни, регионални, общински и неправителствени организации и местни общности, които работят в сътрудничество с властите и други заинтересовани страни, с цел защита и подпомагане на тези уязвими групи бежанци.</p>
<p>Турция</p>	<p>В Турция услугите за непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци се осигуряват от местните и международни организации, като целта им е да подпомогнат тези деца в процеса на адаптация и интеграция в новата им среда. Някои от тези услуги включват:</p> <p>СОЦИАЛНИ УСЛУГИ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Психологическа подкрепа и консултации за децата, оказващи се в стресови ситуации или с травми от войната или бягството. • Предоставяне на безопасно място за настаняване, където децата могат да се чувстват защитени и сигурни. • Защита от експлоатация, трафик и насилие. • Подкрепа на учениците в учебния процес и помощ с домашните задания. • Поддържане на контакт с родителите и други роднини, които са бежанци в други държави. • Спортни и културни събития като социални дейности, които подкрепят за социалната интеграция на децата. • Също така, децата имат право на психологическа подкрепа и педагогическо съдействие за преодоляване на травми и стресови ситуации. Множество организации, включително правителствени и неправителствени организации, предоставят тази подкрепа.

	<ul style="list-style-type: none"> Осигуряването на подслон е също от съществено значение за непридружените деца бежанци. Те могат да бъдат настанени в специални центрове или приемни семейства, където им се осигурява безопасно място за живеене. <p>ОБРАЗОВАТЕЛНИ УСЛУГИ: Една от основните услуги, предоставяни на тези деца, е образование. Турция гарантира правото на образование за всички деца, включително и за бежанци. Поставянето на децата в училище се осъществява чрез програмата "Ясъмин". Тази програма предоставя образование на децата на турски или арабски език и им помага да се интегрират в турската образователна система. Гарантирано е правото на НПМНДБ на образователни дейности и програми, които подпомагат изучаването на турски език, математика и други предмети. Участие в образователни институции като училища, където децата имат възможност да получават образование. Уроци по основни предмети като турски език, математика, науки и други.</p> <p>ЗДРАВНИ УСЛУГИ: Освен образование, социалните услуги за непридружени деца бежанци в Турция включват и здравна защита. Децата могат да получат медицинска помощ от местните здравни учреждения и могат да бъдат лекувани безплатно.</p> <ul style="list-style-type: none"> Медицински прегледи и лечение при болест или наранявания. Ваксиниране и защита от различни болести и инфекции. Подкрепа на майките по отношение на бременността и грижите за малките деца. <p>В допълнение, съществуват и други видове услуги, които могат да се предоставят на непридружените малолетни и непълнолетни деца бежанци в Турция, в зависимост от конкретните нужди на отделния регион и децата. Това може да включва правна помощ, професионално обучение и заетост, като целта е да се подпомогне интеграцията на децата в обществото и да се осигури бъдещо представителство.</p> <p>ВАЖНО е да се отбележи, че тези услуги се предоставят в сътрудничество с различни организации и държавни институции, като УНИЦЕФ, Червения кръст/ полумесец и др. Подобни услуги целят да подпомогнат непридружените деца бежанци да се адаптират към новата среда, да се развиват и да имат сигурно бъдеще.</p>
Германия	<p>В Германия услугите се фокусират върху физическото и психосоциалното благосъстояние на децата, образованието им, културната интеграция и правната подкрепа. Някои от основните видове услуги включват:</p> <p>Жилище: Организации и обществени институции предоставят подслон и жилищни места на непридружени малолетни бежанци. Това може да бъде във вътрешни училища, учебни центрове, домове за деца или приемни семейства.</p> <p>Образование: Непридружените малолетни бежанци имат достъп до образование в Германия. Те могат да записват в общообразователни или</p>

	<p>специализирани училища, като им предоставя специализирана помощ при учебния процес.</p> <p>Медицинска помощ: Непридружените малолетни бежанци имат право на медицинска помощ, включително основна медицинска помощ, психологическа помощ и специализирани услуги за деца с по-сложни нужди.</p> <p>Правна помощ: Непридружените малолетни бежанци могат да получат правна помощ по въпроси, свързани с техния статут в Германия, като например заявка за убежище, виза или устройство в приемен център.</p> <p>Психологическа подкрепа: Психологическата подкрепа е налична за непридружените малолетни бежанци, за да се справят с травми, които са преживели в родината си или по време на миграцията си.</p> <p>Социална интеграция: Организации работят за социалната интеграция на непридружените малолетни бежанци чрез предоставяне на програми за обучение, квалификация, културна адаптиране, професионална ориентация и др.</p> <p>Видовете услуги може да варират в зависимост от показателя на конкретната общност и политиката на държавата.</p> <p>Някои от основните видове услуги, предоставяни от организациите:</p> <p>Правителство и Обществени Организации:</p> <p>Закрила и Обществено Осигуряване:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на подходящо място за живеене в специализирани центрове или при грижите на опекуна. • Предоставяне на храна, облекло и други основни материални нужди. <p>Медицински Услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Редовни медицински прегледи и лечение при нужда. • Психологическа подкрепа и терапия за справяне с емоционални трудности. <p>Езикова и Образователна Подкрепа:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Участие в езикови програми и класове за подготовка към образование. • Достъп до образователни ресурси и учебни материали. <p>Социална Интеграция:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Програми и дейности, насърчаващи социалната интеграция и взаимодействието с връстници. • Културни и спортни събития, които създават общност и подпомагат адаптацията. <p>Правна Помощ и Подкрепа:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Правни консултации и помощ при изготвяне на заявления за убежище или други правни процедури. • Предоставяне на представителство пред съд. • Образователна и Професионална Ориентация: • Образователна подкрепа и ориентация към възможности за образование и професионално развитие.
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Професионални тренинги и подготовка за търсене на работа. <p>Неправителствени Организации: Психосоциална подкрепа:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Психосоциална помощ и консултации за справяне с травми и стрес. • Групови сесии и индивидуална терапия. • Образователни Програми и Учебни Ресурси: • Подкрепа в училище и допълнителни уроци при необходимост. • Предоставяне на учебни материали и ресурси. • Запознаване с Културата и Обществото: • Програми, насърчаващи запознаването с културата и обществото на страната. • Културни събития и дейности. • Специфична Подкрепа за Уязвими Групи: • Подкрепа за деца с увреждания, деца жертви на трафик на хора и други уязвими групи. • Програми за интеграция на младежи със специални нужди. <p>Образователни Институции и Социални Служби: Участие в Образователни Програми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Включване в образователни програми, които подготвят децата за успешно участие в учебния процес. • Програми за изучаване на немския език. • Индивидуална Учебна Подкрепа: • Индивидуална подкрепа за деца с учебни трудности или специфични нужди. • Предоставяне на ресурси и учебни помощници. • Социални и Здравни Услуги: • Сътрудничество със социални служби за грижи за децата. • Достъп до здравни услуги, включително прегледи и лечение. • Междуйнституционално Сътрудничество: • Сътрудничество между образователните институции, социалните служби и неправителствени организации за цялостна подкрепа. <p>Всички тези организации и институции работят в тясно сътрудничество, за да осигурят цялостна и индивидуализирана подкрепа за непридружените деца бежанци в Германия.</p>
<p>Норвегия</p>	<p>В Норвегия съществуват РАЗЛИЧНИ ВИДОВЕ УСЛУГИ, предоставяни за непридружени деца и малолетни. Някои от тях включват:</p> <p>Кризисни центрове: Те предоставят временно настаняване и подкрепа на непридружените деца и малолетни, които са изправени пред кризисна ситуация или са били жертва на насилие.</p> <p>Услуги за подкрепа и консултации: Такива услуги предоставят професионална помощ, консултации и съпровод в процеса на интеграция и приспособяване на непридружените деца и малолетни към новата среда.</p> <p>Образование: Малолетните имигранти имат право на образование в Норвегия. Образователните институции предоставят училищното образование и индивидуални програми за достъп до образование.</p>

Здравни грижи: Непридружените деца и малолетни имат право на достъп до медицински услуги и здравни грижи в Норвегия.

Легализиране на статута: Норвежкият имиграционен орган предоставя услуги за легализиране на статута на непридружените деца и малолетни, като те могат да кандидатстват за убежище или други законни основания за останалото им пребиваване в страната.

Образователни програми:

Децата бежанци имат достъп до образователни програми, които предоставят информация за здравеопазване и сексуално здраве, както и курсове за превенция на насилието и злоупотребата. Норвегия предлага образователни програми за непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци. Тези програми осигуряват им възможността да получат образование и насърчават техния академичен и социален напредък.

Един от основните инструменти за образование на бежански деца в Норвегия е "**Универсална основна школа**" (**Grunnskole**). Тази програма предоставя образование на всички деца във възраст от 6 до 16 години, включително и на бежанците.

Освен това, непридружените малолетни бежанци се ползват също от специализирани образователни програми. Тези програми се наричат "**Методични центрове за образование на деца бежанци**" и са насочени към непридружени малолетни бежанци с по-кратки срокове на пребиваване, които се нуждаят от по-интензивна подкрепа и образование. В рамките на тези програми се предлагат уроци по норвежки език, математика, наука, обществознание и други предмети. Освен академичното образование, програмите насърчават и социалната интеграция чрез различни социални, културни и спортни активности.

Целта на образователните програми за непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци в Норвегия е да ги подготвят за по-напреднали образователни степени и да им помогнат да се интегрират успешно в норвежкото общество.

Всички тези услуги се осигуряват с цел да помогнат на непридружените деца бежанци да се адаптират към новата среда, да имат достъп до необходимите здравни грижи и да се чувстват подкрепени и сигурни.

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ И ПОДКРЕПА: Непридружените деца бежанци имат право на различни социални услуги и подкрепа в Норвегия. Това включва здравни грижи, образование, психологическа подкрепа, юридическа помощ, предоставяне на място за живеене и други основни нужди.

Интеграция и адаптация: Непридружените деца бежанци, получили попечителство, трябва да се интегрират и адаптират към новата си среда. Специални програми и услуги се предоставят, за да помогнат на тези деца да се включат в образователната система, общността и културата.

Тези стъпки и процеси могат да се различават в зависимост от конкретния случай и настоящото законодателство в Норвегия. Винаги е важно да се консултирате с опитен закрилник или имиграционен специалист в

региона, за да получите актуална информация и съвети, свързани с уреждането на попечителството на непридружени деца бежанци в Норвегия.

Бюрото за представителство работи в сътрудничество с други организации и органи, като полицията, съдебната система, социалната служба и медицинските учреждения, за да осигури най-подходящата грижа и защита за непридружените малолетни и непълнолетни лица. Това може да включва предоставяне на подслон, медицинска и психологическа помощ, образование и социална подкрепа.

В Норвегия съществуват **различни НАЧИНИ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ** за непридружени деца и непълнолетни. Тези услуги се оказват от публични и неправителствени организации с цел да предоставят подкрепа, защита и грижи за тези деца. Ето някои от основните начини за предоставяне на подобни услуги:

Домове за деца: Това са специализирани институции, които предлагат постоянно или временно пребиваване на деца, които са без родители или са изложени на риск. Децата получават осигурено настаняване, храна, медицинска грижа, образование и психологическа подкрепа.

Приемни семейства: Непридружените деца и непълнолетни могат да бъдат настанени в отговарящи на определени стандарти семейства, които предоставят настаняване, грижи, образование и подкрепа. Това позволява на децата да живеят в семейна среда и да се интегрират в обществото.

Консултации и подкрепа: Специализирани организации предлагат консултации и подкрепа на непридружени деца и непълнолетни, като предоставят информация, ръководства и съвети за тях и техните законни представители. Те могат също така да оказват психологическа и социална подкрепа.

Услуги за закрила на жертви на трафик на хора: Норвегия предлага специализирани услуги за предоставяне на подкрепа и защита на деца, които са жертви на трафик на хора. Това включва настаняване, правна помощ, медицинска грижа и психологическа подкрепа.

Образование и обучение: Норвегия осигурява правото на образование за всички деца, включително и за непридружените деца и непълнолетните. Децата могат да се регистрират в училища и дневни центрове, където им се осигурява образователна и социална подкрепа.

Тези начини за предоставяне на услуги за непридружени деца и непълнолетни се оказват съгласно законодателството на Норвегия и целите за защита на децата и техните права.

В Норвегия, непридружени деца бежанци могат да получат различни видове **здравни услуги и подкрепа**. Някои от тези услуги включват:

- **Медицински прегледи и лечение:** Непридружени деца бежанци могат да ползват безплатни медицински прегледи и лечение в обществените здравни центрове и болници. Те могат да получат основна медицинска помощ, ваксини, лекарства и спешно медицинско вмешателство.

	<ul style="list-style-type: none"> • Психологическа подкрепа: Децата могат да се консултират с психолози и други специалисти, които ще им помогнат да се адаптират към новата среда, да се справят с травми и стрес, които са преживели от бягството и присъствие на себеприятелския език в новата страна. • Предоставяне на достъп до хигиенни услуги: Децата бежанци могат да ползват обществени бани и места за почистване. • Информационна подкрепа: Здравните служби и неправителствени организации предоставят информация и насоки на децата бежанци относно здравни услуги, превод на неправителствени организации и това къде да намерят нужната медицинска помощ.
<p>Нидерландия</p>	<p>НИДЕРЛАНДИЯ</p> <p>В Нидерландия се предлагат различни видове услуги за непридружени деца бежанци. Тези услуги са насочени към подпомагане на децата в различни аспекти на техния живот, включително социални, образователни и здравни. Някои от тези услуги могат да включват:</p> <p>Обществена интеграция и социални услуги: Тези услуги могат да включват подпомагане за намиране на подходящо място за живеене, подкрепа за получаване на независими социални права и помощ при установяване на контакти с местната общност.</p> <p>Образователни услуги: Непридружените деца бежанци имат право на образование в Нидерландия. Във връзка с това, различни образователни услуги могат да бъдат предоставени, включително безплатни уроци по холандски език, помощ при записване в училище и допълнителна подкрепа в учебния процес.</p> <p>Здравни услуги: Непридружените деца бежанци също имат право на медицинска помощ в Нидерландия. Здравните услуги за тях могат да включват редовни прегледи, консултации при лекари и психолози, предоставяне на необходима медикаментозна терапия и подкрепа при здравни проблеми.</p> <p>Психологическа подкрепа: Тъй като непридружените деца бежанци преживяват травми от миграционния процес и отделянето от родителите си, психологическата подкрепа е много важна. Тя може да включва терапевтични сесии, подкрепа при трудности и консултации с психолози.</p> <p>Юридическа подкрепа: Непридружените деца бежанци също имат нужда от юридическа подкрепа за защита на техните права и интереси. Тази подкрепа може да бъде предоставена от юридически експерти, които ще ги консултират относно техния правен статут, процеса на подаване на молба за убежище и други правни въпроси.</p> <p>Тези услуги се предоставят от различни граждански и неправителствени организации в Нидерландия, които работят в сътрудничество с държавните органи. С цел намиране на подходящи услуги за непридружените деца бежанци, е препоръчително да се обърнете към местните организации за подкрепа на бежанци или към социалните служби в Нидерландия.</p>

<p>България</p>	<p>Непридружените деца бежанци в България имат нужда от различни видове услуги, които да им помогнат да се адаптират и интегрират в новата си среда.</p> <p>Някои от тези услуги могат да включват:</p> <p>Социални услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предоставяне на безопасно и сигурно място за достоен живот. • Предоставяне на консултации и подкрепа от специалисти по социална работа, психолози и педагози. • Подпомагане на социалната интеграция чрез предоставяне на информация за местни служби и удобства, като например образование, здравеопазване и културни събития. • Предоставяне на услуги за събиране с първичното семейство. <p>Образователни услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предоставяне на достъп до образование, включително основно и средно образование. • Организиране на класове за български език като втори език. • Предоставяне на уроци по предмети като математика, наука и социални науки. • Предоставяне на специални учебни програми за непридружени деца, които са преживели травми или кризи. • Подпомагане на достъпа до университетско образование или професионални квалификации за по-големите непридружени деца. <p>Здравни услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предоставяне на базова медицинска помощ и консултации. • Обезпечаване на профилактични изследвания и ваксинации • Осигуряване на психологическа подкрепа и терапия • Достъп до специализирани здравни услуги при необходимост <p>Други услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предоставяне на жилищни услуги • Организиране на занимания за децата като спортни и културни активности • Предоставяне на правна помощ и подкрепа • Подпомагане на процеса на семейно събиране <p>Тези услуги са важни за защитата на правата и благополучието на непридружените деца бежанци и за осигуряване на равни възможности за тяхната интеграция в българското общество.</p>
АНАЛИЗ	
<p>Във всички включени в проучването държави при предоставяне на услуги за непридружени деца се ръководят от международни и европейски стандарти за работа с тази специфична уязвима група. Услугите са организирани около създаването на сигурност и защитеност на физическото, емоционално и психично здраве на тези деца и услуги за нетравмираща адаптация и интеграция в съответната държава-домакин.</p>	

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Като добри практики при предоставянето на услуги за непридружени деца бежанци могат да бъдат определени принципите за холистичност, всеобхватност и дете-центриран подход. Посрещането на базовите нужди е гарантирано във всички държави. Дори и по различен начин, услугите са ориентирани към осигуряване на безопасност и сигурност за физическата и психична цялост на децата бежанци. Последващите услуги надграждат и подкрепят адаптацията и интеграцията в общността. Добра практика е услугите да бъдат ориентирани към посрещане на различните културни, етнически и исторически специфики на всяко дете, холистична оценка на индивидуалните нужди и потребности.

3.8. НАСОЧВАНЕ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА НЕПРИДРУЖЕНИ ДЕЦА БЕЖАНЦИ

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

<p>Румъния</p>	<p>Непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци в Румъния могат да ползват различни социални услуги, които им помагат да се адаптират и интегрират в обществото. Насочването за ползване на тези услуги може да бъде извършено от различни организации и институции, които работят с мигранти и бежанци.</p> <p>Структурите като регионалните дирекции за социално подпомагане, инспекторат по миграцията и неправителствени организации, които работят с мигранти и бежанци, могат да оказват подкрепа за насочване и информация относно ползването на социалните услуги за непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци в Румъния.</p> <p>Процедурата за насочване на непридружените малолетни и непълнолетни деца бежанци в Румъния към ползване на социални услуги включва следните стъпки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Регистрация: Непридружените малолетни и непълнолетни деца бежанци трябва да се регистрират при регионалните и местните служби за грижи за децата в Румъния. Това може да бъде извършено от самите деца или от представител на детето. 2. Изясняване на правата: Децата трябва да получат информация за техните права и възможности за ползване на социални услуги в Румъния. 3. Оценка на потребностите: Квалифицирани социални работници и психолози ще проведат оценка на потребностите на всяко дете, като ще вземат предвид фактори като образование, здраве, социално и емоционално благополучие. 4. Планиране и насочване: След оценката на потребностите ще бъде изготвен план за насочване на детето към конкретни социални услуги. Това може да включва насочване към училищни програми за изучаване на румънския език, медицински грижи, психологическа подкрепа или социални услуги за опазване на интересите на детето. 5. Изпълнение на плана: Децата ще бъдат насочени към съответните социални услуги и ще започнат ползването им. 6. Мониторинг и преразглеждане: Планът за насочване и изпълнението му ще бъдат редовно прегледвани и актуализирани, за да е налице увереност, че децата получават необходимата подкрепа и услуги.
-----------------------	---

	<p>Тази процедура се извършва съвместно от различни институции и организации, включително държавни служби, неправителствени организации, които работят в областта на грижите за децата, и помощници и защитници на децата.</p>
<p>Турция</p>	<p>В Турция, правомощията за насочване на непридружените малолетни и непълнолетни бежанци към ползване на социални услуги са в ръцете на властите и компетентните организации, като например Министерството на семейството, труда и социалните услуги, Министерството на вътрешните работи или Министерството на здравеопазването. Тези органи отговарят за организирането и предоставянето на социални услуги на бежанците и мигрантите в Турция.</p> <p>Освен това, международни организации, като например УНИЦЕФ и Международната организация по миграция (МОМ), могат да съдействат в насочването на децата към социални услуги и осигуряването на необходимите ресурси и подкрепа за тях.</p> <p>Във всяка конкретна ситуация, може да има специфични правила и процедури, които точно определят как се упражняват правата на насочване на непридружени деца бежанци към социални услуги в Турция.</p> <p>Процедурата за насочване на непридружените малолетни и непълнолетни деца бежанци в Турция за ползване на социални услуги включва следните стъпки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Идентификация и записване - Когато непридруженото или непълнолетно дете бежанец пристигне в Турция, то трябва да бъде идентифицирано и регистрирано от отговорните органи, като например Министерството на вътрешните работи или Миграционната служба. 2. Проверка на възрастта и статута на детето - Отговорните органи провеждат процедури за проверка на възрастта и статута на детето, за да се установи дали то е непридружено или непълнолетно бежанец. 3. Оценка на нуждите - След идентификацията и проверката на възрастта и статута на детето, процесът включва оценка на неговите нужди. Това може да включва медицински преглед, психологическа оценка, образователни нужди и други. 4. Предоставяне на информация и насочване - На основата на оценката на нуждите, детето се информира за наличните социални услуги и възможности за подкрепа в Турция. Той се насочва към различни организации и институции, които предоставят подкрепа и скриптове за социални услуги. 5. Подкрепа и проследяване на случая - След като детето е насочено към подходящите социални услуги, отговорните органи проследяват развитието на случая на всяко конкретно дете, неговото положение и предоставят подкрепа при необходимост. Това може да включва медицинско и психологическо лечение, образователни възможности, помощ при намиране на жилище и др.

	<p>Процедурата може да варира в зависимост от конкретните условия и политиките на Турция. Важно е да се отбележи, че непридружените малолетни и непълнолетни деца бежанци се третират според международните норми за закрила на децата и правата на бежанците, към които Турция е страна.</p>
<p>Германия</p>	<p>В Германия решенията относно ползването на социални услуги от непридружени малолетни и непълнолетни бежанци се вземат от различни институции и организации.</p> <p>Обикновено отговорността за насочването и подпомагането на непридружените малолетни бежанци пада върху различни групи и структури, включително:</p> <p>Местните органи и държавните органи: Местните власти и органи имат отговорност за осигуряване на необходимите услуги и предоставяне на информация на непридружените малолетни бежанци.</p> <p>Местни неправителствени организации: Различни местни организации и НПО работят в сътрудничество с държавните органи, за да насочват и подпомагат непридружените малолетни бежанци в използването на социални услуги.</p> <p>Ментори и обучители: Непридружените малолетни бежанци често получават подкрепа от ментори или обучители, които им помагат в процеса на адаптация и ползване на социални услуги.</p> <p>Семейството или попечителите: Ако непридружените малолетни бежанци имат близки роднини или попечители в Германия, те могат да помогнат в насочването на децата към ползване на социални услуги.</p> <p>Въпреки че има различни групи, които могат да бъдат отговорни за насочването на непридружените малолетни бежанци, приоритетната цел е винаги защитата и най-доброто благополучие на децата.</p> <p>В Германия насочването на непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци се извършва по следния начин:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Регистрация: Непридружените малолетни и непълнолетни деца регистрират своето присъствие в някой от местните центрове за мигранти или в бежанския приют, в който са пристигнали. • Установяване на възрастта: Активира се процедура за проверка на възрастта на детето, тъй като има различен статут и процес на насочване за непълнолетните и малолетните лица. • Отговорност за насочването: Въпросът кой орган е отговорен за насочването на децата зависи от федералната област, в която се намира детето. В някои случаи това е социалният орган на местната община, други случаи отговорността може да бъде на министерството на труда и социалните въпроси на съответната федерална област. • Процес на оценка: По време на насочването на децата се извършва оценка на техните нужди и се определят най-подходящите условия и услуги за грижа за всяко дете.

	<ul style="list-style-type: none"> • Назначаване на законов представител: Ако детето не е придружено от родител или пълнолетен представител, ще бъде назначен законов такъв, като правителственият орган или съд ще вземат това решение. • Образование и здраве: Непълнолетните и малолетните бежанци имат право на образование и достъп до медицинска грижа. <p>Важно е да се отбележи, че процесът на насочване на малолетни и непълнолетни бежанци може да варира в различните федерални области и региони на Германия и да бъде обект на изменения във времето.</p>
<p>Норвегия</p>	<p>Насочването на непридружени деца бежанци в Норвегия е отговорност на норвежките власти. Основната цел на процеса е да се осигурят подходящи грижа и защита за тези деца.</p> <p>Първоначално, когато непридружените деца пристигат в Норвегия, те се приемат в детски центрове за прием с цел да бъдат проучени и оценени. След това се провеждат разговори с децата, за да се определят техните нужди. Тези центрове са предназначени за временно настаняване и грижи за децата, докато техните семейства се открият или им се намери подходящо място за постоянно живеене.</p> <p>Проучването и оценката на нуждите на непридружените деца бежанци в Норвегия включва следните стъпки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Идентификация и регистрация: Децата трябва да бъдат идентифицирани и регистрирани от норвежките миграционни органи. Това включва събиране на информация за тях на базата на документи, които притежават, като паспорти или други идентификационни документи. • Оценка на възрастта: Понеже точната възраст на непридружени деца бежанци е често неизвестна или спорна, норвежките органи извършват проучване на възрастта. • Оценка на нуждите за защита: Децата се интервюират от специализирана група професионалисти – социални работници, медицински специалисти и психолози. • Система на приемане и подкрепа: В Норвегия има специфична система за осигуряване на прием и подкрепа на непридружени деца бежанци. Те се настаняват в специализирани приемни домове или малки групови домове от семеен тип, където им се осигурява необходимата помощ и грижи. • Пращане на доклад: В края на процеса се изготвя доклад, който съдържа оценката на детето и неговите нужди. Докладът се изпраща до регулаторните органи и ги информира за подробностите относно детето, както и за препоръките относно правната и социалната защита, която то може да получи. <p>Тези стъпки са насочени към защита на правата и благополучието на непридружени деца бежанци в Норвегия и гарантиране на подходящи условия за тяхното развитие и грижи.</p>

	<p>След проучването и оценката, децата се насочват към специализирани институции или глобални ресурсни центрове за непридружени деца в рамките на Норвегия. Тези центрове организират обучение, здравно обслужване, социални услуги и други необходими ресурси за децата.</p> <p>Органите в Норвегия имат разработени ПОЛИТИКИ И ПРОГРАМИ, С КОИТО СЕ ОСИГУРЯВА НАСОЧВАНЕ И ПОДКРЕПА на непридружени деца и малолетни бежанци.</p>
Нидерландия	<p>Нидерландия има ясно разписани насоки относно приема и насочване за ползване на услуги на непридружени деца. Тези насоки са нужни, за да се гарантира, че децата получават подходяща подкрепа и помощ от страна на различните социални услуги в Нидерландия.</p> <p>Ето някои основни насоки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Регистрация: Непридружените деца бежанци трябва да бъдат регистрирани при оторизираните органи в Нидерландия. Това може да включва регистрацията в миграционната служба и местния съвет. • Здраве и медицинска грижа: Всички деца, включително и непридружените бежанци, трябва да имат достъп до здравни услуги. Подходящата медицинска грижа трябва да се осигури, включително и справка с педиатър и необходимите ваксини. • Образование: Непридружените деца бежанци имат право на образование в Нидерландия. Това може да включва участие в училище, където се предоставя образование за чужденци, и помощ от страна на педагози и преводачи. • Психологическа подкрепа: Непридружените деца бежанци са много уязвими и може да се нуждаят от психологическа подкрепа. Трябва да се предостави достъп до професионални психолози или терапевти, които да помогнат на децата да се справят с преживяното. • Социални услуги: Непридружените деца бежанци вероятно ще имат нужда от различни социални услуги като настаняване, храна, дрехи и финансова помощ. Трябва да се осигури достъп до тези услуги и да се предостави необходимата информация за тях. <p>Важно е да се има предвид, че всяко дете се приема с неговите индивидуални особености и се отчита факта, че може да има специфични нужди и потребности. Подходящата подкрепа трябва да бъде персонализирана и да отговаря на конкретните нужди на всяко дете.</p>
България	<p>Темата за насочването за ползване на социални услуги за непридружени деца бежанци в България е много важна и трябва да бъде обсъдена и разгледана в подробности. Основните институции, които са отговорни за процеса на насочване на непридружените деца мигранти в България са:</p>

- **Агенцията за социално подпомагане (АСП)** - отговаря за посрещането и обслужването на непридружените деца мигранти, предоставя им необходимата социална подкрепа и грижи. АСП играе важна роля в насочването на непридружените деца към подходящите обществени и институции за подпомагане. Те предоставят социални услуги и подкрепа на децата, както и координират работата на други институции и организации, които участват в процеса.
- **Държавна агенция за бежанци (ДАБ)** при Министерството на вътрешните работи - координира процеса на заявяване и разглеждане на молбите за убежище на непридружените деца мигранти. ДАБ е отговорна и за процесите, свързани с получаването на убежище на непридружените деца и им предоставят необходимата подкрепа и асистенция.

Координацията между тези служби се осъществява чрез редовни срещи, обмен на информация и сътрудничество по отношение на конкретните случаи на непридружени деца мигранти. Това осигурява ефективното функциониране на системата за насочване и подкрепа на децата, както и общата стратегия и политика за справяне с проблемите, свързани с тях. Координацията между тези две институции се осъществява чрез съвместни усилия за гарантиране на необходимата защита и подкрепа за непридружените деца мигранти в България.

Вследствие на растящият брой на бежанците, които пристигат в България, има необходимост от адекватни услуги, които да помогнат на децата да се адаптират и интегрират в новата среда.

- Една от първите стъпки е **идентифицирането** на непридружените деца бежанци и определянето на техните нужди. Това може да стане съвместно с институции като Министерството на труда и социалната политика, Министерството на съдебните и правоприлагащите органи и други социални служби. Важно е да се проведат проучвания за установяване на профили на децата, които могат да помогнат при насочването им към подходящите услуги.
- След като децата са били идентифицирани, е важно да се **предоставят услуги** за тяхното физическо и психическо благополучие. Това може да включва здравни грижи, психологическа помощ и образователна подкрепа. Необходимо е да има редовен мониторинг и оценка на напредъка на всяко дете, за да се уверим, че получава необходимата помощ.
- Освен **индивидуалната помощ**, трябва да се предоставят и услуги за **социална интеграция на децата**. Това може да включва програми за езикова подкрепа, културна адаптация, спортни и културни активности, които да помогнат на децата да се чувстват по-удобно и да си намерят приятели и интереси.

	<ul style="list-style-type: none"> • Също така, е от съществено значение да се предостави правна помощ на непридружените деца бежанци, за да разберат техните права и могат да се защитят от евентуални нарушения на правата им. Това може да включва консултации с адвокати и представяне на интересите на децата пред съдебните органи. <p>В заключение, насочването за ползване на социални услуги за непридружени деца бежанци в България е важна задача, която изисква сътрудничество между различни институции и служби. Трябва да стане приоритет да се осигури адекватна подкрепа за децата, която ще им помогне да се адаптират и интегрират успешно в новата им обстановка.</p>
--	---

АНАЛИЗ

Всяка държава прилага строга законодателна рамка, която гарантира правата и благополучието на непридружените деца бежанци. Всички деца, влизащи в държавата-домакин, се разглеждат съобразно международните споразумения и националното законодателство за защита на децата.

Налични са оперативни различия в част от широката система за работа с децата-бежанци и предлаганите комплексни услуги, имащи за цел да създадат благоприятна среда за децата.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Добрите практики са свързани с индивидуализирания подход и оценяване на нуждите и потребностите на всяко непридружено дете. Също така, наличието на богат набор от съпътстващи услуги, предоставя възможности за посрещане на индивидуалните нужди на непридружените деца. Развитата мрежа от различни видове социални услуги може да бъде гаранция качествена индивидуализирана грижа.

НАСТАНЯВАНЕ НА НЕПРИДРУЖЕНИ МАЛОЛЕТНИ И НЕПЪЛНОЛЕТНИ ДЕЦА БЕЖАНЦИ

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

<p>Румъния</p>	<p>В Румъния настаняването на непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци (малолетни под 18 години) се осъществява в специализирани центрове за училищно обучение и социални грижа. Тези центрове предлагат подходящо жилищно настаняване, здравно и социално обслужване, както и учебна подкрепа и професионално обучение.</p> <p>Бежанските центрове следват принципите на доброволност, недискриминация, равнопоставеност и зачитане на правата на детето. Децата се настаняват в малки групи, под ръководството на квалифицирани специалисти, които им предоставят психологическа подкрепа, учебна помощ и основни социални услуги.</p>
-----------------------	---

	<p>Правителството на Румъния работи с различни неправителствени организации и учредения, както и със заинтересовани страни, за да осигури добро настаняване, направление и закрила на непридружените малолетни и непълнолетни бежанци. Също така, се предлагат и програми за професионална интеграция и подкрепа за тяхното самостоятелно съжителство и социална интеграция в румънското общество.</p> <p>Освен това, Румъния е страна-членка на Европейския съюз и е задължена да спазва международни и европейски норми за закрила на правата на малолетните бежанци, както и да работи за постигане на устойчива и справедлива миграционна политика.</p>
<p>Турция</p>	<p>В Турция има десетки хиляди непридружени деца бежанци, които са останали без родители или други възрастни, които да полагат грижи за тях. Тези деца са изправени пред сериозни предизвикателства и се нуждаят от ангажимента на правителството, неправителствените организации и международната общност, за да ги подпомогнат и осигурят достойни условия на живот.</p> <p>Турското правителство е предприело различни активности и дейности, за да се грижи за непридружените бежански деца. Те включват осигуряване на трайно настаняване в общежития, прием в семейни структури, предоставяне на образование и здравни грижи, както и психологическа подкрепа.</p> <p>Общежитията са осигурени в различни части на Турция и предлагат храна и закрила на децата. Те са създадени, за да предоставят временно настаняване, докато не бъде намерено постоянно решение за всяко дете. Общежитията осигуряват сигурно място, където децата могат да живеят и получават необходимата подкрепа и грижи.</p> <p>В случаите, когато децата не могат да бъдат настанени в общежития, се предоставя възможност да бъдат приети в семейни структури. Това може да бъде партньорско семейство, роднини или приемни семейства. Турското правителство осигурява финансова подкрепа и професионални услуги на семейните структури, за да се улесни процесът на настаняване на децата.</p> <p>Турското правителство работи с неправителствени организации и специалисти, за да осигурява психологическа подкрепа на децата и да им помогне да се адаптират към новата среда.</p> <p>Настоящите настанителни програми в Турция са направени, за да помогнат на непридружените бежански деца и да им дадат възможност да имат стабилно бъдеще.</p> <p>Въпреки всичко, все още се нуждаят от допълнителна подкрепа и усилия от страна на правителството и обществото, за да се гарантира, че тези деца се подкрепят да имат безопасен и успешен живот.</p>
<p>Германия</p>	<p>Настаняването на непридружени малолетни бежанци в Германия обикновено се осъществява чрез специализирани центрове и приемни квартали.</p>

	<p>Специализирани центрове за настаняване: Малолетните бежанци се насочват към специализирани центрове или квартали, където може да се грижат за тях и да им се осигури нужната подкрепа и защита. Тези центрове за настаняване обикновено са проектирани за специфичните нужди на децата и предлагат образование, медицинско обслужване, психологическо съдействие и социални услуги.</p> <p>Назначаване на законни представители: Малолетните бежанци, които са непридружени, получават законни представители, наречени "Vormund" или "Beistand". Тези законни представители са отговорни за представянето на интересите на децата и осигуряването на всички необходими услуги и ресурси.</p> <p>Разпределяне: Непридружените малолетни бежанци могат да бъдат разпределени в семейства или групи с други бежанци или роднини, които вече са настанени в Германия. Това зависи от индивидуалните обстоятелства и решението на властите.</p>
<p>Норвегия</p>	<p>Настаняването на непридружени деца бежанци в Норвегия се извършва чрез специализирани организации и публични институции.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Първоначално децата биват приветствани и закриляни в приемните центрове, където се осигурява безопасност, грижи за здравето, образование и други основни нужди. • След това, децата се прехвърлят в различни учебни заведения, където започват своята образователна програма. Норвежката система на образование има специални програми и уроци за деца бежанци, които им помагат да се адаптират към новата среда и да учат норвежкия език. • Организацияте и доброволците имат роля в оказването на емоционална и практическа подкрепа на децата бежанци. Те осигуряват различни видове помощ, като даване на съвети, съпровождане при административни процедури, предоставяне на информация и подкрепа за работа и образование. • Важна част от настаняването на непридружени деца бежанци в Норвегия е и осигуряването на безопасен и стабилен дом. Те могат да бъдат настанявани в домове за деца или да бъдат приети от местно население, което предлага къщи или апартаменти за настаняване. <p>Целта на настаняването на непридружени деца бежанци в Норвегия е да им се осигури безопасно и подходящо място за живеене, където да им се предостави подкрепа и възможности за развитие и интеграция в обществото.</p> <p>В Норвегия съществуват различни центрове за настаняване на непридружени деца бежанци. Някои от тях включват:</p> <p>Център за непридружени деца в Осло - Това е най-големият център за настаняване на непридружени деца бежанци в Норвегия. Той предлага настаняване и грижи за децата, както и осигурява училищна подкрепа и медицинско обслужване.</p>

	<p>Център за непридружени деца в Берген - Центърът за непридружени деца в Берген е учреждение, което предоставя подкрепа, грижа и помощ на деца, които са пристигнали в града без родители, опекуни или други близки членове на семейството. Целта на центъра е да осигури на децата базови услуги като напр. основните им нужди за храна, почивка и предоставяне на подслон. Центърът за непридружени деца в Берген е отворен за деца от всеки пол, възраст и националност, които са пристигнали без надзор на възрастни.</p> <p>Център за непридружени деца в Тромсо - Центърът за непридружени деца в Тромсо е организиран от местната власт и неправителствени организации с цел да предоставят подкрепа и грижи на деца, които са пристигнали в града без съпровождащи възрастни. Центърът осигурява настаняване и храна за децата, както и медицински грижи и психологическа подкрепа. Целта на центъра е да осигури безопасна и подпомагаща среда за децата, където те могат да се развиват, получават образование и да имат възможност за бъдещ успех в новата им общност.</p> <p>Центровете работят съвместно с градските и национални органи, с цел да постигне оптимални резултати за децата. Това може да включва процесите по придобиване на статут на бежанец или задържане за определен период от време.</p> <p>Организациите за подкрепа на бежанците в страната са активни и предлагат различни услуги за тези деца. Центровете за непридружени деца работят с различни организации и институции, за да осигурят на децата подходяща помощ и грижа, както и да им помогнат да се интегрират успешно в обществото.</p>
<p>Нидерландия</p>	<p>В Нидерландия непридружените деца бежанци се настаняват в специални центрове за прием и настаняване на деца. Тези центрове се наричат "приемни центрове за деца без родители" и се грижат за осигуряване на необходимата грижа и подкрепа за тези деца, докато те чакат да бъдат разпределени в постоянни жилища или планират връщане в техните родни страни. В приемните центрове на децата биват предоставяни всички основни услуги и необходими грижи, включително закуска, обяд и вечеря. Децата получават образователни и здравни услуги, също както и подкрепа за социално включване.</p> <p>Центровете се грижат също така и за осигуряването на психологическа подкрепа и социални услуги. Специалисти в областта на психологията, медицината и образованието работят с децата, за да им помогнат да се адаптират към новата среда и да намерят начини за преодоляване на травмите и стреса, които са претърпели.</p> <p>Важно е да се отбележи, че настаняването на непридружени бежански деца в Нидерландия се осъществява в съответствие със законодателството на страната и международните конвенции за правата на човека. Въпреки че се правят всички усилия да се осигури подходящо настаняване и грижи за тези деца, предизвикателствата на тяхната интеграция и адаптация в новата страна все още остават предизвикателни.</p>

<p>България</p>	<p>Проблемът с непридружените деца бежанци в България е сериозен и изисква специално настаняване и подкрепа. Една от най-важните стъпки за справяне с този проблем е осигуряването на защитено настаняване, което да гарантира безопасността и доброто благополучие на децата.</p> <p>Непридружените деца бежанци трябва да бъдат настанени в специализирани центрове, където да им се осигурят подходящи условия за живот, образование, медицинска грижа и други необходими социални услуги. В такива центрове се предоставя специализиран персонал, който да се грижи за нуждите на децата и да им осигури подходяща подкрепа.</p> <p>Освен това, важно е да се установят системи за наблюдение и психологическа помощ, за да се гарантира психическото и физическото благополучие на непридружените деца. Те трябва да получат подходящо образование, което да им позволи да развият своите умения и да се интегрират успешно в обществото.</p> <p>Важна част от настаняването на непридружени деца бежанци е и настаняването им при подходящи семейства, където да се осигурят лични и индивидуални грижи и подкрепа. Това може да помогне на децата да се почувстват по-сигурни и да се интегрират по-успешно в новата си среда.</p> <p>Най-важното е да се подчертае, че настаняването на непридружени деца бежанци изисква сътрудничество между правителството, организации за помощ на бежанци и цялото общество. Само чрез обединение на усилията, можем да гарантираме защита и подкрепа за тези уязвими деца и да им помогнем да се интегрират успешно в българското общество.</p>
------------------------	---

АНАЛИЗ

В зависимост от националната или местната ситуация, непридружените деца трябва да получават грижи в рамките на основната система, чрез настанявания в подходящи за индивидуалния случай услуги. Могат да се използват различни подходи.

"Това е мотивирано от политически причини или от това дали страната е транзитна или целева страна. То може да бъде и резултат от начина, по който страните предлагат услуги, които да посрещат нуждите на децата:

- В някои страни, грижите за непридружени деца са вградени в системата за грижи за местни деца и се прилагат същите стандарти, докато други страни прилагат различна система с отделни стандарти за непридружени деца;
- Някои страни обръщат внимание на културните нужди на децата и, следователно, използват семейства от различни културни среди, докато други използват само местни семейства;
- В някои страни, грижата от роднини за непридружени деца е част от системата за грижи, докато в други не е."

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Планът за действие на ЕС относно непридружените малолетни и непълнолетни лица (2010-2014 г.)¹⁴ определя общ подход, основаващ се на зачитане на правата на детето, и по-специално "най-добрия интерес на детето", който трябва да бъде от основно значение при всички действия предприети за децата от публичните органи.

Опитът на различните държави показва, че най-добрата практика за настаняване на непридружено дете е в приемно семейство. Страните, които използват приемна грижа в семейства, са установили това. Настойниците в Нидерландия и социалните работници в Германия, например, докладват по-малко инциденти и психологически проблеми сред децата, живеещи в семейства, отколкото сред децата, които живеят в други видове настаняване. Децата успяват да се справят по-добре, когато са в семейство. В сравнение с другите форми на настаняване, семейно-ориентираните грижи имат предимството, защото са по-устойчиви. Навършването на 18-годишна възраст не означава автоматично, че детето трябва да напусне семейството.

Въпреки, че е широко разпространено, че най-добрият интерес за повечето непридружени деца, е да бъдат в семейна среда, животът в приемашо семейство все още не е обичайна практика за непридружените деца в държавите-членки на ЕС. По-голямата част от тези деца се настаняват в институционални приемни центрове/услуги.¹⁵

3.10. ГРИЖА ЗА НЕПРИДРУЖЕНИ ДЕЦА БЕЖАНЦИ

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

Румъния

Грижата за непридружени малолетни и непълнолетни бежанци в Румъния е съществена и подчертава ангажимента на страната да осигури и защити правата на тези уязвими групи. Тя гарантира тяхната закрила, образование и благополучие. Тази цел е обезпечена от законодателната рамка и от стандартите на работа с непридружени деца. Всяка една стъпка от процеса на грижа гарантира правата на тази уязвима група и предопределя закрилата и защитата им.

Закрила и настаняване: Бежанските центрове и учреждения предлагат настаняване на непридружените малолетни и непълнолетни бежанци, като осигуряват домакинство, образователни програми, медицинско обслужване и психологическа подкрепа.

Образование: Непридружените малолетни и непълнолетни бежанци имат право на образование в Румъния. Те се включват в местните училища или се предоставя специализирана образователна подкрепа в бежанските центрове.

Специализирана подкрепа: Различни неправителствени организации и международни агенции предоставят специализирана подкрепа, което

¹⁴ План за действие относно непридружавани непълнолетни 2010-2014 г., COM (2010 г.) 213 окончателен от 6 май 2010 г.

¹⁵ NIDOS-ALFACA

	<p>включва юридическа помощ, психосоциална подкрепа и помощ за социална интеграция.</p> <p>Неправителствени организации работят активно за въздействие върху политиките, свързани с грижата за непридружени малолетни и непълнолетни бежанци. Те предоставят информация и препоръки на правителството с цел подобряване на закрилата и условията за живот на тези лица.</p>
<p>Турция</p>	<p>Грижата за непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци в Турция е отговорност на турското правителство и различни организации и агенции, които работят в сътрудничество с него.</p> <p>В Турция има мрежа от специализирани центрове и приюти, където непридружените малолетни и непълнолетни бежанци могат да получат настаняване, образование, медицинско обслужване и други основни услуги. Тези центрове се грижат за децата, осигурявайки им безопасно място, храна и грижи от квалифициран персонал.</p> <p>Освен това, турското правителство и неправителствени организации осигуряват подкрепа за реинтеграцията и социалната интеграция на непридружените малолетни бежанци. Това включва програми за обучение на турски език, професионално обучение и подкрепа за намиране на работа или продължаване на образованието след завършване на задължителните центрове.</p> <p>Турската политика и практики за грижа за непридружени малолетни и непълнолетни бежанци се развиват и подобряват в съответствие с международните стандарти и препоръки. Това включва сътрудничество с международни организации като ООН и други, които подпомагат в тази област.</p> <p>Въпреки усилията за грижа за непридружените малолетни и непълнолетни бежанци, все още съществуват предизвикателства и необходимост от допълнителни усилия. Някои от тези предизвикателства включват липсата на достатъчно ресурси.</p>
<p>Германия</p>	<p>Германия има закони и програми за грижа за непридружените малолетни и непълнолетни деца бежанци. Тези закони гарантират, че децата получават правна защита, медицинска помощ, образование и социална грижа.</p> <p>Когато непълнолетни бежанци пристигнат в Германия без семействата си или без придружител –</p> <ul style="list-style-type: none"> • след като бъдат открити от полицията или от служителите на имиграционните власти, се предоставя медицинска помощ като се оценява здравословното състояние на детето. След това се осъществява процес на регистрация. • след регистрацията, детето е прието в някой от центровете за настаняване на непълнолетни бежанци. Тези центрове предлагат помощ и подкрепа на децата, включително с настаняване, храна, медицинска помощ, образование и социални услуги.

	<ul style="list-style-type: none"> • образованието е една от приоритетните цели при грижа за непридружените деца бежанци в Германия. Те имат право на образование съобразно германската система, която насърчава интеграцията. Центровете за настаняване на непълнолетни бежанци предлагат уроци по немски език и помощ при включването в образователната система. • освен това, се осигурява и социална грижа за непридружените деца бежанци. Те получават психологическа подкрепа, достъп до услуги за здравеопазване и помощ за намиране на работа или обучение след достигане на пълнолетие.
<p>Норвегия</p>	<p>В Норвегия грижата за непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци се осъществява от властите чрез различни мерки и програми. Ето някои от тях:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пристигане и регистрация: Когато непридружени малолетни и непълнолетни лица пристигнат в Норвегия, те са подлежащи на регистрация при имиграционните органи и се определят за специализирани приемни или транзитни центрове. • Настаняване в приемни центрове: Бежанците биват настанявани в специализирани приемни центрове, където им се осигурява подходящо място за живеене, храна и здравни грижи. Те също така биват оценявани от социални работници, които определят техните нужди и разработват индивидуален план за грижи и защита. • Образование: Непридружените малолетни и непълнолетни лица бежанци биват насочвани към специализирани училища или програми, които им помагат да усвоят норвежкия език и да се интегрират в системата на образованието. • Медицинска грижа: Всички бежанци, включително и непридружените малолетни и непълнолетни лица, имат право на медицинска грижа в Норвегия. Те биват регистрирани в системата за обществено здравеопазване и им се осигурява достъп до лекари и здравни услуги. • Социална защита: Властите осигуряват социална и правна помощ на непридружените малолетни и непълнолетни лица бежанци. Те могат да се възползват от различни програми за подкрепа, които им помагат да се интегрират успешно в обществото и да се развият. <p>Тези мерки и програми са насочени към предоставяне на подходящи условия за живеене, образование, здравеопазване и защита на непридружените малолетни и непълнолетни лица бежанци в Норвегия. Съгласно норвежкото законодателство и регулаторните насоки, непридружените деца бежанци имат право на ГРИЖИ в Норвегия, ако отговарят на определени условия, включително:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Законова възраст: Деца под 18 години се считат за непридружени.

	<ul style="list-style-type: none"> • Статут на бежанец или друг защитен статут: Децата трябва да бъдат признати за бежанци съгласно Женевската конвенция за бежанците или да имат друг защитен статут, като субсидиарна закрила или хуманитарно разрешение за оставане. • Отсъствие на родител или настойник: Децата трябва да са без придружител и отсъствието на родител или настойник трябва да бъде потвърдено и документирано.
Нидерландия	<p>Грижа за непридружени деца бежанци в Нидерландия осигурява закрила, подкрепа и оперативна помощ на децата, които са пристигнали в страната без придружаващи възрастни. Държавните органи са ангажирани да осигурят безопасността и благополучието на тези деца, като прилагат специфични политики и програми.</p> <p>В началото на техния престой в Нидерландия, непридружените деца бежанци се подкрепят в специализирана среда "центрове за настаняване", където им се осигурява подслон, храна, медицинска грижа, образование и социална подкрепа. Тези центрове са проектирани с особено гъвкави условия, за да отговорят на индивидуалните нужди и психологическото благополучие на всяко дете.</p> <p>Центровете за настаняване работят ръка за ръка с местни органи и организации, които предоставят експертна подкрепа и помагат на децата да намерят дългосрочни решения за своето бъдеще. Това включва действия като установяване на семейства за приемна грижа, обучение и даване на възможности за самостоятелен живот, включително обучение и подкрепа за независимо живеене.</p> <p>В системата в Нидерландия за предоставяне на грижи за непридружените деца бежанци има също и безплатни юридически консултации, и правна защита, предоставени от независими организации, които са на разположение на децата през целия им престой. Това може да включва предоставяне на информация относно имиграционното право, процедурите за легализация и съдебна защита.</p> <p>Нидерландия е също така активна в Европейското сътрудничество за непридружени деца бежанци, с цел размяна на информация и добри практики с други държави-членки на ЕС. Нидерландия има водеща роля в подпомагането и защитата на тези уязвима група деца в Европа.</p> <p>Нидерландия се стреми да предостави възможности за по-добър старт в живота на тези деца и да гарантира техния достъп до образование, здравеопазване, семейна среда и грижи, които са необходими за тяхното благополучие и развитие.</p>
България	<p>Ежедневната грижа за непридружени деца бежанци в България се предоставя чрез различни организации и програми, които се грижат за тяхното хранене, настаняване, образование, медицинско обслужване и психологическа подкрепа. Тези организации се стремят да осигурят на</p>

децата безопасна и здравословна среда, където те могат да развият своите умения и потенциал.

- Децата бежанци се настаняват в **специализирани центрове за настаняване**, които се грижат за техните ежедневни нужди. Те имат достъп до образователни програми и услуги, които им помагат да се интегрират в обществото и да развият своите умения.
- **Сигурните зони за деца**, които се управляват от MOM България, са специално оборудвани пространства, където децата могат да играят, учат, социализират се и се забавляват под наблюдението на квалифицирани възпитатели. Тези зони са предназначени за деца, които са били разделени от своите семейства или са бежанци и са в уязвимо положение. В сигурните зони за деца на MOM се осигурява подходяща среда, където децата могат да си прекарват времето по полезен и забавен начин. Те имат възможност да се занимават с различни игри и активности, да учат нови умения и да участват в креативни дейности. Квалифицираните възпитатели се грижат за доброто настроение и безопасността на децата, като им предоставят необходимата грижа и подкрепа. Сигурните зони за деца на MOM България, са място, където децата могат да се чувстват защитени и обгрижвани, докато се адаптират към новата им среда и живот. Тези зони играят важна роля в подпомагането на децата да надминат стреса и травмите, които са преживели, и да се интегрират успешно в обществото.
- Освен това, **медицинските специалисти и психолози** предоставят необходимата медицинска и психологическа подкрепа за децата бежанци, които са преживели травматични ситуации в резултат на конфликти и войни.

Всички тези усилия се осъществяват с помощта на национални, местни и неправителствени структури, както и с подкрепата на доброволци, дарители и граждани, които се ангажират с подпомагане на непридружените деца бежанци в България.

Неправителствените организации и доброволци играят важна роля в предоставянето на грижа за непридружените деца бежанци в България като събират дарения, предоставят образователни програми и менторство, както и подкрепят тяхното социално и емоционално благополучие. Следва да се работи с местните общности и органи, за да се осигури по-добра интеграция на децата в обществото и да се гарантира тяхното право на защита и безопасност. Те трябва да имат възможност да учат и да се развиват. Само по този начин можем да осигурим подходяща грижа и защита за тези деца и да ги помогнем да се интегрират в българската общност.

Грижата за непридружените деца бежанци в България изисква съвместни усилия от различни институции и организации. Много важно

	е да се сътрудничи с международните организации и НПО, които се занимават с грижата за непридружени деца и бежанци. Те имат опит и експертиза в тази област и могат да предоставят необходимата помощ и подкрепа за България.
--	---

АНАЛИЗ

Непридружените малолетни и непълнолетни бежанци са особено уязвими като група и изискват специално внимание и подкрепа, за да се гарантират техните права и добро битие.

Целта на грижата за непридружени деца бежанци във всички държави е да предложи сигурно и подходящо настаняване, образование и социална помощ, за да се осигури тяхната интеграция и добро бъдеще в новата страна.

Различията по държави са свързани с механизмите и ресурсите за грижа, но като процес и процедури се изпълняват международни директиви, в които са вплетени национални специфики като услуги и организация на процесите.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Тъй като проблемът с непридружените деца бежанци е глобален от съществено значение е сътрудничеството и партньорството в международен и национален план. Осигуряването на добра грижа за тази уязвима група деца не е възможно да се случи без съвместните усилия на всички заинтересовани страни.

Добрата практика при грижа за непридружените деца се отнася към предприемане на стъпки за по-бързата им интеграция в новата общност, а това се случва най-добре и по щадящ начин, ако грижата е семейно ориентирана чрез приемни семейства, близки и/или малки групови домове за непридружени деца. Най-добре развита система за приемна грижа за тази уязвима група има Нидерландия.

3.11. ОБОРУДВАНЕ И НАЛИЧИЕ НА ЗОНИ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНИ И ЗАНИМАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ

СПЕЦИФИКИ ПО ДЪРЖАВИ

Румъния	<p>Румъния е ангажирана с предоставянето на образование и развлечения за непридружените малолетни и непълнолетни бежанци. Всички тези деца имат право на безплатно задължително основно образование според румънското образователно законодателство. Те трябва да имат достъп до образователни институции и учебни материали, съобразени с техните нужди.</p> <p>Наред с това, Румъния предоставя и различни занимателни дейности за непридружените малолетни и непълнолетни бежанци. Тяхното добро физическо и психическо благополучие е от съществено значение, за да могат да се адаптират успешно към новата среда. Занимателните зони включват спортни площадки, игрища, библиотеки, зони за игра и развлечения, културни центрове и други подобни.</p> <p>Държавата работи с неправителствени организации, местни общности и международни организации, за да осигури адекватно оборудване и</p>
----------------	---

	<p>наличие на зони за образователни и занимателни дейности. Тези организации предоставят подкрепа на бежанците и непридружените малолетни, като осигуряват финансиране за закупуване на оборудване и поддържане на съществуващите зони.</p> <p>В Румъния има и специализирани институции, които се грижат за бежанците и непридружените малолетни, осигурявайки им достъп до необходимите образователни и занимателни възможности. Тези институции работят заедно с международни и национални партньори, за да предоставят на бежанците и непридружените малолетни необходимите услуги и помощ за успешната им интеграция в румънското общество.</p>
<p>Турция</p>	<p>Турция е дом на голям брой бежанци, включително много непридружени малолетни и непълнолетни деца. За да отговори на техните нужди за образование и забавление, правителството на Турция и други организации предлагат различни услуги и дейности.</p> <p>В областта на образованието, турското правителство е предоставило възможности на непридружени деца бежанци в държавните училища. Създадени са и специални училища за бежанци, където се предлага образование на децата на техния роден език. Организации като ЮНЕСКО и УНИЦЕФ също предоставят подкрепа за развитие на образователните програми за бежански деца.</p> <p>Относно занимателните дейности, има няколко организации и инициативи, които предлагат забавления за децата бежанци. Турският Червен Полумесец, Националната фондация за деца и семейства и международни организации като Червеният кръст и UNHCR предлагат различни програми за развлечение като спортни и културни активности, игри и занимания.</p> <p>В много случаи непридружени деца бежанци могат също да се ползват от участие в местни клубове и обществени центрове, където имат достъп до занимания и активности за развлечение и образование.</p> <p>Въпреки тези усилия, все още има нужда от повече ресурси и подкрепа за да се удовлетворят нуждите на всички непридружени деца в Турция. Наблюдава се постоянно разрастване на бежанската популация и затова се изисква постоянна подкрепа от правителството и международната общност, за да се гарантира достъп до образование и забавление за всички деца.</p>
<p>Германия</p>	<p>Оборудването и наличието на зони за образователни и занимателни дейности за непридружени деца бежанци в Германия може да варира в зависимост от конкретните учреждения, където се осигурява подкрепа и грижи за тези деца. Въпреки това, тези зони често се структурират с оглед на предоставянето на цялостна подкрепа и образование. Оборудването и наличието на зони за образователни и занимателни дейности за непридружени деца бежанци в Германия се управляват от няколко департамента и организации. Това включва</p>

местните общини, където се намират центрoвете за настаняване на бежанци, международни организации като Червения кръст, неправителствени организации, включително национални и местни организации, които се грижат за бежанци, и министерства на правителството на Германия, които са отговорни за бежанците. Всички те работят заедно, за да осигурят подходящи условия за образование и забавление за непридружени деца бежанци, като се стремят да им предложат възможност за нормално детство и развитие.

Ето какво може да включва това оборудване:

Класни стаи:

Специализирани стаи или класни помещения, оборудвани с учебни материали и технологии за обучение.

Езикови Лаборатории:

Съоръжения, предназначени за интензивно изучаване на новия език, включително компютри, аудио и видео средства.

Библиотеки и Учебни Ресурси:

Достъп до богати библиотеки и образователни ресурси, подходящи за различни нива на образование и интереси.

Компютърни Лаборатории:

Зони с компютри и интернет достъп, които подпомагат учебния процес и развиват цифрови умения.

Спортни Съоръжения:

Площадки и зали за спортни дейности, които насърчават физическата активност и тимбилдинг.

Учебни Градини:

Специализирани площадки и оборудване за дейности, които подпомагат детското развитие и обучение.

Културни и Творчески Центрове:

Зони, където децата могат да се изразяват чрез изкуство и културни дейности, подпомагайки техния креативен потенциал.

Игрови Зони:

Зони, оборудвани с играчки и игрови материали, които насърчават социалното взаимодействие и забавление.

Градини и Открити Пространства:

Зелени площи и градини, където децата могат да играят и учат от природата.

Мултикултурни Центрове:

Съоръжения, предназначени за разбирателство и споделяне на културни аспекти между различни общности.

Консултационни Източници:

Зони, където децата могат да получават консултации и подкрепа от учители, социални работници и психолози.

Технологично Оборудване:

Използване на съвременни технологии като таблети, лаптопи и интерактивни табли за подпомагане на обучението.

	<p>Важно е да се подчертае, че подобно оборудване и съоръженията се насърчават с цел създаване на образователна и поддържаща среда, която отчита индивидуалните нужди на непридружените деца бежанци в Германия. Това се осъществява чрез сътрудничество между образователните институции, социалните служби, НПО и други партньори.</p>
<p>Норвегия</p>	<p>В Норвегия се отдава голямо значение на образованието и занимателните дейности за непридружени и малолетни деца. Специално внимание се обръща на тези деца, които са предоставени на грижата на държавата поради различни причини, като например деца без родители, бежанци или деца в социална нужда.</p> <p>Образователни дейности: Образователните институции в Норвегия, като детските градини и училищата, предлагат образователни услуги за всички деца, включително и за непридружените и малолетните деца. Тези деца се интегрират в стандартната система за образование и им предоставя се възможността да развият своите познания и умения.</p> <p>Програмата "Училища в Норвегия" (Skole i Norge) осигурява възможности за участие в езикови и културни курсове на деца от други страни. Това може да бъде полезно за непридружените и малолетните деца, които не владеят достатъчно добре норвежкия език или не са запознати със местната култура.</p> <p>В Норвегия има няколко училища и центрове, които се фокусират конкретно върху образователните потребности на непридружените и малолетните деца.</p> <p>Ето някои от тях:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Специализираните училища за имигранти • Защитни и учебни центрове • Международен образователен център в Осло • Център за образование на младежи и деца в Ставангер <p>Тези институции имат за цел да осигурят образование и подкрепа на непридружените и малолетните деца, които са поставени под наблюдение или които са в бежански или имигрантски статут.</p> <p>Занимателни дейности: Разполагане на паркове, спортни обекти и зелени площи, които предлагат много възможности за развлечения и занимания на открито, като футбол, баскетбол, катерене, велосипеди и др.</p> <p>Културни центрове, библиотеки и музеи, които организират разнообразни събития и активности, насочени към децата. Тези мероприятия включват изложби, концерти, театрални представления и други културни активности.</p> <p>Разнообразие от клубове, където децата могат да участват в различни дейности, като спорт, изкуство, музика и танци. В тези клубове се посрещат нови приятели и се насърчава здравословното развитие и социалната адаптация на децата.</p>

	<p>Забавления като луна парти, детски фестивали и изложби, където децата могат да се забавляват и да се насладят на специални събития, предназначени специално за тях.</p> <p>Тези са само няколко примера за образователни и занимателни дейности, налични за непридружените и малолетните деца в Норвегия. Държавата прави всичко възможно да осигури на тези деца сигурна и подкрепяща среда, където те могат да се развиват и израстват.</p>
<p>Нидерландия</p>	<p>В Нидерландия има различни организации и учреждения, които предлагат образователни и занимателни дейности за непридружени деца бежанци. Една от такива организации е NIDOS, която се грижи за непълнолетните бежанци в Нидерландия. Те осигуряват на децата образование, грижи и нужната подкрепа, както и достъп до различни образователни програми и ресурси.</p> <p>Освен това, децата бежанци имат достъп до държавните училищни системи. В зависимост от възрастта и обстоятелствата, те могат да бъдат приети в местното общообразователно училище или в специално училище за имигранти и бежанци. В такива училища се осигурява образование на ниво на матерния език и помощ при интеграцията в холандското образователно общество.</p> <p>От страна на занимателните дейности, много училища и организации предлагат различни занятия и програми за децата бежанци. Тези занятия обикновено включват спорт, изкуство, ръчна изработка, музика и други подобни занимания. Целта на тези дейности е да помогнат за социализирането на децата, да ги насърчат да развиват своите умения и таланти и да се чувстват по-добре в новата си среда.</p>
<p>България</p>	<p>Оборудването и наличието на зони за образователни и занимателни дейности за непридружени деца бежанци в България може да варира в различните приемни центрове и училища за бежанци.</p> <p>В някои приемни центрове и училища за деца бежанци се предлагат образователни програми и зони за игра и развлечение за непридружените деца. Тези зони могат да включват игрални площадки, специално оборудвани класни стаи за уроци, библиотеки, компютърни кабинети или други зони за дейности като спорт и изкуство.</p> <p>Някои приемни центрове и училища за деца бежанци могат да работят с неправителствени организации или доброволци, които предлагат допълнителни образователни и занимателни дейности за непридружените деца. Тези дейности могат да включват уроци по език и математика, изкуство и ръчни умения, спорт, музика и други интереси на децата.</p>

Въпреки това, трябва да се отбележи, че състоянието на оборудването и наличието на зони за образователни и занимателни дейности за непридружените деца бежанци в България може да бъде различно от едно място на друго. В зависимост от условията и ресурсите, някои от тези центрове и училища може да имат по-добро оборудване и по-голям набор от дейности, докато други могат да са ограничени в ресурсите си.

Важно е също така да се отбележи, че ситуацията на непридружените деца бежанци в България е сложна и често се налага да се изграждат или подобряват условията за тяхното образование и развлечение. В същото време, усилията за предоставяне на подходящи условия и подкрепа за тези деца трябва да бъдат устойчиви и продължителни, за да се осигури непрекъснат процес по предоставяне на образователни и занимателни възможности за тях.

АНАЛИЗ

Образователното и развлекателно оборудване на зоните за непридружени малолетни и непълнолетни лица бежанци в обследваните държави са от съществено значение за подпомагане на техния интеграционен процес и осигуряване на достоен живот.

Тези дейности за непридружени деца бежанци се различават в зависимост от местната специфика и наличните ресурси. Важно е да се създадат подходящи условия, които да осигурят оптимално образование и занимателни възможности за тези деца, за да им помогнат да се адаптират към новата си среда и да им дадат шанс за успешна интеграция и бъдеще.

В заключение, всички държави се стремят да осигурят подходящо образователно и развлекателно оборудване и наличие на занимателни зони за непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци. Това е важна част от интеграционния процес и помага за подобряване на качеството на живот на децата бежанци.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Организирането и оборудването на занимателни зони за непридружени деца от трети страни е от съществено значение за адаптацията им в новата страна, за цялостното им развитие и за насърчаване на тяхната социализация чрез обучение в различни умения. Добрите практики са свързани с многообразието на занимателни дейности, които могат да им бъдат предоставени. Колкото повече и различни възможности за избор са им предоставени, толкова по-бързо и добре ще се почувстват те.

Ето някои от възможните занимателни дейности и активности:

- Организиране на изложби, прожекции на филми и лекции, които представят различни култури и традиции от страни по целия свят. Това може да включва демонстрации на традиционни танци, музика и кухня.
- Провеждане на работилници и уъркшопове, където децата могат да се запознаят с ръчни занаяти и традиционни изкуства от различни култури. Например, децата могат да научат как да плетат килими, да готвят традиционни ястия или да правят музикални инструменти.

- Организиране на екскурзии и посещения на места от културно значение за различни общности. Това може да включва места като музеи, изложби, религиозни обекти и традиционни селища.
- Провеждане на дискусии и дебати, които подпомагат разбирателството и толерантността между различните култури. Децата могат да споделят своите истории и опит с другите и да се научат да ценят и уважават различията.
- Подкрепа и насърчаване на участието на децата в местни образователни и културни събития, като театрални постановки, концерти и фестивали. Това им помага да се чувстват включени в общността и да се установят нови приятелства и връзки.

Чрез подобни инициативи и занимания, непридружените деца бежанци могат да се чувстват по-приети и интегрирани в своята нова среда, като същевременно разширяват познанията и опита си за различните култури и традиции по света.

3.12. ДОБРИ ПРАКТИКИ

Предоставянето на социални услуги за непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци е сложен процес, който изисква специфични методики и практики. Някои от най-добрите методики и практики, прилагани в международното пространство, включват:

Индивидуализиран и центриран върху детето подход	При предоставянето на социални услуги за непридружени малолетни и непълнолетни деца бежанци, трябва да се има предвид индивидуалността на всяко дете. Това включва разбиране на техните потребности, история и културни особености.
Координиране на усилията на различни заинтересовани страни	Предоставянето на социални услуги за непридружени деца бежанци изисква сътрудничество и координация с различни заинтересовани страни, включително правителствени органи, неправителствени организации, местни общности и други.
Идентификация и регистрация на непридружените деца бежанци	Всички непридружени деца бежанци трябва да бъдат идентифицирани, регистрирани и изнесени от опасността на ситуацията. Това може да се осъществи чрез сътрудничество между държавни органи, международни организации и неправителствени организации.
Защита и безопасност	При предоставяне на услуги за непридружени деца бежанци трябва да се осигури максимална защита и безопасност за тях. Това може да включва подпомагане в запазването на личната им интегритет, защита от насилие и експлоатация и осигуряване на подходящо място за пребиваване.

Психологическа подкрепа и терапия:	и	Много непридружени деца бежанци са изложени на травми и стрес. Затова е важно да се предостави психологическа подкрепа и терапия, за да се справят с тези проблеми и да се помогне на децата да се адаптират към новата среда.
Образование и обучение:	и	Предоставянето на образование и обучение е от съществено значение за непридружените деца бежанци. Те трябва да имат достъп до качествено образование, което е подходящо за техните потребности и културни задачи.
Подкрепа за включване в общността:	за в	Непридружените деца бежанци имат нужда от подкрепа за интеграция в новата им общност. Това включва осигуряване на информация за правата им и услугите, които имат достъп до, както и подкрепа за емоционалната им адаптация и социализация.
Процес на оценка на нуждите -		Непридружените деца бежанци трябва да бъдат подложени на процес на оценка на техните нужди, който да включва психологическа, медицинска и юридическа оценка. Това ще помогне да се определи индивидуализиран подход за подпомагане на всяко дете.
Засилване на защитата -	на	Международната общност трябва да работи за засилване на законната защита на непридружените деца бежанци. Това включва защита от трафик на хора, насилие и злоупотреби, както и осигуряване на правна помощ и достъп до непристъпните услуги.
Предоставяне на адекватни социални услуги	на	Непридружените деца бежанци трябва да се осигурят с адекватни социални услуги, включително настаняване, образование, медицинска помощ и психологическа подкрепа. Тези услуги трябва да отговарят на специфичните нужди на всяко дете.
Подпомагане на социализацията и интеграцията	на	Всички практики трябва да подпомагат социализацията и интеграцията на непридружените деца бежанци в новите им общности. Това може да се осъществи чрез образование, професионална подготовка, културна адаптация и подкрепа за психологическа рехабилитация.
Осигуряване на възможност за участие на детето	на за	Спазването на принципа за участие на детето в най-голяма степен гарантира защита и закрила по време на целият процес на интеграция на детето в новата общност.
Добрите методики и практики се прилагат, за да се гарантира, че непридружените деца бежанци получават необходимата подкрепа и защита, докато се адаптират към новата си среда и изграждат своя бъдещ живот. Въпреки това, тези методики и практики се нуждаят от постоянно развитие и подобрене, за да отговарят на динамиката на		

миграционните процеси и да гарантират адекватна подкрепа и защита на тези уязвими деца.

Ръководство за добри практики за конференции по случай¹⁶

Кой трябва да присъства на конференцията по случай?

Всяка конференция трябва да се състои от най-малкият брой хора, който да отговаря на условията за ефективното управление на случай, но обикновено трябва да бъдат поканени следните участници:

- организациите, които носят отговорност по закон или родителска отговорност – това включва социалният асистент от ДАБ, законния представител от общината, социалния работник от ОЗД;
- детето и/или негов представител или застъпник, когато се приема, че е подходящо за възрастта му;
- работещият по случая и/или прекият ръководител, който отговаря за проследяването на управлението на случая на детето (Социалният експерт ДАБ или ключовият социален работник, водещ случая);
- всички организации или отделни професионалисти, които предоставят или евентуално ще предоставят услуги за подкрепа – отделни организации, лекар, учител, друг важен по случая човек (треньор, познат, приятел, сегашен или потенциален работодател, и др.).

Осигуряване на възможност за участие на детето

Добра практика е да се положат всички възможни усилия детето да присъства на конференцията по случая. Това е възможност за детето да опознае хората, които ще отговаря за него, както и да се запознае и да даде своите предложения за плана, който се разработва, за да отговори на неговите нужди. Ако се реши, че детето не трябва да присъства или участието му се ограничи, водещият социален работник (социалния експерт от ДАБ) може да получи и представи мнението и желанията на детето.

Ако е решено детето да присъства на конференцията, социалния експерт от ДАБ (водещият социален работник) може:

- да установи и отговори на всички евентуални специални потребности на детето; да установи дали детето се нуждае от независим професионалист, който да го подкрепи да представи своите желания и мнения по време на конференцията и да одобри това;
- да организира времето за провеждане на конференцията така, че да сведе до минимум нарушаването на нормалното ежедневие на детето;

¹⁶ Адаптирано от Ръководство за добри практики за конференции по случай за закрила на детето, London Safeguarding Children Board, London Child Protection Procedures, пето издание, 2017 г., https://www.londoncp.co.uk/chapters/best_prac_cpc.html

- да се увери, че детето има възможност да обсъди всякакви притеснения, които може да има относно присъствието си на конференцията;
- преди конференцията да обясни на детето кои хора ще присъстват на нея, техните функции и отговорности по време на провеждането ѝ, информацията, която може да бъде обсъдена, и възможните резултати;
- да реши заедно с детето в каква степен то желае да участва и как ще бъдат представени неговите желания и мнения;
- да следи за благосъстоянието на детето по време на конференцията и да организира почивка, ако е необходимо;
- да се увери, че записите на конференцията правилно отразяват приноса на детето.

Отговорности на другите специалисти/ агенции

Всички участници носят отговорност за следното:

- да предоставят наличната приложима информация в писмен доклад за конференцията и да участват в обсъждането, оценката на риска и вземането на решение;
- да се уверят, че информацията се предава/превежда по най-подходящия начин, като се отчита езикът и всякакви сензорни или интелектуални затруднения на детето;
- да гарантират, че са наясно с функцията си в рамките на конференцията и степента, до която имат правомощия да вземат решения от името на своята организация..

Отговорности на председателя на конференцията

В началото на конференцията председателят на конференцията може:

- да посочи целта на конференцията;
- да потвърди дневния ред;
- да подчертае поверителния характер на срещата;
- да води представянето на участващите;
- да изясни приноса на присъстващите, включително подкрепящите семейството.

По отношение на документацията на конференцията по случая председателят на конференцията може да осигури следното:

- необходими формуляри за работата по случая да се сподели с всички, които присъстват на конференцията;
- да се води подробен протокол, за да се документира обсъждането по време на конференцията и да се обобщи резултата от нея;
- да се насрочи следващо заседание на конференцията по случая между социалния асистент от ДАБ (водещия социален работник) и всички организации, които ще предоставят последващи услуги за подкрепа;
- формулярите и протоколът от конференцията по случая да са споделени с подкрепящите организации, които ще предоставят последващата подкрепа на детето;
- екземпляр от протокола (и други релевантни формуляри) е добавен към документацията по случая на детето.

ВТОРИ РАЗДЕЛ

Анализ на профила на непридружените деца бежанци преминали/ останали на територията на България.

България се нарежда на четвърто място по брой непридружени непълнолетни деца в Европейския съюз. През 2014 г. те са 940, а от 2021 г. има сериозно нарастване на този брой, като в края на 2023 г. те са 3 827.¹⁷ Делът възлиза на близо 400 процента спрямо минали години.

№	Държава	Молби за закрила на непридружени малолетни и непълнолетни лица от 01.01.2024 до дата 31.01.2024											
		Общ брой				Мъже				Жени			
		Общо	Възраст			Общо	Възраст			Общо	Възраст		
			0-13	14-15	16-17		0-13	14-15	16-17		0-13	14-15	16-17
	ОБЩО	121	15	37	69	121	15	37	69	0	0	0	0
1	ЕГИПЕТ	22	1	2	19	22	1	2	19	0			
2	МАРОКО	2			2	2			2	0			
3	АФГАНИСТАН	38	7	14	17	38	7	14	17	0			
4	ИРАК	3			3	3			3	0			
5	СИРИЯ	56	7	21	28	56	7	21	28				

Причините за това са комплексни - не са само военните конфликти. Мигрантските и бежански потоци се подхранват и от несигурността в родните им страни, продоволственият недоимък и дори вече от последиците от климатичните промени¹⁸.

Основната част от непридружените деца бежанци и мигранти са момчета - около 90 процента. В случаите, в които става дума за момичета, които бягат, преобладава и насилието, основано на пола.

Непридружените непълнолетни момичета, както и по-малки деца често остават "невидими". Те трудно се идентифицират, защото биват "прикачвани" към възрастен роднина - чичо, братовчед, дори съпруг, когато става дума за ранни, насилствени бракове.

Увеличеният брой на непридружените млади бежанци и мигранти води и до увеличение на рисковете пред тях. И макар около 10 процента да са момичета, рисковете пред тях са много по-големи. Около 70 са непридружените момичета - главно от Сирия, влезли в България през миналата година, сочи статистиката на МОМ.

¹⁷ Председателят на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет (ДАБ при МС) Мариана Тошева, <https://www.bta.bg/bg/news/bulgaria/591358-prieta-e-parvata-za-balgariya-instruktsiya-za-opredelyane-na-vazrastta-na-nepriid>

¹⁸ Диана Йовчева - УНИЦЕФ.

Имайки предвид, че центровете на ДАБ са от отворен тип, непридружените момчета често продължават пътя си към Европа с каналджии. Малка част от децата, които имат роднини и близки в други държави от Европейския съюз, успяват с помощта на МОМ, ДАБ и Българския хелзинкски комитет да се съберат с близките си.

Процедурата трае месеци, а от известно време от страните в Западна Европа се изискват допълнителни проучвания като ДНК тестове, за да се докаже родството.

Първият казус пред непридружените непълнолетни е да влязат в България, т.е. достъпът до територия¹⁹. Това е ключов момент, който определя достъпа до процедура за закрила на тези деца.

Непридружените непълнолетни лица са в болшинството от Афганистан и Сирия - две огнища на въоръжени конфликти - доста сериозни, доста продължителни, без перспектива да бъдат скоро разрешени.

Освен увеличение в последните поне две години на броя непридружени непълнолетни, се наблюдава и увеличение на броя малолетни.

Близо половината от почти 3 400 деца, които са сами у нас, са на възраст до 15 години. Най-малкото непридружено дете е едва на 2 години.

Увеличаващият се брой на търсещите закрила е допълнително натоварване за българската държава с оглед на недостатъчната наличност на социални услуги, които отговарят на специфичните нужди на уязвимите деца бежанци, особено на непридружените и разделени от семействата си деца²⁰.

От януари 2023 г. до края на май в България са подадени 871 молби от непридружени и разделени от семействата си деца. Само една трета от тях са записани в училище²¹.

Голяма част от непридружените непълнолетни и малолетни деца **идват без родители**. Те не познават хората, с които са пътували, не говорят езици. Децата са подложени на **тежък психически натиск**. Те **нямат документи, напълно изгубени са и се превръщат в жертви**.

Въпреки напредъка, постигнат от българските власти през последните няколко години, все още съществуват предизвикателства, свързани с осигуряването на адекватни грижи, закрила и достъп до социални услуги за децата бежанци и мигранти в България.

Непълнолетните търсещи международна закрила в България **не избират сами да напуснат страната си**. Родителите предприемат рискованото пътуване за тях, защото

---

¹⁹ адв. Диана Радославова, основател на центъра за правна помощ "Глас в България".

²⁰

<https://www.unicef.org/bulgaria/%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81-%D1%81%D1%8A%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F/%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%8F%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B4%D0%B5%D1%86%D0%B0-%D0%B2-%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%B0-%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B3%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%BE%D0%B2-%D0%B2%D1%80%D1%8A%D1%85-%D0%BE%D1%82-433-%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0>

²¹ Конференцията "Младите в Европа - по-добрата Европа", вицепрезидентът Илиана Йотова

искат да им дадат шанс за по-добър, спокоен и мирен живот²². Досега - преди да пристигнат в България, преди да напуснат родителите си, те са били със семействата си, родителите са вземали решения, насочвали са ги. Изведнъж тези деца остават сами в една нова страна, в която не знаят езика, не знаят нищо за мястото, на което са отишли и трябва да поемат отговорност за себе си.

Най-голямата тежест за непридружените деца мигранти е отговорността към семейството им, към роднините им, които са останали дали в страната им на произход, дали в друга държава по пътя към ЕС.

Обратната връзка с родителите на някои от непридружените деца в България показва, че семействата на децата мислят, че е много по-добре младежите да бъдат изпратени сами към Европа, въпреки огромните рискове.

Непридружените деца бежанци в България **имат специфични потребности**, които трябва да бъдат идентифицирани и отговорени, защото са особено уязвими и подложени на риск.

- **Предоставяне на безопасно място за живеене:** Като непълнолетни и без придружители, тези деца често повтарят големи рискове и са подложени на насилие по време на бягството и след пристигането си в България. Те имат нужда от безопасно място за живеене, което гарантира техните основни права и защитава ги от насилие и експлоатация.
- **Образование:** Непридружените деца бежанци имат право на образование в рамките на същите възможности като местните деца. Те трябва да получат достъп до качествено образование, което ще им помогне да развият умения и компетенции за интеграция в новата си среда и за подготовка за бъдеща самостоятелност.
- **Здравеопазване и психологическа подкрепа:** Непридружените деца бежанци са изложени на различни рискове за физическо и психическо здраве по време на миграцията и в новата си среда. Те имат нужда от достъп до качествени здравни услуги и психологическа подкрепа, за да се грижат за тяхното здраве и благополучие.
- **Легализация на статута на бежанец:** Без правно признание като бежанци, непридружените деца не могат да се възползват от различните услуги и защиты, предоставяни от държавите. Те трябва да бъдат информирани за процеса на заявяване на статута на бежанец и да получат необходимата юридическа помощ и подкрепа.
- **Социализация и интеграция:** За успешната интеграция на непридружени деца бежанци е важно те да бъдат включени в местната общност и да имат възможности за социализация и игра с връстници. Организацията на адаптивни занятия, спортни активности и културни събития може да помогне на тези деца да се приспособят към новата си среда и да създадат нови приятели.

Идентифицирането на потребностите на непридружените деца бежанци изисква сътрудничество между държавни и неправителствени организации, като се осигурява необходимата помощ и защита, за да се гарантира техните права и благополучие.

---

²² Линда Ауанис - председател на Съвета на жените бежанки в България

№	Държава	Молби за закрила на непридружени малолетни и непълнолетни лица от 01/01/2022 до дата 31/12/2022											
		Общ брой				Мъже				Жени			
		Общо	Възраст			Общо	Възраст			Общо	Възраст		
			0-13	14-15	16-17		0-13	14-15	16-17		0-13	14-15	16-17
	ОБЩО	3348	409	1091	1848	3278	388	1071	1819	70	21	20	29
1	АЛЖИР	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
2	АФГАНИСТАН	1803	113	662	1028	1802	113	661	1028	1	0	1	0
3	БЕЗ ГРАЖДАНСТВО	11	0	2	9	11	0	2	9	0	0	0	0
4	ЕГИПЕТ	31	0	4	27	31	0	4	27	0	0	0	0
5	ЕРИТРЕЯ	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1
6	ИРАК	35	4	9	22	35	4	9	22	0	0	0	0
7	ИРАН	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
8	ЙЕМЕН	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
9	ЛИБИЯ	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
10	МАРОКО	34	0	3	31	34	0	3	31	0	0	0	0
11	ПАКИСТАН	12	0	6	6	12	0	6	6	0	0	0	0
12	СИРИЯ	1383	287	398	698	1322	267	381	674	61	20	17	24
13	СОМАЛИЯ	20	1	3	16	17	1	2	14	3	0	1	2
14	ТУНИС	3	0	0	3	3	0	0	3	0	0	0	0
15	УКРАЙНА	11	4	3	4	7	3	2	2	4	1	1	2

ТРЕТИ РАЗДЕЛ

Разработване на пакет от специфични процедури и стандарти за насочване, приемане, грижа и настойничество/ представителство на непридружени малолетни и непълнолетни деца.

1. Обосновка

Понякога животът поставя семействата и децата в ситуации, които водят до нестабилни емоционални състояния, чувство за напрежение, както и до повишаване на напрежението във взаимоотношенията с останалите хора. В такъв момент, това от което се нуждаят уязвимите деца и семейства са приемане, разбиране и подкрепа. Това, от една страна са общовалидни човешки категории, от друга страна – тези нагласи и умения са основополагащи за професионализма при помагачите професии. В тази връзка, боравейки с числово неизмерими категории в социалната работа, е необходимо да бъдат заложени регулатори под формата на стандарти, които биха могли да гарантират, че децата и семействата в трудна ситуация получават качествени социални услуги.

Тъй като, фокусът на настоящото предложение е за „**ПАКЕТ ОТ СПЕЦИФИЧНИ ПРОЦЕДУРИ И СТАНДАРТИ ЗА НАСОЧВАНЕ, ПРИЕМАНЕ, ГРИЖА И НАСТОЙНИЧЕСТВО/ ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО НА НЕПРИДРУЖЕНИ МАЛОЛЕТНИ И НЕПЪЛНОЛЕТНИ ДЕЦА МИГРАНТИ**“, трябва да се вземат предвид спецификите на целевата група като профил, характеристики, нужди и потребности.

Тези стандарти са разработени за специалисти, работещи с непридружени деца. Могат да бъдат полезни за различни видове практикуващи, в зависимост от ролята и позицията си спрямо целевата група. Пакетът стандарти трябва да стане неразделна част от въвеждащото обучение за работа с непридружени деца, независимо от министерство и/ или агенция, към която работят.

2. Принципи на стандартизиране работата с непридружени деца бежанци

- **Закрилата и благосъстоянието на детето** трябва да бъдат от първостепенно значение при всички действия.
- **Недискриминативност**
Съобразно КООНПД, всяко дете получава подкрепата, от която се нуждае, независимо от пол, раса, степен на увреждане, етническа принадлежност. Непридружените деца мигранти във всяка страна на приемане се третират съобразно националното законодателство за закрила и защита на децата.
- **Защита от злоупотреба и насилие**
Всички професионалисти, които контактуват с непридружени деца мигранти трябва да осъзнават възможността за малтретиране и пренебрегване на детето и нуждата да бъдат бдителни през цялото време.
- **Детско и младежко участие**
Децата/ младежите трябва да се изслушват (независимо от възрастта им), да се приемат на сериозно и техните коментари и желания и напълно да се оценяват.
- **Право на информирани решения**
Родителите, обгрижващите и децата трябва да бъдат винаги напълно информирани и, когато е уместно, да бъдат включвани във вземането на решения.
- **Достъпност**
Услугите за непридружени деца мигранти трябва да съществуват, да бъдат адаптивни и да бъдат достъпни за всички от съответната целева група.
- **Междуструктурно взаимодействие**
Обмяната на информация между ведомствата е от изключително значение.

- **Наличност**

Осигуряване на възможно най-бърз достъп до широка гама от социални услуги, така че на потребителите да се предоставят съответни на техните потребности решения.

- **Индивидуален подход**

Социалните услуги следва да отговарят навременно и по гъвкав начин на променящите се потребности на всяко отделно непридружено дете, с цел да се гарантират живота, здравето и неговия най-добър интерес, както и осигуряване на равни възможности.

- **Всеобхватност**

Услугите се предоставят по всеобхватен начин, отразяващ многостранните потребности, способности и предпочитания на уязвимите непридружени деца.

- **Ориентираност към резултата**

Да бъдат съсредоточени предимно върху ползите за потребителите, като се вземат предвид, когато е целесъобразно, ползите и за техните семейства, непрофесионални болногледачи и общността. Крайният резултат е постигната автономност на клиента на социални услуги така, че той/тя успешно да реализират своя пълен потенциал без помощта на системата за закрила.

- **Интегриране на ресурсите**

Необходимо е да бъдат мобилизирани всички налични ресурси (материални, финансови, методически, човешки, на общността) на национално, регионално и международно ниво, с което да се запълват ресурсните дефицити.

СТАНДАРТИ ЗА РАБОТА

ПАКЕТ ОТ СПЕЦИФИЧНИ ПРОЦЕДУРИ И СТАНДАРТИ

За насочване, приемане, грижа и настойничество/представителство на непридружени малолетни и непълнолетни деца мигранти

ОСРЕЩАНЕ

Информиране, участие и представителство на непридружени деца

Стандарт 1

Гарантиране, че непридружените деца получават съответната информация на разпознаваем и достъпен за тях език.

Критерии за изпълнение на Стандарт 1

Информацията трябва се предоставя в разумен срок, който не надхвърля 15 дни след подаването на молбата за международна закрила, най-малко за предимствата, от които те могат да се ползват и за задълженията, които трябва да спазват по отношение на условията за приемане.

Предоставената информация отговаря на въпросите на непридруженото дете или неговия представител.

Информацията обхваща всички аспекти на условията на приемане, свързани с непридружени деца и като минимум правото на приемане, формата на предоставяне на материалните условия на приемане (жилищно настаняване, храна, облекло и помощ за дневни разходи), достъпа до здравеопазване, образование, занимателни дейности и специфичните разпоредби за кандидатите за международна закрила със специални потребности, ако е приложимо.

Информацията се предоставя в съответствие със специалните потребности и личните обстоятелства на непридружените деца.

Информацията обхваща ролята на персонала, работещ с непридружени деца.

Информацията следва да обяснява задължението за назначаване на представител, който да подпомага непридружените деца по процедурни въпроси и в ежедневието им.

1.7 Информацията обхваща основните аспекти на процедурата за международна закрила, вкл. достъпа до процедурата за предоставяне на убежище, наличната

правна помощ и начините за достъп до нея, възможностите за издирване на семейството, събирането на семейството, доброволното връщане и обжалването на процедурите, приложими за конкретния случай.

Стандарт 2

Да се гарантира, че непридружените деца разбират съответната информация.

Критерии за изпълнение на Стандарт 2

информацията се предоставя по подходящ за децата и възрастта им начин, съобразен с културата им.

информацията трябва да се предоставя систематично и доказателствата за това предоставяне да се документира (кога е предоставена информацията, от кого и т.н.).

о време на предоставяне на информацията периодично се търси обратна връзка от детето/ децата за нивото на разбиране на предоставяната информация.

стните преводачи и/или посредниците във връзка с езика трябва да бъдат на разположение в приемните центрове, за да се даде възможност за комуникация с непридружените деца на родния им език.

Стандарт 3

Гарантиране, че мнението/ възгледите на децата се зачитат и решенията се вземат в зависимост от възрастта и зрелостта им.

Критерии за изпълнение на Стандарт 3

а непридружените деца се предоставят сигурни и приобщаващи възможности да изразяват своите възгледи/ мнения и възгледите им се разглеждат в съответствие с възрастта и зрелостта на детето/ децата.

Налице е достъпна процедура на разбираем език за вътрешни жалби за непридружени деца в рамките на приемния център.

3.3 На непридружените деца се периодично се предоставя обратна информация за начина, по който мненията/жалбите им са взети предвид и са довели до действия.

Стандарт 4

Да се гарантира назначаването на представител във възможно най-кратък срок.

Критерии за изпълнение на Стандарт 4

представителят е назначен не по-късно от 15 работни дни след подаването на молбата за международна закрила, за да се даде възможност на представителя да окаже съдействие на непридруженото дете с действия, свързани с правата му.

а се гарантира, че представителят може да провери дали условията за настаняване са подходящи за физическото, умственото, духовното, моралното и социалното развитие на детето.

а се даде възможност на представителя да докладва всички въпроси на персонала по приемането, който предоставя жилище на детето; следва да се осигури участието и консултирането с посредници културално близки до детето, когато това е уместно.

а се даде възможност на представителя да предоставя на детето информация относно неговите права и задължения по отношение на настаняването и

материалната помощ, и във връзка с това да помага на детето да подава жалби, когато е необходимо.

а се даде възможност на представителя да провери дали детето е информирано относно ролята и отговорностите на персонала и на полагащите грижи лица в центровете за настаняване.

а се даде възможност на представителя да проверява дали детето има ефективен достъп до образователната система и дали редовно посещава часовете.

4.7 Да се даде възможност на представителя да насърчава достъпа на детето до занимателни дейности, включително до игри и дейности за отдих, подходящи за възрастта, зрелостта и интересите на детето.

Стандарт 5

Да се гарантира, че професионалисти и специалисти, ангажирани с работата с непридружени деца мигранти, разполагат с подходящ достъп до съответните центрове за прием и настаняване, с цел ефективна подкрепа на непридружените деца.

Критерии за изпълнение на Стандарт 5

остъпът до посочените по-горе субекти е ограничен единствено по съображения за сигурността на непридружените деца.

5.2 Професионалистите и специалистите имат възможност да се срещат и разговарят с непридружените деца при условия, гарантиращи в достатъчна степен неприкосновеността на личния им живот.

Стандарт 6

Да се гарантира, че е налице процедура за започване на издирване на членовете на семейството на непридруженото дете възможно най-скоро след пристигането и идентифицирането, при необходимост със съдействието на международни и/ или други съответни организации, като същевременно се защитава висшият интерес на детето.

Критерии за изпълнение на Стандарт 6

6.1 Органите по приемане и/или друг отговорен персонал, в това число представителят, започват издирването на семейството въз основа на информацията предоставена от детето и в съответствие с висшият интерес на непридруженото дете.

II. ИДЕНТИФИКАЦИЯ, ОЦЕНКА НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА НЕПРИДРУЖЕНИТЕ ДЕЦА И ОЦЕНКА НА РИСКА

Стандарт 7

Осигуряване на първоначална процедура за идентификация/ установяване възрастта на непридруженото дете.

Критерии за изпълнение на Стандарт 7

алице са ясно разписани процедура и механизъм за установяване на възрастта на непридружено дете.

алични са медицински (инвазивни) и социални (неинвазивни) методи за идентификация на възрастта.
нвазивните методи се прилагат при гарантирано зачитане на правата на децата и човешкото достойнство, като се избират най-малко инвазивните начини за преглед и се провежда от квалифицирано медицинско лице.
етето трябва да бъде информирано по подходящ начин и на разбираем език за възможността да бъде подложено на медицински преглед за определяне на възрастта.
епридруженият непълнолетен има право да откаже да премине такъв медицински преглед.

Стандарт 8

Да се гарантира, че механизмът/ процедурата за идентифициране и оценка на индивидуалните потребности се прилага ефективно във възможно най- кратък срок след пристигането

Критерии за изпълнение на Стандарт 8

ъведен е стандартизиран механизъм/ процедура с необходимия инструментариум за систематично идентифициране и оценка на потребности на непридружените деца.
механизма ясно е посочено кой отговаря за идентифицирането и оценката на индивидуалните потребности.
механизма ясно е посочено как идентифицирането и оценката на потребностите се регистрират и начинът на информиране на непридруженото дете.
азпределят се достатъчно ресурси за систематична оценка на индивидуалните потребности на всяко непридружено дете.
ървоначалните идентифициране и оценка с цел определяне на индивидуалните потребности се извършват в първия ден на пристигането или най-късно в срок от 24 часа.
ндивидуалните потребности, които се идентифицират на по-късен етап, подлежат на адекватни анализ, преценяване, планиране, разглеждане и документиране.
оценката, анализът и планирането задължително се включват необходимите специалисти.
анали за комуникация и сътрудничество между органа по приемане и решаващия орган са установени и се използват в рамките на поверителността.
дентифицирането и преценяването на индивидуалните потребности се извършват, без това да засяга проверката на нуждата от международна закрила на непридруженото дете.

Стандарт 9

Осигуряване на своевременно посрещане на идентифицираните специални потребности.

Критерии за изпълнение на Стандарт 9

9.1 Вземат се подходящи мерки за посрещане на идентифицираните и оценените специални потребности. Спешността на реагиране зависи от установената потребност.

9.2. В случай, че са идентифицирани специални потребности, е въведен механизъм за осигуряване на редовното им проследяване.

Стандарт 10

Да се гарантира, че персоналът, който работи с непридружени деца в приемен център, идентифицира рано рисковете за безопасността и благосъстоянието на децата.

Критерии за изпълнение на Стандарт 10

10.1. Въведена е стандартна оценка на риска, за да се идентифицират рисковете за безопасността на непридружените деца.

10.2. Рисковете за безопасността на непридружените деца се оценяват през първата седмица при пристигането им и това се повтаря редовно поне веднъж на всеки 6 месеца.

10.4. Рисковете за безопасността се оценяват систематично.

10.5. Резултатите от оценката на риска се обсъждат в мултидисциплинарен контекст.

Стандарт 11

Персоналът по приемане на децата гарантира намаляването на рисковете във връзка с безопасността до абсолютния минимум.

Критерии за изпълнение на Стандарт 11

11.1. В рамките на една седмица след пристигането се осигуряват необходимите грижи и подходящ приемен център въз основа на оценката на риска.

11.2. При много опасни ситуации органите по приемане предприемат незабавни действия за преодоляване на опасната ситуация.

11.3. Приемните центрове разполагат с инструмент за предупреждение и осигуряват системно докладване и незабавна реакция при изчезнали непридружени деца.

Стандарт 12

Да се гарантира, че на непридружените деца се предоставят знания по въпроса за радикализацията и дерадикализацията, както и че служителите споделят сигнали, свързани с (потенциалната) радикализация на непридружени деца, с отговорните органи.

Критерии за изпълнение на Стандарт 12

12.1. Темата за радикализацията се обсъжда с непридружените деца, когато това е необходимо, от страна на служителите, работещи с непридружени деца.

Приемните центрове разполагат с инструмент за предупреждение, за да съобщават на отговорните лица и органи за сигнали за радикализация.

НАСОЧВАНЕ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, ОТГОВАРЯЩИ В НАЙ-ГОЛЯМА СТЕПЕН НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА НЕПРИДРУЖЕНОТО ДЕТЕ

Стандарт 13

При насочването на непридруженото дете се вземат предвид специфични и обективни причини (например възраст, зрелост и специални потребности), свързани с индивидуалните обстоятелства на непридруженото дете, специфичните грижи, предлагани от приемащия център/ семейство и видът на центъра/ семейството, както и възможностите за неинституционалните форми на грижи.

Критерии за изпълнение на Стандарт 13

- 13.1 Въведен е механизъм за оценка дали има специфични и обективни причини за насочването към конкретно настаняване.
- 13.2 Насочването се извършва от мултидисциплинарен екип, включващ всеки специалист около детето и представители на заинтересованите страни след обстойно обсъждане на оценката на потребностите.
- 13.3 При насочването са взети предвид мненията на непридруженото дете и неговия представител.
- 13.4 Насочването за ползване на конкретни социални услуги подлежи на регулярен преглед и при необходимост подлежи на промяна.

Стандарт 14

Гарантиране, че е налице зачитане единството на семейството в съответствие с принципа за висшия интерес на детето.

Критерии за изпълнение на Стандарт 14

- 14.1. Непридружени деца, които са братя и сестри (в съответствие с определението в член 24, параграф 2 от ПДУП), се настаняват съвместно при изразено от тях съгласие.
- 14.2. Непридружени деца, които имат изградена връзка с други такива деца, могат да бъдат настанени заедно, ако това е в съответствие с висшия интерес на непридруженото дете и в съответствие с приложимото национално право.
- 14.3. Когато е възможно и необходимо, целостта на семейството следва да се спазва по отношение на членовете на семейството в широкия смисъл на думата.

Стандарт 15

Да се гарантира, че при идентифицирани специални потребности, са взети под внимание при насочване към определено настаняване на непридруженото дете.

Критерии за изпълнение на Стандарт 15

- 15.1. Насочването към определено настаняване за непридружените деца се основава на оценката на техните специални потребности.
- 15.2. Има възможност за преместване на непридруженото дете в резултат на установени специални потребности.
- 15.3. Преместването на непридружени деца следва да бъде ограничено до минимум и да се извършва само когато обслужва висшия интерес на детето, например с цел по-добър достъп до членовете на семейството или до образователни услуги.

15.4. Непридружените деца, които навършват пълнолетие, следва да имат право да останат на същото място/в същия район, ако е възможно.

15.5. Специални мерки следва да се предприемат при преместването на непридружено дете, навършващо пълнолетие, в приемен център за възрастни със специални потребности.

15.6. Преместването следва да бъде организирано внимателно заедно с приемния център и непридруженото дете.

. ЕЖЕДНЕВНИ ГРИЖИ

Стандарт 16

Осигуряване на ежедневните базови и емоционални грижи за непридруженото дете в центъра за настаняване.

Критерии за изпълнение на Стандарт 16

16.1. В центъра за настаняване денонощно има квалифициран персонал по приемане на деца.

16.1. На разположение е квалифициран персонал по приемане, когато в центъра за настаняване има непридружено дете, което означава преди и след учебните часове, през почивните дни и училищните ваканции.

16.2. Ако членовете на персонала, които са на разположение през нощта, не са квалифицирани за приемането на деца, те трябва най-малкото да бъдат обучени в областта на закрилата и правата на детето и да разполагат с необходимата информация относно специфичните обстоятелства, свързани с непридружените деца в центъра за настаняване.

16.3. Присъствието на непридруженото дете в центъра за настаняване се проследява поне веднъж на ден, за да се гарантира, че детето се адаптира по план.

16.4. Непридруженото дете получава подкрепа в ежедневния живот и дейностите си.

16.4. На непридруженото дете се осигуряват възможности за обучение и помощ в ежедневната домакинска и домашната работа.

Стандарт 17

Ежедневните грижи се организират в съответствие със специфичен метод за грижи за непридружени деца.

Критерии за изпълнение на Стандарт 17

17.1. Методът за грижи за непридружени деца е посочен в наръчник, с който целият персонал по приемането на деца, отговарящ за ежедневните грижи в приемния център е запознат и прилага.

17.2. Наръчникът съдържа най-малкото описание на целите на ежедневните грижи и на цикъла на разговор, в рамките, на който с детето се обсъждат тези цели и резултатите по отношение на непридруженото дете, както и последиците за неговите безопасност, бъдещи перспективи, умения и специални потребности.

17.3. Персоналът по приемането на децата обсъжда редовно целите на ежедневните грижи и резултатите с представителя и с непридруженото дете.

Стандарт 18

Непридруженото дете се подготвя за самостоятелност и независим живот в бъдеще.

Критерии за изпълнение на Стандарт 18

- 18.1. На непридруженото дете се осигуряват подкрепа и обучение за подготовка за самостоятелен живот.
- 18.2. На непридруженото дете се осигуряват подкрепа и обучение във връзка с почистването и прането.
- 18.3. На непридруженото дете се осигуряват подкрепа и обучение във връзка с готварските умения.
- 18.4. На непридруженото дете се предоставя обучение и подкрепа за бюджетирание на месечни финансови средства.
- 18.5. Уменията, свързани със самостоятелността, се оценяват редовно.

Стандарт 19

Защита и насърчаване на здравето и благосъстоянието на непридруженото дете и повишаване на устойчивостта.

Критерии за изпълнение на Стандарт 19

- 19.1. Психологичното благосъстояние и психичното здраве на непридруженото дете се вземат предвид и се опазват при ежедневните грижи.
- 19.2. Непридруженото дете има достъп до дейности за повишаване на осведомеността относно рисковете от неприемливо поведение, употреба на забранени вещества, зависимост от възрастта и зрелостта си.
- 19.3. На непридруженото дете се предоставят минимална информация и обучение, насочени към укрепване срещу всички форми на психическо, сексуално или друг вид физическо насилие и небрежно отношение.

Стандарт 20

Подкрепа и проследяване на емоционалното, психичното и социалното развитие на непридруженото дете чрез стандартизиран план за полагане на грижи.

Критерии за изпълнение на Стандарт 20

- 20.1. Ситуацията, потребностите, уменията и перспективите на непридруженото дете се оценяват от персонала по приемане като стандартна част от плана за полагане на грижи за непридруженото дете, с негово участие.
- 20.2. Психичното и социалното развитие на непридруженото дете се наблюдават и обсъждат от съответните лица, полагащи грижи, с различна специализация (мултидисциплинарен подход).
- 20.3. С представителя редовно се обменя информация за психическото и социалното развитие на непридруженото дете.
- 20.4. Ако непридруженото дете бъде преместено в нов приеман център, планът за полагане на грижи се предава преди или не по-късно от деня на преместването при спазване на принципа на поверителност.

Стандарт 21

Гарантиране на ефективен достъп до занимателни дейности, включително игри и други групови активности, подходящи за непридружените деца.

Критерии за изпълнение на Стандарт 21

21.1. Съществува ежедневен достъп до разнообразни занимателни дейности както на закрито, така и на открито, в зависимост от възрастта и след консултация с непридружените деца.

21.2. Занимателните дейности се организират и наблюдават от персонала по приемане на децата и/или от други отговорни възрастни, които участват в грижите за тях.

21.3. Непридружени деца до 12 години могат да играят под надзор всеки ден на безопасно място, приспособено за възрастта им;

21.4. Редовно се осигурява минимален диапазон от спортни дейности, подходящи за възрастта на непридруженото дете.

21.5. Достъпът до интернет и неговата продължителност са подходящи за възрастта и се регулират и контролират от персонала.

V. ПЕРСОНАЛ**Стандарт 22**

Осигуряване на достатъчно и подходящо квалифициран персонал за ежедневните грижи за непридружените деца.

Критерии за изпълнение на Стандарт 22

22.1 Има ясно разписана процедура за подбор и развитие на персонала за работа с непридружените деца бежанци с конкретни изисквания за образование, умения и нагласи.

Служителите в социалните услуги са достатъчно на брой и с необходимата професионална подготовка.

Процедурата за подбор на служителите описва процесите и необходимите документи за подбор, наемане и сключване на договори със служителите (и доброволците).

При приложимост, има разработена действаща политика и процедури да привлича в дейностите на някои услуги стажанти.

22.5 Налични са ясно разписани длъжностни характеристики за всяка роля и позиция с отговорности в работата с непридружени деца.

Стандарт 23

Да се гарантира, че персоналят е достатъчно квалифициран.

Критерии за изпълнение на Стандарт 23

23.1. Персоналят, който работи с непридружени деца в контекста на приемането, е наясно и е приел безусловно отговорностите и ангажиментите по длъжностна характеристика.

23.2. Персоналът, който работи с непридружени деца в контекста на приемането, е квалифициран в съответствие с националните законови и подзаконови актове относно конкретната длъжностна характеристика.

23.3. Персоналът, който работи с непридружени деца в контекста на приемането, не трябва да е извършвал престъпления и нарушения, свързани с деца, или престъпления или нарушения, които пораждат сериозни съмнения относно способността му да поема отговорност по отношение на децата.

Стандарт 24

Да се осигури необходимото и подходящо обучение на персонала.

Критерии за изпълнение на Стандарт 24

Предоставено е въвеждащо и специфично обучение на персонала, работещ с непридружени деца в контекста на приемането.

24.2. Персоналът, който работи с непридружени деца в контекста на приемането, е бил цялостно и своевременно въведен в тази роля.

24.3. Съществува ясна програма за обучение, включваща изискванията за обучение за всяка функционална група, за оценяване, определяне, документиране и разглеждане на специалните потребности за приемане във възможно най-кратък срок и през целия период след приемането.

24.4. Обучението се провежда редовно и в зависимост от нуждите на персонала.

24.5. Осигуреното обучение включва въпроси, свързани с пола и възрастта, обучение в областта на културата, управление на конфликти, първоначално и специализирано обучение за идентифициране на лица със специални потребности, осведоменост по въпроси, свързани с психичното здраве, разпознаване на признаците на радикализация и идентифициране на жертвите на трафик на хора, както и първа помощ и пожарна безопасност.

24.6. На персонала, работещ с непридружени деца, се предоставя редовно регулярни и при необходимост, кризисни супервизии.

Стандарт 25

Да се осигуряват и насърчават ефективно сътрудничество, обмен на информация и осведоменост.

Критерии за изпълнение на Стандарт 25

25.1. Установените специални потребности следва да бъдат съобщени на съответните заинтересовани страни, за да се осигурят необходимите гаранции (специални потребности) и подкрепа.

25.2. Налице са кампании за редовно сътрудничество, обмен на информация и повишаване на осведомеността и/или алтернативни механизми сред тези, които са в контакт с непридружени деца поради тяхната професия и/или функция, включително социални работници, персонал в сферата на образованието и здравеопазването, служители по регистрацията, устни преводачи, ръководители на центрове, административен/координационен персонал, както и представители.

25.3. Представителите са информирани от и информират редовно други съответни участници, работещи с непридружени деца, относно психическото и социалното развитие на непридруженото дете.

25.4. Спазват се правилата за поверителност, предвидени в националното и международното право, по отношение на всяка информация, получена от лицата, работещи с непридружени деца в хода на тяхната работа.

Стандарт 26

Да се осигури подкрепа за персонала, който работи с непридружени деца, в контекста на приемането.

Критерии за изпълнение на Стандарт 26

26.1 Налице са различни мерки за помощ при справяне с трудни ситуации, срещани по време на работата по приемането.

Налична е процедура за реагиране при кризисни ситуации.

Всеки член на персонала има лесен достъп до телефонни номера, на които се подава сигнал при необходимост.

Стандарт 27

Да се осигурят управление, надзор и отчетност чрез редовно — поне веднъж годишно — наблюдение и подходяща подкрепа за персонала.

Критерии за изпълнение на Стандарт 27

27.1 Приемният център трябва да осигури механизъм за редовно наблюдение на работата на персонала, за да се гарантират ежедневните грижи за непридружените деца.

27.2 Разписана е процедура за мониторинг на работата и атестации на персонала поне веднъж годишно.

VI. МЕДИЦИНСКИ ГРИЖИ

Стандарт 28

Да се осигури достъп до медицински прегледи и оценки на здравословното състояние и да се предотвратяват свързаните със здравето проблеми на ранен етап от процеса на приемане.

Критерии за изпълнение на Стандарт 28

28.1. Информация относно правото на здравни услуги, целта и значението на медицинските прегледи, оценките на здравословното състояние и програмите за ваксинация следва да се предостави на непридружените деца непосредствено след пристигането им в приемния център.

28.2. Ако непридруженото дете даде съгласие за това, възможно най-скоро след пристигането му в приемния център следва да се извършат медицински преглед и оценка на здравословното му състояние.

28.3. Ако програмите за ваксинация не са част от общите задължителни програми за здравеопазване, следва да се осигурят необходимите ваксинации на непридружените деца.

28.4. На непридружените деца се осигуряват подходяща за възрастта им и достатъчна информация и услуги в областта на сексуалното и репродуктивното здраве.

28.5. На непридружените деца се предоставят контрацептивни средства.

Стандарт 29

Да се осигури достъп до необходимите медицински грижи, равни на тези на гражданите на държавата, включително превантивна, психологическа, физическа и психосоциална помощ.

Критерии за изпълнение на Стандарт 29

29.1. Непридружените деца имат достъп до всички видове необходими медицински услуги.

29.2. Медицинските услуги се предоставят от квалифициран медицински персонал.

29.3. Медицинските грижи са достъпни в приемните центрове или в рамките на приемливо разстояние пеша или с обществен транспорт и, ако е необходимо, непридружените деца се придружават от персонал или представител.

29.4. Необходимите медицински грижи, включително лекарствата по рецепта, се предоставят безплатно или се компенсират икономически чрез помощта за дневни разходи.

29.5. В рамките на приемния център са налице условия за безопасно съхранение и предоставяне на предписаните лекарства.

29.6. Взети са адекватни мерки за осигуряване на възможност непридружените деца да установят връзка с медицинския персонал.

29.7. Взети са мерки за осигуряване на първа помощ при спешни случаи.

29.8. На непридружените деца се предоставя достъп до медицинското им досие, без да се засяга националното законодателство.

29.9. Специфични мерки са въведени за непридружени деца със специални медицински потребности.

Стандарт 30

Да се осигури достъп до грижи за психичното здраве, рехабилитационни услуги и квалифицирани консултации за непридружени деца, които страдат от психологически затруднения и/или са станали жертва на някаква форма на злоупотреба, небрежно отношение, експлоатация, мъчения или жестоко, нечовешко и унижително отношение или които са пострадали от въоръжени конфликти.

Критерии за изпълнение на Стандарт 30

30.1. На непридружени деца, нуждаещи се от грижи за психичното здраве, рехабилитационни услуги и/или квалифицирани консултации, се предоставят такива услуги с присъствието на клиничен психолог в приемния център или с достъпа до такъв извън центъра.

30.2. Квалифициран медицински персонал предоставя услуги в областта на психичното здраве, рехабилитационни услуги и/или квалифицирани консултации.

VII. ОБРАЗОВАНИЕ/ОБУЧЕНИЕ

Стандарт 31

Да се осигури ефективен достъп до образователната система при условия, сходни с тези за гражданите на съответната държава, и не по-късно от три месеца след датата на подаване на молбата за международна закрила.

Критерии за изпълнение на Стандарт 31

31.1. Всички непридружени деца следва да имат достъп до образователната система при условия, сходни с тези за гражданите на съответната държава.

31.2. Всички непридружени деца, навършили пълнолетие, следва да могат да продължат средното си образование.

31.3. Обучението е достъпно на приемливо разстояние извън центъра или вътре в него и ако е необходимо, детето се придружава от персонал по приемане или от законния представител.

31.4. Непридружени деца, които посещават училище или друга форма на обучение, имат възможност да участват в организирани училищни екскурзии.

Стандарт 32

Да се гарантира достъп до други форми на обучение/ образование, когато достъпът до образователната система е временно невъзможен поради специфичните обстоятелства или специфичното положение на непридруженото дете.

Критерии за изпълнение на Стандарт 32

32.1. Въведени са специфични мерки, когато образователните услуги се предоставят в центровете за настаняване или на други подходящи места.

Въведени са специфични методи на обучение за кандидати за международна закрила със специални потребности.

Стандарт 33

Осигуряване на достъп до образователната система и участие в нея.

Критерии за изпълнение на Стандарт 33

33.1. Всички непридружени деца следва да имат достъп до подготвителни класове в центъра или извън него, включително до езикови курсове, когато това е необходимо, за да се улесни достъпът и участието им в образователната система.

33.2. Въведени са вътрешни или външни мерки, включително инфраструктура, учебни програми, помагала и обучен персонал, за да се гарантират ефективни подготвителни класове в съответствие с потребностите на децата.

Стандарт 34

Гарантиране на достъпа до професионално обучение, когато се установи, че обучението в общообразователни класове не е във висшия интерес на детето.

Критерии за изпълнение на Стандарт 34

34.1. Непридружените деца следва да имат достъп до професионално обучение, независимо дали предишното им образование е признато.

Наличен е специфичен подход за професионално обучение за непридружени деца със специални потребности.

VIII. ХРАНА, ОБЛЕКЛО И ПРЕДМЕТИ ОТ ПЪРВА НЕОБХОДИМОСТ, ПОМОЩИ

Стандарт 35

Осигуряване на достъп на непридружените деца до достатъчна и подходяща храна.

Критерии за изпълнение на Стандарт 35

35.1. Спазени са стандартите за безопасност на храните.

35.2. Сервират се минимум три хранения дневно, от които поне едно е сготвено и сервирано топло.

35.3. При сервиране на храненията следва да се взема предвид дневният график на непридружените деца.

35.4. Храненията осигуряват балансирана и разнообразна диета.

35.5. На непридружените деца се предоставя информация за състава на храната.

35.6. Специфични мерки са въведени за непридружени деца със специален хранителен режим.

35.7. Вземат се предвид предпочитаните храни и ограниченията в диетата на специфични групи.

Стандарт 36

Осигуряване на достъп на непридружените деца до питейна вода.

Критерии за изпълнение на Стандарт 36

36.1. На всяко дете се осигуряват минимум 2,5 литра вода на ден, като се вземат предвид личната физиология и климатът.

36.2. Инфраструктурата на жилището е подходяща за питейна вода;

36.3. Питейната вода се раздава при липса на подходяща инфраструктура.

Стандарт 37

Осигуряване на достатъчно облекло за непридружените деца.

Критерии за изпълнение на Стандарт 37

37.1. Непридружените деца се снабдяват с облекло веднага щом е възможно.

Непридружените деца имат осигурени достатъчно облекло, съобразено със сезона.

37.3. Непридружените деца имат осигурени оптимален брой артикули за облекло.

37.4. Непридружените деца имат най-малко два чифта обувки.

37.5. Ако някой(и) от артикулите облекло е(са) станал(и) неизползваем(и) поради износване или скъсване, има уреден начин за получаване на друг(и) в замяна.

37.6. Непридружените деца с бебета или малки деца разполагат с достатъчно дрехи за своите деца за една седмица.

Стандарт 38

Осигуряване на подходящо облекло за непридружените деца.

Критерии за изпълнение на Стандарт 38

- 38.1. Облеклото на непридружените деца е подходящо на размер.
- 38.2. Облеклото е в прилично състояние и е подходящо с оглед на преобладаващите норми в приемащото общество и произхода на децата.
- 38.3. Разполага се с подходящо за сезона облекло.
- 38.4. Осигуряват се достатъчно дрехи, необходими за участие в училищни екскурзии и извънучилищни занимания.

Стандарт 39

Осигуряване на достъп на непридружените деца до достатъчни и подходящи хигиенни продукти.

Критерии за изпълнение на Стандарт 39

- 39.1. Налице е списък с вида и количеството продукти за лична хигиена, които децата от определена възраст и пол имат право да получават.
- 39.2. Необходимите продукти за лична хигиена се предоставят на детето чрез редовно разпределение в натура на човек или чрез помощ за дневни разходи.

Стандарт 40

Осигуряване на достъп на непридружените деца до други предмети от първа необходимост.

Критерии за изпълнение на Стандарт 40

- 40.1. Предоставени са достатъчно спално бельо и хавлиени кърпи.
- 40.2. Осигурява се прах за пране, ако непридружените деца отговарят за прането на своето облекло.
- 40.3. Специфични мерки са въведени за непридружени деца със специални потребности за приемане.

Стандарт 41

Осигуряване на записаните в училище непридружени деца на подходящо облекло и учебни пособия, които да им дават възможност да участват пълноценно във всички образователни дейности в училището.

Критерии за изпълнение на Стандарт 41

- 41.1. На непридружените деца, които посещават училище или друга форма на обучение, се предоставя подходящо облекло за училищните дейности.

41.2. Непридружените деца, които посещават училище или друга форма на обучение, получават безплатно училищна чанта (раница или друга) и всички учебни пособия, изисквани от училището.

41.3. Осигуряват се достатъчно дрехи, необходими за участие в училищни екскурзии и извънучилищни занимания.

Стандарт 42

Осигурено е предоставяне на достатъчна финансова помощ за дневни разходи.

Критерии за изпълнение на Стандарт 42

42.1. Дадено е ясно определение на обхвата на финансовата помощ за дневни разходи.

42.2. Начинът за изчисляване на дневните разходи е ясно определен.

42.3. Осигурява се помощ за дневни разходи на свободно разположение („джобни пари“).

42.4. Размерът на помощта за дневни разходи отразява освен това като минимум следните разходи, ако не са осигурени натура:

- комуникация и информация
- училищни пособия
- лична хигиена и грижи за тялото
- занимателни дейности и пътни разходи, когато са във връзка с медицински прегледи и получаване на лекарства, процедурата за предоставяне на убежище и правна помощ, както и образование за децата, записани на училище или в други форми на обучение.

Финансовата помощ за дневни разходи се предоставя редовно и не по-малко от един път месечно.

IX. ЖИЛИЩНО НАСТАНЯВАНЕ И МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ

Стандарт 43

Осигуряване на ефективен географски достъп до съответните услуги като обществени служби, училище, медицински грижи, социална и правна помощ, магазин за ежедневни нужди, пране и дейности за свободното време.

Критерии за изпълнение на Стандарт 43

43.1. Специфични мерки са въведени за деца със специални потребности.

43.2. Съответните услуги се предоставят при мястото на настаняване;

43.2. Мястото за настаняване е разположено на приемливо пешеходно разстояние от съответните услуги и наличната инфраструктура е безопасна за вървене пеша;

43.3. Съответните услуги са достъпни с обществен транспорт и продължителността на пътуване е приемлива;

43.5. Съответните услуги са достъпни с организиран превоз;

Стандарт 44

Осигуряване на достатъчно пространство в стаята в колективно жилище.

Критерии за изпълнение на Стандарт 44

- 44.1. Минимална площ от 4 м за едно лице се предоставя за всяко непридружено дете.
- 44.2. За минималното пространство от 4 м² на човек се осигурява минимална височина на стаята от 2,10 м.
- 44.3. В стаята има достатъчно площ, за да се постави по едно легло и един шкаф.

Стандарт 45

Осигуряване на зачитане на неприкосновеността на личния живот и безопасността на непридружените деца в колективно жилище.

Критерии за изпълнение на Стандарт 45

- 45.1. В една спалня се настаняват не повече от 2 деца.
- 45.2. Отделни стаи има за деца от различен пол.
- 45.4. Ограничаването на достъпа следва да бъде осигурено чрез отделни центрове за възрастни.
- 45.5. Предвижда се помещение (във или извън сградата) за лични срещи с представителя, юридическия съветник, социалния работник или с други съответни участници, което е на разположение на децата, когато е необходимо.

Стандарт 46

Осигуряване на достатъчно обзавеждане на жилището.

Критерии за изпълнение на Стандарт 46

- 46.1. Обзавеждането за всяка стая включва като минимум:
- едно отделно легло;
  - бюро и един стол на човек, в стаята или в общите части;
  - един заключващ се шкаф на дете, който е достатъчно голям да побира личните му вещи (като дрехи, пари или документи).
- 46.2. В общите спални шкафът може да се заключва.
- 46.3. Общите/жилищните зони следва да бъдат обзаведени по начин, който носи уют и е подходящ за деца, като включва достатъчен брой маси, столове, дивани и кресла. Следва да има обща дневна.
- 46.4. В центрове за настаняване, където от непридружените деца се очаква да си готвят сами, в кухнята се предоставят всички от изброените съоръжения, като се осигурява достъп до тях:
- достатъчен хладилен обем за едно лице;
  - достатъчна площ на лавиците за едно лице;
  - минимален достъп до готварска печка за едно лице;
  - минимален брой чинии, чаши, прибори за готвене и прибори за хранене за едно лице.
- 46.5. В центрове, в които се предоставя кухня за приготвяне на храна, на децата се осигурява достъп до обучение по готварство под надзор и в кухнята е осигурено и достъпно следното:

- достатъчен хладилен обем
  - фурна/печка и площ на лавиците са осигурени и на разположение
- достатъчен брой чинии, чаши, готварски принадлежности и прибори за хранене са осигурени и на разположение

Стандарт 47

Осигуряване на достатъчна, адекватна и функционираща санитарна инфраструктура в жилището.

Критерии за изпълнение на Стандарт 47

- 47.1. Всички деца следва да имат безопасен и ефективен достъп до душ, мивка с топла и студена вода и заключваща се, функционираща тоалетна.
- 47.2. Най-малко една функционираща и заключваща се тоалетна на осем деца е достъпна 24 часа в денонощието.
- 47.3. Налице е най-малко един функциониращ душ или баня с топла и студена вода на осем деца.
- 47.4. Най-малко една функционираща мивка с топла и студена вода за 8 деца е достъпна 24 часа в денонощието.
- 47.5. Ако в банята има повече от един душ, се осигурява визуално отделяне.
- 47.6. Има отделни помещения с тоалетни, мивки и душове за всеки пол (означени визуално и разбираемо).
- 47.7. Въведени са мерки, осигуряващи на децата безопасен достъп до централите и зачитане на личната неприкосновеност на децата по всяко време.
- 47.8. Специфични мерки като адаптирана среда са въведени за деца със специални потребности.

Стандарт 48

Осигуряване на съответствие на жилището с националните и местните разпоредби.

Критерии за изпълнение на Стандарт 48

- 48.1. Жилището е изградено в съответствие с приложимите местни и национални разпоредби.
- 48.2. Жилището се поддържа и използва съгласно съответните местни и национални разпоредби, като се вземат предвид всички потенциални опасности.
- 48.3. Достатъчно естествена светлина и свеж въздух постъпват в стаите и общите/обитаваните зони на жилището, като са осигурени завеси и/или жалузи за затъмняване при необходимост.
- 48.4. Има система за адекватно регулиране на температурата във всички зони на жилището.
- 48.5. Стаите и общите зони са защитени от вредни външни влияния като шум, горещина, дим.

Стандарт 49

Да се гарантира, че вътрешната и външната инфраструктура на жилището, предназначено за настаняване на кандидати за международна закрила с намалена подвижност, са съобразени с техните потребности.

Критерии за изпълнение на Стандарт 49

- 49.1. Жилището е разположено:
- на приземния етаж;
  - има асансьор, приспособен за използване от лица с намалена подвижност;
  - броят на стъпалата не надхвърля определена максимална стойност в зависимост от степента на намалена подвижност.
- 49.2. Външните подстъпи, като пътеки или алеи за превозни средства, имат твърда и равна повърхност.
- 49.3. Входът е така устроен, че дава възможност за достъп на непридружени деца с намалена подвижност.
- 49.4. Вратите и коридорите в жилището са достатъчно широки за използващите инвалидни колички.
- 49.5. Има перила за хващане в стаите и на местата, използвани от деца с намалена подвижност.
- 49.6. Има адаптирана санитарна инфраструктура, като например проходни душове, перила за хващане, мивки и тоалетни на подходяща височина за използващи инвалидна количка, както и повърхност на пода в баните и тоалетните, подходяща за инвалидни колички.

Стандарт 50

Осигуряване на достатъчни мерки за сигурност.

Критерии за изпълнение на Стандарт

- 50.1. Редовно се извършва оценка на риска за жилището и съоръженията, като се вземат предвид външните и вътрешните фактори.
- 50.2. Въведени са адекватни мерки за сигурност въз основа на резултатите от оценката на риска.
- 50.3. Достъпът до помещенията се наблюдава.
- 50.4. За противопожарната безопасност в центъра са взети мерки в съответствие с националното законодателство.
- 50.5. Има възможност за докладване по безопасен начин на отговорния персонал за проблеми със сигурността (напр. кражба, насилие, заплахи, враждебност от външната местна общност).
- 50.6. Телефонните номера за спешни повиквания са изложени на видно място, като за целта е налице телефон.
- 50.7. Мерките за сигурност имат също за цел разкриването и предотвратяването на сексуално и основано на пола насилие.
- 50.8. Специфични мерки са въведени за деца със специални потребности.
- 50.9. Осигурено е защитено и безопасно място за игра на децата.

Стандарт 51

Разписана е политика с процедури за защита от насилие.

Критерии за изпълнение на Стандарт 51

Всички членове на екипа познават задълженията си като професионалисти и граждани по Закона за закрила на детето.

51.2 Създадена е безопасна, сигурна и семейно ориентирана среда с персонал от професионалисти, който работи за задоволяване на индивидуалните нужди и доброто на непридружените деца.

51.3 Налична е разписана политика за закрила и защита от насилие с прилежащи процедури за реагиране.

Целият персонал и всички деца, ползващи услуги са запознати с процедурата и с правото си за защита от малтретиране.

Информацията за политиката за защита от насилие е представена на децата по достъпен за тях начин (ако е необходимо на техните езици). На децата се предоставя информация по разбираем за тях начин.

Всеки новоназначен служител е проверен за наличие на предишни осъждания и висящи производства, което е важна част от процедурата за наемане на персонал.

51.7 Член от персонала на центъра е свидетел или подозира, че някой доброволец или друг член на екипа или обществото, причинява на непридруженото дете значителна вреда, то той задейства необходимата процедура.

Стандарт 52

Осигуряване на достатъчно пространство за свободно време и групови дейности на децата.

Критерии за изпълнение на Стандарт 52

52.1. Зона, подходяща за дейности през свободното време, има в жилището или в разположено наблизо публично пространство.

52.2. Когато се организират групови дейности, се осигурява достатъчно и подходящо пространство, например под формата на отделно помещение.

52.3. Съществува безопасно помещение/ пространство за игра на децата и за участие в дейности на открито в самия център.

52.4. Минималният брой занимателни дейности се намира на приемливо разстояние пеша и това разстояние е безопасно за изминаване;

52.5. В рамките на колективните жилища се осигурява минималният брой занимателни дейности, подходящи за възрастта на децата;

52.6. Допълнителни дейности могат да бъдат достъпни чрез обществен транспорт или чрез организиран транспорт, предоставен от държавата членка.

52.7. Децата до 12 години разполагат с ежедневен достъп до детски площадки и зали за игра, подходящи за възрастта им;

52.8. Децата между 13 и 17 години разполагат с ежеседмичен достъп до спортни съоръжения на закрито и открито.

Стандарт 53

Гарантиране, че се поддържа чистотата в личните и в общите зони.

Критерии за изпълнение на Стандарт 53

- 53.1. Центърът за настаняване спазва график за почистване.
- 53.2. Редовно се проверява чистотата на личните и общите зони на жилището.
- 53.3. Чистотата се проверява, когато хората се местят в друга стая или в друг център за настаняване.
- 53.4. Ако децата вземат участие в дейностите по почистване (с възпитателна цел), е важно членовете на персонала да вземат под внимание тяхната възраст и степента им на развитие и да осигурят необходимото равнище на подкрепа.
- 53.5. Също така е необходимо те да имат достъп до необходимите продукти и оборудване за почистване, както и до предпазни средства, като ръкавици и маски.

Стандарт 54

Поддържане на чистота в кухните и санитарните помещения.

Критерии за изпълнение на Стандарт 54

- 54.1. Чистотата на помещенията е в съответствие с местните и националните разпоредби и стандарти.
- 54.2. Помещенията се почистват поне един път на ден (в центровете за настаняване) или толкова често, колкото е необходимо.
- 54.3. Редовно се извършва основно почистване на помещенията.

Стандарт 55

Осигуряване на възможност за децата редовно да перат или да ползват перални услуги.

Критерии за изпълнение на Стандарт 55

- 55.1. Когато спалното бельо се предоставя в натура и се пере от центъра за настаняване, то следва да се изпира поне веднъж на всеки две седмици.
- 55.2. Децата следва да могат да перат поне веднъж седмично (включително кърпи), което може да се извършва независимо или с необходимия надзор.
- 55.3. Ако има на разположение пералня, тя трябва да бъде достъпна в достатъчна степен най-малко пет дни в седмицата (включително събота и неделя).

Стандарт 56

Осигуряване на безопасността и правилното функциониране на центъра за настаняване чрез редовно поддържане.

Критерии за изпълнение на Стандарт

- 56.1. Редовно се извършва оценка на доброто функциониране на жилището и неговото обзавеждане.
- 56.2. Кандидатите за международна закрила имат възможност да докладват за необходимостта от поддържане и поправки.
- 56.3. Необходимите поправки и подмени в жилището се извършват бързо и качествено.

Стандарт 57

Осигуряване на безпроблемен достъп на децата до телефон, за да могат да поддържат контакт със семейството си и да провеждат разговори по процедурни, правни, медицински и образователни въпроси.

Критерии за изпълнение на Стандарт 57

57.1. Достъпът до телефон се предоставя най-малко за контакт със семейството, с представителя и по процедурни, правни, медицински или образователни въпроси.

. Децата имат ежедневен достъп до най- малко един телефон на всеки център.

. Децата могат да приемат разговори, като се зачита неприкосновеността на личния им живот, т.е. без възможност други деца да чуят разговора.

Стандарт 58

Осигуряване на безпроблемен достъп на децата до интернет.

Критерии за изпълнение на Стандарт

58.1. Децата имат ежедневен и безплатен достъп до интернет в самата сграда поради причини, свързани с обучението и контакта със семейството.

Стандарт 59

Осигуряване на възможност децата да зареждат комуникационните си устройства.

Критерии за изпълнение на Стандарт

59.1. Има минимум един наличен и достъпен електрически контакт за всяко дете за зареждане на електронни устройства.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

ИЗВОДИ

Увеличаването на притока на търсещи убежище непридружени малолетни и непълнолетни деца мигранти довежда до създаване на политики за предоставяне на убежище, съчетани с пакет от социални, образователни и здравни услуги, които да посрещат нуждите и потребностите на тази специфична уязвима група деца.

НМНДБ често са изложени на широк спектър от заплахи, не само произтичащи от уязвимостите им, но и от правните, икономическите и социалните обстоятелствата, в които се намират в страните на произход, транзит и крайна дестинация, както и по рисковият миграционен път.²³

Една от най-големите заплахи, пред които са изправени непридружените деца в Европа, е свързана с прехода им към зряла възраст и загубата на достъп до специфична подкрепа и услуги. Важни аспекти на този преход включват жилищното настаняване и правния статут. Като деца-мигранти те имат право на образование, обучение, жилищни права и настояничество.

Конвенцията на ООН за правата на детето (КООНПД) изтъква потребностите и правата на децата по отношение на тяхната индивидуална идентичност и грижа. От гледна точка на правата на детето, всички държави прилагат международните стандарти и механизми за защита на непридружените деца бежанци. Тези стандарти насърчават наблюдението на интересите на децата, тяхното право на образование, здравеопазване и подходящо жилище. Органите също така имат задължение да намерят подходящ режим на грижа и подкрепа, отговарящ на индивидуалните нужди на всяко дете.

Непридружените деца са изправени пред много препятствия в приемащите страни. Ето защо необходимостта от подкрепа на интеграцията на децата в приемните общности е от основно значение за предотвратяване на заплахите, очертани по-горе. Те се нуждаят от специална грижа и подкрепа, за да могат да се адаптират към новата им среда и да се развият нормално. Ежедневната грижа за тях включва осигуряване на безопасност и здравеопазване, предоставяне на образователни възможности и социална подкрепа, както и насърчаване на тяхното емоционално и функционално развитие.

От връзката между различните примери и организации се вижда, че е необходимо публично-частно партньорство за решаване на проблемите, свързани с непридружените малолетни и непълнолетни лица. Държавата не е в състояние сама да се справи с всички усилия и предизвикателства, породени от това явление. Това, което е необходимо, е комбинация от различни заинтересовани страни, адаптирани към потребностите на непридружените непълнолетни, и съобразен с конкретния проблем, подход за справяне с предизвикателствата, които възникват от растящия брой непридружени непълнолетни лица.

---

²³ [Работим заедно за по-приобщаваща Европа](#) „Наръчник с добри практики и препоръки за прилагане на интеграционни политики“

ПРЕПОРЪКИ

На стратегическо ниво:

- **Прецизиране на законодателството** в България за непридружени деца мигранти
  - Работещ **координационен механизъм** с ясни ангажименти и отговорности; Наложително е да се повиши координацията в действията на различните институции на местно и национално ниво, както и между тях и неправителствените организации, работещи по проблемите на различните групи деца в движение.
  - **Кореспонденция и комуникация** между различните законови актове (ЗСУ, ЗЗД, СК, ЗУБ и др.) с отношение към непридружените деца мигранти;
  - Ясна **законова рамка за попечителство и настойничество** с различни опции пред децата мигранти (не е работещо единствено юристи/ адвокати да представляват децата);
- Създаване на **работна група** с представители на различните системи и структури, с ясен регламент за формални срещи за посрещане и реагиране на динамиката на миграционния процес на НМНДБ;
- Изграждане на **Национална информационна база данни**, която да проследява НМНДБ и тяхното местонахождение и специални индивидуални нужди. Трябва да се подготви национална база данни, която да съдържа индивидуална документация за всяко дете, включително подробности от предварителната оценка, наблюдението и последващата оценка.
- Създаване на **финансов стандарт** за работа с НМНДБ;
- Активно включване на **Министерство на младежта и спорта** и **Министерство на културата** с конкретни ангажименти и отговорности към целевата група – непридружени деца мигранти.
- Активна работа и комуникация с **Националното сдружение на общините в РБългария**.
- **Активиране на общността** – създаване на национална комуникационна стратегия за информиране на общността и ангажиране към проблемите на НМНДБ; Държавните институции да се ангажират с национални медии и други платформи за предотвратяване на враждебни и подвеждащи кампании;
- Разширяване на **сътрудничеството на международно ниво**, което да е фокусирано към осигуряване на висока мобилност за работа по конкретни случаи на деца в движение и към обмяна на опит между професионалисти, специализация на кадри, информационен обмен по единни критерии и емпирични индикатори.
- **Ресурсна обезпеченост** на целия процес – човешки, финансов, материален. Да се осигурят ресурси за преводачи на български за непридружени деца.

На методическо ниво:

- Създаване на **методики за социални услуги** за работа с НМНДБ;
- Развитие на **приемна грижа за непридружени мигранти** с фокус върху спецификата на уязвимата група;
- **Резидентна грижа** като преходно настаняване на НМНДБ – ЦНСТ, ПЖ (Преходно жилище), НЖ (Наблюдавано жилище), Кр. Ц (Кризисен център) и др.
- Създаване на **обучителни пакети** за работа с НМНДБ за специалисти, приемни родители, близки семейства.

- Развитие на **доброволчески схеми** за подкрепа на работата на специалистите, които работят с непридружени деца мигранти;
- Създаване на **ясни процедури** за подбор, развитие и подкрепа на персонала за работа с НМНДБ.
- Въвеждане на **стандартизирани методи и подходи на работа** с непридружените деца мигранти – наблюдение, интервюиране, консултиране, идентификация и т. н.

На оперативно ниво:

- Въвеждане на **екипен принцип** на работа;
- Въвеждане на **добри практики** за работа с непридружени деца мигранти;
- Подобряване **работата по оценяване** – базова оценка, специализирана оценка, оценка на риска;
- Въвеждане на **Холистичен подход на подкрепа** – цикличност, преглед и надграждане;
- Въвеждане на **специфични принципи и правила** на работа с непридружени деца:
  - **Принципи**
    - Недискриминативност по отношение на възраст, раса, етнос, заболяване, увреждане, принадлежност.
    - Работа „с“ децата, а не „за“ тях.
    - Уважаване правото на мнение и избор.
    - Информирано право на избор.
    - Включване при вземане на решения за живота и функционирането на децата/младежите.
    - Приемане и уважение на всяко различие.
  - **Правила**
    - Изслушване и вземане под внимание мнението на непридружените деца и младежи в рамките на запазване живота и здравето им.
    - Да уважаваме уникалността на всяко дете, независимо от възраст, раса, етнос, заболяване, увреждане.
    - Да не се прилага осъзнато и неосъзнато никаква форма на насилие – емоционално, вербално, психическо, физическо.
    - Да се съобразяваме в работата си със степента и ритъма на развитие на всяко отделно дете.
  - **Процедури, които да бъдат въведени**

Основен клиент на всички услуги за непридружени деца мигранти е **детето и посрещането на индивидуалните му потребности**. Работата с децата се фокусира върху събирането с тяхното семейство, подкрепа на **развитието им и овластяване** за живот в общността. Процедурите трябва да обхващат всяка една стъпка в организацията на работата с непридружените деца и да превантират всички възможни рискове.

Необходими процедури, върху които да се помисли:

1. Процедура за **безопасност и сигурност** на децата при ползване на услуги.
2. Процедура за **регистрация**.
3. Процедура за **идентификация**.
4. Процедура за **наблюдение и оценка на риска за детето**.

5. Процедура за **поемане на случай**.
6. Процедура за **събиране със семейството**.
7. Процедура за **подготовка за преместване/ реинтеграция/ пренастаняване**.
8. Процедура за **подбор на персонал**.
  - **Обявяване** на подбор с изисквания за съответните позиции и необходимите документи за кандидатстване.
  - **Отсяване** на кандидатите по документи.
  - **Интервю** с кандидатите и работа по практическа задача.
  - **Класиране** на кандидатите.
  - **Договаряне** с одобрените кандидати.
9. Процедура за **развитие на персонала** чрез въвеждащо и надграждащи обучения и супервизии.
  - За всеки новоназначен служител в екипа се гарантира **въвеждане** по предварително изготвена програма и график.
  - За всеки екип за социална работа се провежда въвеждащо и специализирани **обучения**, които гарантират минималната компетентност за работа с клиенти по услугите.
  - Системите за развитие на персонала гарантират ефективна и навременна подкрепа за професионално развитие чрез осигуряване на професионална индивидуална и екипна **супервизия** на екипите за социална работа.
  - Екипа за социална работа получава регулярна и по заявка **методична подкрепа** чрез провеждане на методични единици за работа с клиенти, по услуги и процедури и екипно обсъждане на случаи.
  - **Индивидуалните планиращи срещи** представляват система за управление на персонала чрез договаряне на задачи, планиране и координиране на тяхното изпълнение; идентифициране на успехи и затруднения в индивидуалното изпълнение на служителя.
  - **Оценяването на представянето** на отделния служител се извършва на база определените работни задачи за позицията, критериите за оценка на представянето и договорените задачи в рамките на ИПС.
10. Процедура за **закрила на детето**.
11. Процедура за работа в **мултидисциплинарен екип**.
12. Процедура за организиране на **планираща среща** по случай.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Пристигането на уязвими мигранти в ЕС и по-специално на деца, включително непридружени деца, значително затруднява националните системи и администрации, включително системите за закрила на детето. Тези системи все повече се оказват под натиск, когато се сблъскват с необходимостта да осигуряват, наред с другото, квалифициран персонал, който да се справя със и да отговаря на специалните потребности, както и да осигуряват подходящи жилища, допълнителни ресурси за образование и да предотвратяват изчезването на деца.

Поради тяхната **уязвимост**, децата мигранти, и особено непридружените деца, се нуждаят от специална и подходяща закрила. Поради това стандартите и критериите, определени в този доклад, са насочени към специфичните потребности на непридружени деца.

Общата цел на настоящия доклад е да подпомогне държавните и регионални структури, неправителствения сектор и други заинтересовани страни в осигуряването на адекватен стандарт на живот за непридружените деца, като се вземат предвид спецификите на целевата група.

Прилагането в практиката на всички препоръки, представени методи и подходи при работа с непридружени деца и младежи мигранти са показали и доказали своята ефективност. Въвеждането им в работата на стратегическо и оперативно ниво гарантирано ще окаже позитивно влияние върху индивидуалния ритъм на развитие и функциониране на всяко непридружено дете. Неглижирането на факти от живота на децата и младежите може да доведе до неосъзнато negliжиране на нуждите и потребностите им от подкрепа.

На основание различни добри практики в социалната работа с деца (и в частност с деца в движение) и доказали верността си теоретични знания, можем да определим човешкото състояние, здраве, развитие като неделим динамичен комплекс от нужди и потребности, които се променят, повлияни от различни фактори. Това заключение се отнася и към децата и младежите, които по една или друга причина им се е наложило да се разделят със семействата си и родните държави. Доказан факт е, че всички деца, независимо от наличието или не, на някакво физическо или ментално затруднение, извървяват своя път на развитие. Всяко от тях с различен ритъм и динамичност, които зависят от подкрепата и насърчението, които получават от грижещите се за тях възрастни. Това изисква процесите в социалната работа да бъдат периодично преразглеждани и препланирани. Холистичният подход при работа с уязвими групи деца е основополагащ. Той стои в подходите, в решенията, планирането и тълкуванията на развитието на детето.

БИБЛИОГРАФИЯ

1.	Конвенция на ООН за правата на детето
2.	Доклади, статистики и други писмени материали на ДАБ
3.	Национална стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015-2020 г.
4.	Наръчници по въпросите на миграцията и непридружените деца бежанци на Европейска служба за подкрепа в областта на убежището EASO
5.	National_strategy_migration_integration_2015-2020
6.	Заключителен анализ на правна и административна практика за периода 2019-2023 г./
7.	Rethinking care improving support for unaccompanied migrant, asylum-seeking and refugee children in the european union – LUMOS Foundation
8.	Ситуационен анализ на “децата в движение” в България и капацитета на системата за закрила на децата за предоставяне на социални услуги за тях - ECPAT Bulgaria – Сдружение „Пренебрегнати деца”– национална група на ECPAT International – “End Child Prostitution, Pornography and Trafficking for Sexual Purposes”, София
9.	EASO Report asylum procedures of children
10.	Guidance reception unaccompanied children standards and indicators
11.	NIDOS ALFACA BG-electronic use
12.	ДОКЛАД , кабинетно проучване за идентифициране на добри европейски и други международни приложими практики с цел повишаване на капацитета на представители на неправителствените организации, държавни/публични органи, институции, общини, работещи в областта на убежище и миграция
13.	Наръчник по европейско право, относно убежището, границите и имиграцията Издание 2020 г.
14.	Изследвания и писмени материали, LUMOS Foundation
15.	Statement of Good Practice, Child right helpdeik.org
16.	Национални и международни законодателни актове
17.	Наръчник с добри практики и препоръки за прилагане на интеграционни политики, Фондация „Европейски институт“
18.	Доклади, писмени материали, издания – УНИЦЕФ, България

ПРОЕКТ: НА ФОКУС

НАЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ В ОБЛАСТТА НА УБЕЖИЩЕТО И МИГРАЦИЯТА

Проектът „НА ФОКУС-националния капацитет в областта на убежището и миграцията“, № BGHOMEAFFAIRS-1.005-0001-C01, по договор № 812108-11-27.01.2023 г., е финансиран със средства по програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014-2021 г. Финансовият механизъм на Норвегия представлява приноса на Норвегия за изграждането на по-зелена, по-конкурентна и по-приобщаваща Европа.

БЕНЕФИЦИЕР: СДРУЖЕНИЕ БЪЛГАРСКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ

ПАРТНЬОР: СДРУЖЕНИЕ ЕВРОКЛУБ ЖЕНА

ПАРТНЬОР: ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА БЕЖАНЦИТЕ ПРИ МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

НАЧАЛО НА ПРОЕКТА: 27.01.2023

КРАЙ НА ПРОЕКТА: 30.04.2024

БЮДЖЕТ НА ПРОЕКТА: 1 279 150.00 ЛЕВА (654 029,04 ЕВРО)

Програмен Оператор на Програма „Вътрешни работи“, Норвежки финансов механизъм 2014-2021: Дирекция Международни Проекти, Министерство на вътрешните работи (МВР)

Основна цел на проекта: подобряване на националния капацитет на компетентните служби и заинтересованите страни в България, в областта на убежището и миграцията, за предоставяне на услуги на граждани на трети държави, търсещи международна закрила или получили временна закрила, със специален фокус върху уязвими лица, както и осигуряване на достъп до настаняване, социална, психологическа, правна помощ чрез индивидуални консултации, в съответствие с нуждите на гражданите на трети държави, търсещи международна закрила или получили временна закрила, както и възможност за включването им в обученията по български език.

Уебсайт на проекта: <https://nafocusbg.eu/>

Национален сайт на Норвежки Финансов Механизъм: www.norwaygrants.bg

